

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND
ÕIGUSTEADUSKOND
Karistusõiguse osakond

Mari-Liis Uprus

**VIDEOJÄRELEVALVE REGULATSIOON JA VIDEOJÄRELEVALVE
MÕJUST KURITEGEVUSELE AVALIKES KOHTADES EESTI
ELANIKE HINNANGUL**

Magistritöö

Juhendaja

dr iur Silvia Kaugia

Tartu 2019

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. VIDEOJÄRELEVALVE AJALUGU, MÕISTE, OLEMUS JA VÕIMALIK MÕJU KURITEGEVUSELE AVALIKES KOHTADES	7
1.1 Videojärelevalve ajalugu	7
1.2 Videojärelevalve mõiste	9
1.3 Videojärelevalve olemus	10
1.3.1 Videojärelevalve kui korrakaitsevahend	10
1.3.2 Videojärelevalve kui riikliku järelevalve vahend.....	11
1.3.2.1 Videojärelevalve teostamine korrakaitseorgani poolt	11
1.3.2.2 Videojärelevalve teostamine kohalike omavalitsuste poolt.....	13
1.4 Videojärelevalve võimalik mõju kuritegevusele avalikes kohtades.....	14
2. VIDEOJÄRELEVALVE REGULATSIOON EESTIS.....	16
2.1 Korrakaitse seadus	16
2.2 Juhend kaamerate kasutamise kohta.....	18
2.3 Eesti Vabariigi Põhiseadus	19
2.4 Isikuandmete kaitse seadus ja isikuandmete kaitse üldmäärus	22
2.5 Kriminaalmenetluse seadustik ja väärteomenetluse seadustik	26
2.5 Kohalike omavalitsuste videojärelevalvealane regulatsioon.....	28
3. VIDEOJÄRELEVALVE MÕJU KURITEGEVUSELE AVALIKES KOHTADES EESTI ELANIKE HINNANGUL	31
3.1 Uuringu eesmärk, meetod ja valim.....	31
3.2 Uuringu tulemuste analüüs ja järeldused.....	31
3.2.1 Vastanute demograafilised andmed.....	31
3.2.2 Turvatunne ja videojärelevalve	32
3.2.3 Videojärelevalve ja kuritegevuse ennetamine	33
3.2.4 Videojärelevalve ja kuritegevuse avastamine.....	35
3.2.5 Videojärelevalve mõju õigusrikkumiste vähenemisele	37
3.2.6 Videojärelevalve roll vastajate suhtes toimepandud õigusrikkumiste lahendamisel.....	38
3.2.7 Videojärelevalve teostamise praktika	39
3.2.8 Videojärelevalve ja sellega seonduv õiguste riive.....	41
3.2.9 Kaamerate kasutamise vajadus linnas	45

3.2.10 Videojärevalve õiguslik regulatsioon	46
KOKKUVÕTE	49
Regulations on video surveillance and the impact of video surveillance on crime in public places in the opinion of Estonian residents (Summary)	55
Lühendid	63
KASUTATUD ALLIKAD	64
KASUTATUD ÕIGUSAKTID	66
KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA	67
LISA 1 – KÜSIMUSTIK KOONDVASTUSTEGA	68
LISA 2 – Kagu politseijaoskonna patrullitalituse arestimaja grupi juht Robert Kõvask'i vastused töö autori esitatud küsimustele	100
Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ...	103

SISSEJUHATUS

Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika visiooniks on, et 2030. aastal on Eesti turvaline ühiskond, kus kehtivad õigusriigi põhimõtted ning personaalne, tõhus, ohvrisõbralik ja sõltumatu kriminaaljustiitsüsteem. Retsidiivsust prognoositakse ning kuritegusid ennetatakse ja lahendatakse tehnoloogia abil.¹ „Avalikus kohas rahu tagamine ja selleks õiguste ja vabaduste piiramine on riigielu oluline küsimus“, on öelnud õiguskantsler Ülle Madise². Seega on avalikes kohtades kuritegevuse vähendamise eesmärgist lähtuvalt oluline asetada rõhk isikute karistamiselt ohtude ja rikkumiste ennetamisele ja kõrvaldamisele.

Kuriteoennetus on püüe kõrvaldada või vähendada kuritegevuse põhjused ja soodustegurid, vähendada võimalusi kuritegelikuks käitumiseks, hoida ära või raskendada kuritegude toimepanemist riiklike institutsioonide, kohalike omavalitsuste ning elanikkonna koostöös. Kuritegude ennetamine jagatakse kolmeks: 1) sotsiaalsed ennetusmeetmed – süütegusid põhjustavate tegurite mõjutamine sotsiaal-, haridus-, pere-, noorte-, kultuuri-, kiriku-, majandus-, liiklus- jms poliitika abil, eesmärgiga luua eeldused iga inimese kaasamiseks ühiskonnaellu; 2) olustikulised ennetusmeetmed – nende rakendamise eesmärgiks on raskendada süütegude toimepanemist ning mõjutada varakult potentsiaalselt kuritegelikke isikuid või kuriteoohlike olukordi ja kohti; 3) süütegude tagajärgedega tegelemine – eelkõige karistusõiguslikud meetmed korduvkuritegude vähendamiseks.³

Videojärelevalve liigitub KorS⁴ § 18 punkti 2 alusel olustikuliste ennetusmeetmete hulka, mis on oma sisult süütegude toimepanekule kalduvate isikute või kriminogeensete olukordade mõjutamine ja selliste kohtade jälgimine. Olustikulised kuritegude ennetamise vahendid on näiteks naabrivalve, turvaettevõtete või politsei poolt avaliku korra tagamine, asulate ja hoonete planeerimine turvaliseks, samuti süütegude toimepanemist raskendavate tehniliste vahendite, sealhulgas videovalve kasutamine.⁵

---

¹ M.-L. Sööt. Justiitsministeerium. Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030. Seletuskiri. 07.12.2018. Internetivõrgus: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumentid/seletuskiri.pdf> (10.04.2019), lk 7 – 8.

² Ü. Madise. Õiguskantsleri 2017. a märgukiri nr 18-2/170255/1700953 Siseministeeriumile. 02.03.2017. Internetivõrgus: https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/Kohaliku%20omavalitsuse%20korrakaitse.pdf (10.04.2019), lk 2.

³ Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika võrgukodu kriminaalpoliitika.ee 04.12.2012. Internetivõrgus: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/kuriteoennetus/mis-kuriteoennetus> (11.04.2019).

⁴ Korrakaitseseadus – RT I, 13.03.2019, 95.

⁵ Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika võrgukodu.

Videojärelevalve aitab ühelt poolt isikute õigusi kaitsta, kuid teisalt kaasneb sellega ka alati ulatuslik isikuõiguste riive. Hetkest, kui me lahkume oma kodude privaatsusest, oleme peaaegu pideva kaamerate jälgimise all. Kaamerad jälgivad meid linnade keskustes, parkides, parklates, kaubanduskeskustes, ühistranspordis, üha suurema hulga kaamerate pilgu all on koolid, haiglad, ülikoolid ja vabaajakeskused ning liikluskaamerad jälgivad meie kiirust. Lühidalt – pea kõikjal avalikes kohtades on kaamerad, mis tõenäoliselt meie liikumisi jälgivad. Videojärelevalvet kasutatakse Eestis linnades üha rohkem, kuid selle mõju õigusrikkumistele, inimeste turvatundele ning õigustundele on Eestis uuritud vähe. Turvaline ühiskond on meie kõigi huvides, kuid vahendid selle tagamiseks peaksid vastama tegelikule vajadusele, olema teaduslikult põhjendatud ja kaalutletud ning omama demokraatlikus õigusriigis suurema osa rahva heakskiitu. Videojärelevalve on korrakaitse vahend, mis ühelt poolt annab inimestele vabaduse turvalisuse näol, kuid teiselt poolt piirab isikute vabadusi. Seega peab olema videovalve kasutamine avalikus ruumis põhjendatud ja läbimõeldud ning selle vajalikkuse hindamisel tuleks kaaluda erinevaid huve. Seetõttu on oluline, et videojärelevalve teostamine oleks selgelt õiguslikult reguleeritud.

Käesoleva magistritöö eesmärk on välja selgitada videokaamerate avalikes kohtades kasutamise sotsiaal-psühholoogiline mõju inimestele ning nende kuritegelikule käitumisele.

Magistritöö hüpoteesid on:

1. videojärelevalve avalikes kohtades tõstab inimeste turvatunnet,
2. kaamerad linnades aitavad elanike hinnangul ennetada ning avastada õigusrikkumisi,
3. videojärelevalve korrakaitsevahendina on linnades õigustatud.

Töös kasutatakse kvalitatiivset, kvantitatiivset ning võrdlevat meetodit. Magistritöö eesmärgi realiseerimiseks viidi läbi Eesti elanike seas küsitlus, mille eesmärgiks oli välja selgitada millist mõju videojärelevalve teostamine avalikus ruumis inimeste käitumisele avaldab ning kuidas hindavad Eesti elanikud videojärelevalve mõju kuritegevusele. Küsitlus viidi läbi ankeetküsitluse vormis elektrooniliselt ajavahemikul 14.03.2019 – 11.04.2019. Küsitlus hõlmas vastajaid üle Eesti. Ankeedile vastas 121 inimest. Lisaks anketeerimisele viidi läbi ekspertintervjuu Kagu politseijaoskonna patrullitalituse arestimaja grupi juht Robert Kõvaskiga. Magistritöös kasutatud teisteks allikateks on võõrkeelsed teaduslikud allikad, õigusaktid, lisaks on kasutatud eestikeelset õiguskirjandust.

Käesolev magistritöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis käsitletakse videojärelevalve kujunemist läbi ajaloo, videojärelevalve mõistet, olemust, selle kasutamist Eestis ning videojärelevalve võimalikku mõju kuritegevusele avalikes kohtades. Töö teises peatükis käsitletakse ning analüüsitakse videojärelevalve õiguslikku regulatsiooni Eestis. Töö kolmas peatükk on pühendatud küsitlustulemuste analüüsile. Magistritöö tulemused saab võtta aluseks olemasolevate videojärelevalvet korraldavate regulatsioonide täiendamiseks ning uute regulatsioonide väljatöötamiseks. Samuti on võimalik töö tulemusi kasutada Politsei- ja Piirivalveametil ning kohalikel omavalitsustel, kes linnadesse videokaameraid paigaldama asuvad.

Magistritööd iseloomustavad märksõnad: valvesüsteemid, avalik kord, järelevalve, ennetamine.

1. VIDEOJÄRELEVALVE AJALUGU, MÕISTE, OLEMUS JA VÕIMALIK MÕJU KURITEGEVUSELE AVALIKES KOHTADES

1.1 Videojärelevalve ajalugu

Tänapäeval jälgitakse inimesi erinevate kommunikatsioonivahendite ning ka videojärelevalve abil suures ulatuses, kuid videokaamerate kasutamine turvameetmena ei ole olnud kunagi nii levinud kui käesoleval ajal. Vaatamata sellele, et varasemalt ei kasutatud kaameraid, on inimeste tegemisi erinevatel viisidel jälgitud juba pikka aega. Varasimate automatiseeritud seiresüsteemide hulgas olid telegraafid ja telefonikinnitusregistrid, mis salvestasid teatud järelevalveasukohast helistanud telefoninumbreid. Audiojärelevalvet ehk elektroonilist pealtkuulamist hakati kasutama tõendite kogumise viisi ja uurimise läbiviimise vahendina 20. sajandi alguses, mil arendati välja magneetiline salvestamine.⁶

Videojärelevalve „juured“ ulatuvad Teise maailmasõja aegadesse, mil leiti võimalusi, et saada erinevate tehnoloogiliste vahendite abil andmeid vaenlaste sõjalise taktika kohta. Ameerika Ühendriikides 1920-ndatel alguse saanud projekti „Black Chamber“ eesmärgiks oli jälgida peamiselt Jaapani, aga ka teiste riikide suhtlust telegraafide abil.⁷ 1945. aastal loodi sõjaliseks tarbeks projekt „Shamrock“, mille eesmärk oli sarnane „Black Chamberi“ projektile.⁸ Seega kasutati jälgimissüsteeme varasemalt sõjalistel eesmärkidel. Kaamera leiutati aga varem - 1895. aastal said vennad Louis ja Auguste Lumière patendi seadmele, mis suutis projitseerida liikuvaid pilte. Masinat nimetati kinematograafiks ning esimesi kaameraid kasutati lühikeste filmide produtseerimiseks ning televisioonis.⁹ Kaamerate süsteemi kasutati videojärelevalve teostamiseks esmakordselt Saksamaal Siemens AG poolt 1942. aastal, et jälgida V-2 rakettide käivitamist. Hiljem kasutati sellist videovalvet Ameerika Ühendriikides aatompommide testimisel.¹⁰

Esimesed videovalvesüsteemid hõlmasid kaamerate pidevat jälgimist, kuid need ei võimaldanud pilti salvestada ega säilitada. 1951. aastal leiutati esimene videomagnetofon, millega sai videopilti ka salvestada. 1960ndatel aastatel tuli turule erinevaid

---

⁶ Britannica Academic. Police. Encyclopædia Britannica. 20.02.2018. Internetivõrgus: <https://academic-eb-com.ezproxy.utlib.ut.ee/levels/collegiate/article/police/108569#260943.toc> (15.04.2019).

⁷ J. F. Dooley. Was Herbert O. Yardley a Traitor? Cryptologia, 2010.

⁸ L. B. Snider. Recollections from the Church Committee's Investigation of NSA Unlucky SHAMROCK. 14.04.2007. Internetivõrgus: <https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/winter99-00/art4.html> (15.04.2019).

⁹ Britannica Academic. Lumière brothers. Encyclopædia Britannica. 28.05.2014. Internetivõrgus: <https://www.britannica.com/biography/Lumiere-brothers> (15.04.2019).

¹⁰ W. Dornberger. V-2. Ballantine Books, 1954, lk 14.

kaamerasüsteeme, mis tõi endaga kaasa avalikes kohtades kaamerate kasutuselevõtu.¹¹ Esimesi ettepanekuid videovalve kasutamiseks avalikes kohtades järelevalve teostamiseks tehti Suurbritannias *Metropolitan Police Office*'i (edaspidi MET) ametniku poolt 1960ndatel aastatel. MET-i politseiniku sõnul oli vajalik kasutusele võtta uus tehnoloogia ja seadmed, mis oleks politseile abistavaks vahendiks kuritegevuse vastu võitlemisel ning kurjategijate tabamisel, kes kasutavad üha enam uut tehnoloogiat kuritegude täideviimisel, mistõttu peaks politsei nendega sammu pidama¹². 1961. aastal kasutas Londoni politsei esimest korda Trafalgar Square'il ajutiselt paigaldatud videokaameraid, et jälgida rahvamasse ning tagada Ühendkuningriikidesse visiidile tulnud Tai kuningliku pere turvalisus.¹³ 1970. aastatel hakkavad kaameraid kasutama tavatarbijad.¹⁴ 1980. aastal tutvustab Sony esimest tavatarbijatele mõeldud videokaamera ja videokassetmagnetofoni ühendit ehk tekib tänapäevane videokaamera (*camcorder*).¹⁵ Videojärelevalve kasutamine avalikus ruumis kasvas ulatuslikult 1990. aastatest alates.¹⁶ 1993. aasta Maailma Kaubanduskeskuse pommitamine New Yorgis toob kaasa rahvarohkete kohtade suurema ja pidevama jälgimise.¹⁷ Videovalvet hakati kasutama paljudes riikides üle maailma, kuna teadvustati terrorismirünnakute juhtumise võimalust rahvarohketes kohtades ning rahvakogunemistel. 1990ndatel kasutas Suurbritannia kaameraid avalikes kohtades *per capita* rohkem kui ükski teine riik maailmas.¹⁸ 2001. aastal Ameerika Ühendriikides aset leidnud tragöödia, mida tuntakse „9/11“ nime all, Madridi ja Londoni pommitamised 2000ndate aastate alguses ning teised suuremad terrorismiaktid tõid kaasa ülemaailmselt veel suurema elektroonilise järelevalve kasutamise, et terrorismikuritegusid ennetada.¹⁹ Videojärelevalve ja sellega kaasneva isikuandmete ja –õiguste ning privaatsuse teemal on palju poleemikat olnud Saksamaal. Saksamaa on

---

¹¹ C. A. Williams. Police Surveillance and the Emergence of CCTV In the 1960s. Crime Prevention & Community Safety. 2003. Internetivõrgus: https://www.academia.edu/277763/Police_Surveillance_and_the_Emergence_of_CCTV_In_the_1960s (11.04.2019).

¹² *Ibid*, lk 12.

¹³ *Ibid*, lk 13.

¹⁴ A. Rinde. Multimeedium, video. Tallinna Ülikooli informaatika instituut. 04.11.2014. Internetivõrgus: http://www.cs.tlu.ee/~rinde/mm_materjal/pdf/mm_video.pdf (11.04.2019), lk 3.

¹⁵ *Ibid*.

¹⁶ C. Norris, J. Moran, G. Armstrong. Surveillance, Closed Circuit Television and Social Control, Routledge 2016, lk 13.

¹⁷ A. Silke. The Psychology of Counter-Terrorism. Routledge, 26.11.2010.

¹⁸ L. Anderson. CCTV: Familiar technology on the cutting edge. American City & County nr 113. 11.10.1998. Internetivõrgus: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ut.ee/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=1185295&site=ehost-live> (12.04.2019).

¹⁹ Q. M. Rajpoot, C. D. Jensen. Video Surveillance: Privacy Issues and Legal Compliance. Promoting Social Change and Democracy through Information Technology. 2015. Internetivõrgus: http://orbit.dtu.dk/files/110934780/Video_Surveillance_Privacy_issues_and_legal_compliance.pdf (18.04.2019).

isikuõiguste, sealhulgas eraelu puutumatusse õiguste kaitsel konservatiivsem, kui teised Euroopa riigid.²⁰

1.2 Videojärelevalve mõiste

Kaameraid saab kasutada erineval otstarbel. Andmekaitse Inspektsiooni (edaspidi AKI) „Juhend kaamerate kasutamise kohta“²¹ loetleb viisid videokaamerate kasutamiseks. Juhendi kohaldamisala hõlmab kõiki pilti edastavate või salvestavate seadmete kasutamist, sealhulgas eraisiku kaameraid, näiteks telefonides või muudes seadmetes, aga ka turva- ja valvekaameraid.

Videojärelevalve kujutab endast isikuandmete kogumist pildi salvestamiseks vajaliku tehnilise abivahendi abil. Antud tehniliseks abivahendiks on kas videokaamera või muu analoogne pilti monitorile või salvestusseadmesse edastav seade. Jälgimisseadmetik on tehniliste abivahendite süsteem, mis edastab pilti ja heli, mille abil on isikute tegevust seadmetiku abil reaalsajas võimalik jälgida, salvestada ja taasesitada. Jälgimisseadmetiku abil kas ainult jälgitakse või salvestatakse pilti ja heli või tehakse korraga mõlemat. Videojärelevalve (ingl *CCTV – closed circuit television*) on videokaamerate kasutamine signaali edastamiseks kindlasse kohta, piiratud arvule monitoridele. Ringhäälingutelevisioonist erineb see selle poolest, et signaali ei edastata avalikult.²² Kuigi peaaegu kõik videokaamerad võivad vastata sellele määratlusele, nimetatakse videojärelevalveks kõige sagedamini videovalve süsteeme, mida kasutatakse järelevalve teostamiseks piirkondades, mis vajavad järelevalvet, eelkõige näiteks avalikes kohtades – linnatänavatel, parkides, parklates, linnade keskväljakutel, pankades, kauplustes ja muudes kohtades, mis omavad kõrgendatud ohtu turvalisusele. Videojärelevalvet kasutavad laialdaselt nii avalik-õiguslikud asutused ja korraldusorganid kui ka eraõiguslikud turvateenuse pakkujad. Videojärelevalvet saab teostada ka näiteks eraisik, paigaldades eravalduse jälgimiseks videokaamerad. Samuti teostavad videojärelevalvet erinevad asutused ja näiteks poed, kus jälgitakse või salvestatakse siseruumi.

Mõisted videojärelevalve ning turvakaamerad on käesoleva magistritöö käsitluses kitsamad, kui tavapärasel käsitluses – antud töös mõistetakse videojärelevalve all videokaamerate

²⁰ N. Möllers, J. Hälterlein. Privacy issues in public discourse: the case of “smart” CCTV in Germany. *Innovation: The European Journal of Social Sciences*, 2013.

²¹ Andmekaitse Inspektsioon. Juhend kaamerate kasutamise kohta. 09.04.2013. Internetivõrgus: https://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/Kaamerate%20kasutamise%20juhhis.pdf (05.04.2019).

²² J. S. Dempsey. Introduction to private security. Suffolk County Community College. 2008, lk 78 – 80.

kasutamist korrakaitseorganite – peamiselt Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) ja kohalike omavalitsuste (edaspidi KOV) poolt avalikus ruumis korrakaitsealistel eesmärkidel.

1.3 Videojärelvalve olemus

1.3.1 Videojärelvalve kui korrakaitsevahend

Korrakaitsealistel eesmärkidel on kaamerate kasutusala väga lai tulenevalt kaamerate tehnoloogiliste võimaluste mitmekesisusest. Kaamerad salvestasid kuni 1990. aastateni kassetile analoogsignaali ja neid nimetati analoogvideokaamerateks. Hiljem arendati välja digitaalne videotehnoloogia, millel on analoogvideokaamerate ees mitmed eelised. Digitaalse video tehnoloogia eelised oli parem video kvaliteet ning video parem kvaliteet selle arvutisse importimisel.²³ Alates 2000. aastast salvestasid kaamerad juba paljudele erinevatele andmekandjatele ning tulid turule ka sellised kaamerad, kuhu on mitu võimalust salvestamiseks korraga sisse ehitatud (hübriidkaamerad). Kaamerad võivad olla varustatud teleobjektiivivi või muutuva võimsusega objektiivide ja mootoriga. Madala valgusega kaamerad võivad salvestada pilte peaaegu täielikus pimeduses ning infrapunakiirgusega varustatud kaamerad saavad salvestada pilte ka täielikus pimeduses. Kõrge riskiteguriga operatsioonides võimaldavad kaamerad politseil vaadata uste ja akende alla või nurkade taha. Veekindlaid kaameraid kasutatakse ka näiteks veealuste otsingute tegemiseks.²⁴ Politsei kasutab kaameraid ka liiklusrikkumiste tuvastamiseks. Liikluskaamerad salvestavad pilte sõidukijuhtidest, kes panevad toime liikluseeskirjade rikkumisi (näiteks kiiruseületamisi). Kiiruskaamera fikseerib kõikide mööduvate sõidukite kiiruse ning kui sõiduk ületab lubatud kiirust, teeb kaamera sõidukist ning juhust foto. Kiiruskaamera teeb fotosid ka pimedas ning sellisel juhul kasutatakse kiiruskaamerates punase filtriga välklampi, et valgusähvatus juhti ei pimestaks ning et juhile märku anda sellest, et tema kiiruseületus on fikseeritud.²⁵ Lisaks paigutatakse sageli kaamerad patrull-sõidukitesse, mille salvestisi saab kasutada tõenditena, et kinnitada või ümber lükata väited politseiametnike ebaõige või ebaseadusliku käitumise kohta.²⁶ Käesolevas magistritöös käsitletakse kaameraid, mis on paigaldatud politsei või kohaliku omavalitsuse poolt linnatänavatele ja teistesse avalikesse kohtadesse.

---

²³ Tallinna Ülikooli e-õppe keskuse sari "Haridustehnoloog soovitab" koolituskava E-õppe sisu tootmise A&O. Tehnilised vahendid videote salvestamiseks. Kaamerate tüübid. Internetivõrgus: https://www.tlu.ee/opmat/eope/videokoolitus/kaamerate_tbid.html (10.04.2019).

²⁴ Britannica Academic. Police.

²⁵ H. Ruuven. Kuidas kiiruskaamera tegelikult töötab ning kuidas jõuab trahv sinuni? Autolevi, 23.01.2018. Internetivõrgus: <https://autolevi.ee/kuidas-kiiruskaamera-tegelikult-tootab/> (05.04.2019).

²⁶ Britannica Academic. Police.

1.3.2 Videojärelevalve kui riikliku järelevalve vahend

1.3.2.1 Videojärelevalve teostamine korrakaitseorgani poolt

Avalik koht on määratlemata isikute ringile kasutamiseks antud või määratlemata isikute ringi kasutuses olev maa-ala, ehitis, ruum või selle osa, samuti ühissõiduk (KorS § 54). Avalik kord on ühiskonna seisund, milles on tagatud õigusnormide järgimine ning õigushüvede ja isikute subjektiivsete õiguste kaitstus (KorS § 4 lg 1). Oht on olukord, kus ilmnenud asjaoludele antava objektiivse hinnangu põhjal võib pidada piisavalt tõenäoliseks, et lähitulevikus leiab aset korrarikkumine (KorS § 5 lg 2). Korrarikkumisena mõistetakse avaliku korra osaks oleva hüve kahjustamist, korrarikkumine on juba realiseerunud oht. Avaliku korra eesmärkide saavutamiseks tuleb seega järgida avalikus kohas avaliku korra reegleid, vältida hüvede kahjustamist ning kui korrarikkumine on toimunud, see kõrvaldada. Selleks on riik loonud korrakaitse ning riikliku järelevalve, mida teostatakse korrakaitseorganite, -vahendite ja -meetmete abil. Korrakaitse, kui riiklik järelevalve, on korrakaitseorgani tegevus eesmärgiga ennetada ohtu, selgitada see välja ja tõrjuda või kõrvaldada korrarikkumine. Korrakaitseaduse eelnõu seletuskirja järgi seisneb riikliku järelevalve- ja karistusmenetluse erinevus nende erinevates eesmärkides. Karistusmenetluse on repressiivne ning selle eesmärgiks on koosseisupärase teo toime pannud isiku väljaselgitamine, tabamine ja karistamine ning riiklik järelevalve menetlus on olemuselt preventiivne ning selle eesmärgiks on ohu tõrjumine ja veel lõpetamata süüteo tõkestamine.²⁷ Seega on avaliku korra tagamise ja riikliku järelevalvemenetluse peamine eesmärk, et korratust üldse ei tekiks ning seega tuleks rõhle seada isikute karistamiselt ohtude ja rikkumiste ennetamisele ning kõrvaldamisele.

Üheks korrakaitse ja riikliku järelevalve erimeetmeks on videojärelevalve teostamine avalikes kohtades korrakaitseorgani poolt. Korrakaitseorganiteks saab olla ainult riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku juriidilise isiku organid. Haldusorgan saab korrakaitseorganiks olla vaid siis, kui see on vajalik tema ülesande täitmiseks või ülesande täitmise tagamiseks.²⁸ Videojärelevalve teostamiseks on volitatud politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan, kes võib avalikku korda ähvardava ohu väljaselgitamiseks, selle tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks jälgida avalikus kohas toimuvat ja koguda isikuandmeid pildi salvestamiseks vajaliku tehnilise abivahendi abil (KorS § 34 lg 1). Kui ohu väljaselgitamine ja tõrjumine või korrarikkumise kõrvaldamine ei

²⁷ Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri. 23.02.2011. Internetivõrgus: <https://www.riigikogu.ee/download/a67e1f77-6a73-26c5-5648-71b05c92d979> (20.04.2019), lk 11.

²⁸ *Ibid*, lk 25.

kuulu ühegi muu korrakaitseorgani pädevusse, siis on see politsei pädevuses (KorS § 6 lg 2). Kõik korrakaitseorganid võivad kohaldada riikliku järelevalve üldmeedet ning seda erimeedet, mille kohaldamine on korrakaitseorganitele sõnaselgelt ette nähtud.²⁹ Videojärelevalve on korrakaitseaduse mõistes erimeede, mistõttu järeldub, et seaduses peab sisalduma sõnaselgelt teiste korrakaitseorganite õigus videovalvet teostada.

Korrakaitseorgan võib avalikus kohas toimuvat kaamerate abil kas ainult jälgida, salvestada või teha korraga mõlemat. Politsei või muu korrakaitseorgan vaatab või ka salvestab ainult pilti. Avalikus kohas toimuva helisalvestamine ei ole korrakaitseadusega lubatud, kuna sellist tegevust saaks lugeda pealtkuulamiseks. Avalikus kohas helisalvestamiseks tuleb taotleda luba kriminaalmenetluse seadustikus³⁰ (edaspidi KrMS) sätestatud alusel.³¹

Videovalve kasutamise eesmärgid on mitmeid. Kaamerapilti on võimalik jälgida reaalsajas, samuti on võimalik vaadata jäädvutatud pilti hiljem salvestiselt. Kaamerapildi reaalsajas jälgimise käigus on võimalik korrarikkumine avastada, ära hoida või kõrvaldada. Näiteks kui kaamerapildi jälgimise käigus märkab politseiametnik kaameraga ühendatud monitorilt reaalsajas toimuvat rikkumist, saab ta informatsiooni edastada korrarikkumiskohale lähimale politseipatrullile. Lisaks saab salvestusi hiljem järelvaadata ning kasutada samuti avalikku korda ähvardava ohu väljaselgitamiseks, tõrjumiseks või juba toimunud rikkumise kõrvaldamiseks. Salvestist saab kasutada süüteomenetluse käigus ka informatsiooni kogumiseks toimunud korrarikkumise asjaolude kohta või kasutada seda tõendina kriminaalmenetluses.³² KorS-i eelnõu seletuskirjas on välja toodud, et salvestist võib kasutada ka muul seaduses sätestatud juhul, kuna salvestise kasutamiseala võib tulevikus laieneda ning seaduses kinnise loetelu andmine võiks takistada salvestise muul eesmärgil kasutamist, näiteks korrarikkumise toimepõhise isiku tuvastamiseks.³³ Eelnõu seletuskirja kohaselt võib salvestist säilitada kuni üks aasta salvestamise päevast arvates, kui seadus ei sätesta teisiti. Üldjuhul säilitatakse salvestisi kuni kaks kuud ning seejärel tuleks salvestis hävitada selle andmekandjalt kustutamise teel. Salvestist ei ole vaja kustutada, kui seda kasutatakse näiteks tõendina süüteomenetluses ning sellisel juhul tuleb juhinduda süüteomenetluse asitõendeid käsitlevast regulatsioonist.³⁴

---

²⁹ Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri, lk 25 – 26.

³⁰ Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I, 13.03.2019, 7.

³¹ Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri, lk 58.

³² *Ibid.*

³³ *Ibid.*

³⁴ *Ibid.*

1.3.2.2 Videojärelevalve teostamine kohalike omavalitsuste poolt

Kaameraid kasutatakse pea kõikjal kohalikes omavalitsustes avalikes kohtades. Peamine põhjus, miks kohalike omavalitsuste territooriumidel videojärelevalvet kasutatakse on eesmärk tagada avalik kord rahvarohketes kohtades³⁵. Nendeks kohtadeks on linnades ja teistes asulates peamiselt pargid, parklad, keskväljakud, koolid, lasteaiad, poodide, kaubanduskeskuste ümbrused ja ühistransport. Veel kasutatakse videovalvet piirkondades, mis on piiratud ligipääsuga – sildade alused alad, tunnelid ning linnaosades, mis on kriminoogeensed. Teiseks peamiseks põhjuseks, miks KOV-id kaameraid kasutavad, on liiklusrikkumiste tuvastamine.³⁶ Liiklusseadus (edaspidi LS)³⁷ § 199 lg 1 p 4 lubab liiklusjärelevalvet teostada ka teisaldatava või statsionaarse tehnilise vahendiga. Samuti kasutatakse kaameraid ka heakorralaste, keskkonnaalaste, ehitusalaste ja muude rikkumiste tuvastamiseks. KOV-id paigaldavad linnadesse kaameraid ka teistel eesmärkidel. Paljude linnade keskväljakute kaamerate, ilmakaamerate ning näiteks Tallinna linna suurematele ristmikele paigaldatud kaamerate pilti on võimalik jälgida kõigil reaajas internetis.³⁸

Avaliku korra kaitse tagavad Eestis peamiselt korrakaitseorganid, mis on seaduse või määrusega riikliku järelevalve ülesannet täitma volitatud asutused, kogud või isikud ning linnades, valdades ja alevikes on teatud ülesanded avaliku korra tagamisel ka haldusorganitel. KorS-i eelnõu seletuskirjas märgiti, et KOV-id, kui korrakaitseorganid võivad rakendada erimeetmeid vaid juhul, kui see seadusega *expressis verbis* ette nähakse.³⁹ Õiguskantsler Ülle Madise peab aga KOV-ide rolli korrakaitsjana pigem teisejärguliseks ning näeb korrakaitsjana siiski teisi korrakaitseorganeid, eeskätt politseid. Õiguskantsler on öelnud: „KorS algne ja täna kehtiv lahendus lähtub teadlikust loogikast, mille kohaselt võib KOV kasutada meetmeid, mis riivavad õiguseid ja vabadusi pigem vähe ja leebelt. Hetkel, kui sekkumine ületab selle tunnetusliku piiri, mil inimeste õiguseid ja vabadusi piiratakse intensiivsemalt, jätkab tegevust selleks vajalikku ettevalmistust omav politsei. Nii on terves riigis tagatud järelevalve ühtsus ning õiguste ja vabaduste piiramine erilise hoolega.“⁴⁰ AKI juhendis on välja toodud, et näiteks on liiklusseaduse kohaselt kohaliku omavalitsuse pädevuses üksnes peatumise ja parkimise nõuete täitmise kontrollimine (LS § 193 lg 1). Teiste õigusrikkumiste tuvastamine ei ole KOV-ide pädevuses, seega ei saa ka KOV nende rikkumiste tuvastamiseks

³⁵ Andmekaitse Inspektsioon. Juhend kaamerate kasutamise kohta, lk 20.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ Liiklusseadus. RT I, 15.03.2019, 9.

³⁸ Tallinna linna liikluskaamerad. Tallinn 2002 – 2019. Internetivõrgus: <http://ristmikud.tallinn.ee/index.php/cams> (25.04.2019).

³⁹ Korrakaitseseaduse eelnõu seletuskiri, lk 25 – 26.

⁴⁰ Ü. Madise, lk 2.

kaamerajälgimist kasutada, küll aga saab seda teha politsei.⁴¹ Vaatamata sellele, et KOV-ide pädevus aktiivse korrakaitsjana on pigem teisejärguline, toimub KOV-ide ja PPA koostöö selliselt, et kohalik omavalitsus paigaldab oma territooriumile avaliku korra tagamiseks kaamerad, kuid pilt nendest edastatakse politseisse. Linnadesse paigaldatud turvakaamerad soetatakse peamiselt kohalike omavalitsuste eelarvest riigihanke korras.

Esimesed valvekaamerad paigaldati Eesti linnadesse üheksakümnendate aastate lõpus. Tallinn sai esimesed turvakaamerad aastal 1999 ning tegemist oli analoogkaameratega.⁴² Tartu kesklinna piirkonda paigaldati valvekaamerad suuremas osas 2006. aastal.⁴³ 2001. aastal paigaldati maanteedele esimesed kiirust mõõtvad kaamerad.⁴⁴ Aastal 2016 oli Tallinnas kohaliku omavalitsuse ning PPA paigaldatud kaameraid üle 100 ning üle Eesti valvekaameraid rohkem kui 1000.⁴⁵ Tartu linnas oli aastal 2018 kaameraid üle 30, peamiselt kesklinna piirkonnas. Kaamerate kasutuselevõtt linnades kasvab iga aastaga.⁴⁶

1.4 Videojärelevalve võimalik mõju kuritegevusele avalikes kohtades

Ühendkuningriikides on videojärelevalve olnud pikka aega ning on jätkuvalt kõige rohkem rahastatud kuritegevuse ennetuse meede väljaspool kriminaalõigussüsteemi. Hinnatakse, et rohkem kui 250 miljonit avaliku sektori raha kulutati videojärelevalvele aastatel 1992 kuni 2002.⁴⁷ Tehnoloogia pidev ja kiire areng võimaldab kasutusele võtta üha parema kvaliteediga jälgimisseadmetikku, mistõttu ka Eestis kasutatakse videojärelevalvet korrakaitsese vahendina üha rohkem.

Peamine õigustus videojärelevalve kasutamiseks avalikes kohtades on selle mõju kuritegevuse vähenemisele. Videovalve kuritegevuse ennetav mõju avaldub näiteks potentsiaalsete kurjategijate hoiatusfunktsioonis - kurjategijad teadvustavad endile, et keegi jälgib neid. Videovalve avalikus ruumis võib kuritegevust ära hoida, sest see suurendab

---

⁴¹ Andmekaitse Inspektsioon. Juhend kaamerate kasutamise kohta, lk 20.

⁴² R. Nagel. Tallinnas tagavad turvalisust uued HD pilti edastavad turvakaamerad. Delfi, 01.03.2016. Internetivõrgus: <https://www.delfi.ee/news/paevauudised/estli/tallinnas-tagavad-turvalisust-ued-hd-pilti-edastavad-turvakaamerad?id=73829327> (15.04.2019).

⁴³ K. Masing. Tartu kesklinna hakkavad jälgima turvakaamerad. Eesti Päevaleht, 11.10.2006. Internetivõrgus: <https://epl.delfi.ee/news/estli/tartu-kesklinna-hakkavad-jalgima-turvakaamerad?id=51059854> (12.04.2019).

⁴⁴ K. Kalamees. Maanteedele jõudsid esimesed kiirust mõõtvad kaamerad. Delfi, 09.01.2007. Internetivõrgus: <http://epl.delfi.ee/news/estli/maanteedele-joudsid-esimesed-kiirust-mootvad-kaamerad?id=51070592> (12.04.2019).

⁴⁵ R. Nagel.

⁴⁶ J. Saluorg. Turvakaameraid võib isikuandmete töötlemiseks kasutada. ERR, 19.10.2018. Internetivõrgus: <https://www.err.ee/870300/turvakaameraid-voib-isikuandmete-tootlemiseks-kasutada> (12.04.2019).

⁴⁷ B. P. Welsh, D. C. Farrington. Effects of closed circuit television surveillance on crime. Campbell Systematic Reviews, 2008.

kaamerasilma jäänud isikute kindlakstegemise tõenäosust, mis omakorda takistab potentsiaalseid õigusrikkujaid õigusrikkumist toime panemast. Videokaamerate avalikesse kohtadesse ülespanemine võib suurendada ka kuritegude avastamise tõenäosust. Kaamerad tagavad valve rohkemates kohtades ning suuremate alade kaetavuse, kui lubavad politseiresursid ning videovalve on tänapäeval küllaltki odav vahend turvalisuse tagamiseks. Kaameraid jälgiv politsei või muu korrakaitseorgan saab tänu kaamerapildi jälgimisele õigusrikkumistest kiiremini teada ning seeläbi koheselt sekkuda. Videovalve avalikus kohas võib tõsta ka õigusrikkumiste märkamise ning õigusrikkumistest teavitamise tõenäosust. Kaamerate kasulikkus avaldub ka õigusrikkumiste tagajärgedega tegelemise etapis – kui õigusrikkumine on juba toime pandud, on võimalik kaamerasilma jäänud õigusrikkumine tuvastada ning õigusrikkuja vastutusele võtta. Lisaks on kaamerasalvestus tõendiks kriminaal- ja väärteomenetluses – kaamerad on objektiivseteks tunnistajaks „sõna-sõna vastu“ olukordades. Videovalve kasutamisel avalikes kohtades võib olla aga ka sotsiaalpsühholoogiline kuritegevust ennetavat mõju. Arvatakse, et videojärelvalve teostamine linnades distsiplineerib inimesi, kuna inimene teab, et teda võidakse jälgida. Lisaks sellele tunnevad inimesed end tänu turvakaameratele turvalisemalt ja kaitstumalt. Videovalve kasutamine võib tõsta ka jalakäijate külastatavust jälgitavates kohtades. Videojärelvalve võib teha jälgitava piirkonna turvalisemaks, kuna turvaline keskkond tõstab kogukonna ühtekuuluvustunnet ning tagab sotsiaalse kontrolli ühiskonnaliikmete seas. Samas võib videojärelvalve aga ka soodustada kuritegevuse kasvu. Näiteks võib videovalve luua potentsiaalsetele ohvritele vale turvatunde ning seeläbi muuta neid kaitsetumaks, kuna ettevaatusabinõude kasutamise suhtes muututakse ükskõiksemaks. Samuti võib videojärelvalve suurendada kuritegudest teavitamise arvu ning kuritegude registreerimist politsei poolt. Videojärelvalve võib põhjustada ka kuritegevuse liikumist teistesse kohtadesse, õigusrikkumiste toimumist teistel aegadel või teiste ohvritega.⁴⁸

Videojärelvalvet kasutatakse avalikus ruumis korra loomiseks iga aastaga järjest rohkem, kuid selle korrakaitsevahendi mõju kuritegevusele on Eestis uuritud vähe. Videovalvega seondub ka isikuõiguste riive ning isikuandmete kasutamine ja töötlemine, mistõttu on oluline, et see oleks teaduslikult põhjendatud ning sellega kaasnevaid mõjusid oleks analüüsitud. Selleks, et videojärelvalve kasutamine täidaks oma eesmärgi ning ei riivaks isikute õigusi põhjendamatult, on vajalik, et videojärelvalve teostamine oleks selgelt õiguslikult reguleeritud.

---

⁴⁸ B. C. Welsh, D. P. Farrington, lk 3–4.

2. VIDEOJÄRELEVALVE REGULATSIOON EESTIS

2.1 Korrakaitseseadus

Korrakaitseseaduse reguleerimisalaks on sätestada avaliku korra kaitse üldpõhimõtted, alused ja korraldus (KorS § 1 lg 1). KorSi eelnõu seletuskirja kohaselt on KorSi sisuks avalikku korda ähvardavate ohtude ennetamise, tõrjumise ning korrarikkumiste kõrvaldamise koordineeritud süsteemi loomine korrakaitseorganite ning üksikisikute tasandil ning riikliku järelevalve teostamise ühtsete üldpõhimõtete sätestamine.⁴⁹ Seaduse loomise üheks peamiseks eesmärgiks oli luua või muuta täpsemaks seni Eesti õiguskorras olulisel määral puudunud või ebamääraselt sätestatud volitusnormid isikute põhiõiguste ja -vabaduste piiramiseks riikliku järelevalve menetluses, luues õigusriikliku aluse avaliku võimu tegevusele avaliku korra ja ühiskonna turvalisuse tagamisel.⁵⁰ KorS-i eelnõus on rõhutatud, et avaliku võimu tegevus riigi sisemise rahu tagamisel saab olla õigusriiklik ning tõhus eelkõige ohtude ja rikkumiste ennetamise ning tõrjumise, mitte niivõrd karistusõiguslike meetmete rakendamise teel, vaid seades eesmärgiks ohtude ja rikkumiste ennetamise ja kõrvaldamise.⁵¹ Selleks tuleb eristada üksteisest täidesaatva võimu funktsioone – riikliku järelevalve menetlust ehk korrakaitse funktsiooni ning süüteomenetlust, mis on karistusõiguslik funktsioon. Sama korrakaitseorgani pädevuses võib olla mõlemat liiki menetluste läbiviimine, mistõttu võib tekkida eristamisprobleem. Süüteo tunnustele vastava teo eri etapid – ettevalmistamine, toimepanemine või toimepandud ja juba lõpetatud tegu võivad anda aluse nii järelevalve kui ka süüteomenetluse meetmete kohaldamiseks. Mõlema menetluse läbiviimise kord ja isikuõiguste piiramise alused on reguleeritud erinevates õigusaktides – süüteomenetlust reguleerivad kriminaalmenetluse ja väärteomenetluse seadustik, riiklikku järelevalvet haldusmenetluse seadus, korrakaitseseadus ja riikliku järelevalve eriseadused.⁵² Avalikule korrale tekitavad ohu eelkõige süüteo koosseisule vastavad teod ning on sellega korrakaitseõiguse esemeks. Süüteo ettevalmistamise staadiumis veel tegu üldjuhul karistatav ei ole ning seetõttu on võimalik sekkuda vaid riikliku järelevalve meetmetega. Katse staadiumis on võimalik, et kõne alla tulevad nii süüteomenetlus kui ka riikliku järelevalve menetlus ning mõlemad paralleelselt. Kestva või juba lõpetatud süüteo puhul tuleb kas oht kõrvaldada või võib toimuda süüteomenetluse läbiviimine.⁵³

⁴⁹ Korrakaitseseaduse eelnõu seletuskiri, lk 5.

⁵⁰ *Ibid*, lk 6.

⁵¹ *Ibid*, lk 8.

⁵² *Ibid*, lk 10.

⁵³ *Ibid*, lk 10 – 11.

Korrakaitse on avalikku korda ähvardava ohu ennetamine, ohukahtluse korral ohu väljaselgitamine, ohu tõrjumine ja avaliku korra rikkumise kõrvaldamine (KorS § 2 lg 1). Seega kätkeb see endas ennetamise eri etappe. Korrakaitse kõige varasemaks staadiumiks on ohu ennetamine – oht ei ole avalikule korrale veel tekkinud, kuid võib tekkida. Kui ohu olemasolu pole veel selge, tuleb ohu olemasolu kindlakstegemiseks vajalikud asjaolud välja selgitada. Kui oht avalikule korrale on olemas ja välja selgitatud, siis on tegemist ohu tõrjumisega. Korrakaitse ajaliselt kõige hilisemas faasis on oht juba tekkinud, õigushüve on kahjustatud ning selles faasis tegeletakse rikkumise kõrvaldamisega. KorS-i seletuskirja järgi seisneb korrakaitse ajalise eristamise praktiline tähtsus selles, et erinevatele korrakaitse etappidele on omased erinevad korrakaitseabinõud. Riikliku järelevalve meetme koosseisust tuleneb, millises korrakaitse staadiumis on meetme kohaldamine võimalik.⁵⁴

Eelnõu seletuskirja kohaselt oli KorS-i regulatsiooni loomise eesmärk ühtlustada ja koondada ühte seadusesse korrakaitseorganite poolt kõige sagedamini rakendatavad riikliku järelevalve erimeetmete rakendamiseks volitavad normid, sealhulgas sätestada detailselt korrakaitseorganite volitused isikuandmete töötlemisel. Enne KorSi puudusid Eesti õiguskorras piisavalt üldiselt määratletud ning ühte seadusesse koondatud kõige sagedamini kasutatavad ja tüüpilised korrakaitsemeetmed – erimeetmed.⁵⁵ Riikliku järelevalve meetmeid, mille rakendamine toimub üldvolituse alusel, nimetatakse korrakaitse üldmeetmeteks ehk ebatüüpilisteks meetmeteks. Meetmeid, mida rakendatakse erivolituse alusel, nimetatakse erimeetmeteks ehk korrakaitse tüüpmeetmeteks.⁵⁶ Isikuandmete töötlemine jälgimisseadmestiku kasutamisega on KorS-i järgi riikliku järelevalve erimeede. KorS-is on korrakaitse erimeetmena reguleeritud politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgani pädevus ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks kasutada avalikus kohas toimuva jälgimiseks pilti edastavat või salvestavat jälgimisseadmestikku (KorS § 34 lg 1). Videojärelevalve kui korrakaitsemeede on seega kasutatav rikkumise ennetamise igas etapis ning on Eesti korrakaitse peamist eesmärki – süütegude ennetamist soodustav ja tagav meede.

---

⁵⁴ Korrakaitse seaduse eelnõu seletuskiri, lk 15.

⁵⁵ *Ibid*, lk 8–9.

⁵⁶ *Ibid*, lk 47.

2.2 Juhend kaamerate kasutamise kohta

Andmekaitse Inspektsioon (edaspidi AKI) andis välja juhise isikuandmete kaitse seaduse (edaspidi IKS) paremaks rakendamiseks. „Juhend kaamerate kasutamise kohta“⁵⁷ (edaspidi juhend) kehtestati IKS § 33 lg 1 punkti 5 alusel 9. aprillil 2013. aastal. Juhendi üldisemaks eesmärgiks on anda suunised kaamerate kasutamiseks viisil, mis oleks kooskõlas Põhiseadusest tuleneva õigusega eraelu puutumatusle. Juhendi kohaselt ei piirdu õigus eraelu puutumatusle vaid kodus toimuvaga – inimene ei mineta avalikku ruumi sisenedes õigust eraelu puutumatusle ning selle kaitseala hõlmab ka inimese suhtlemist teiste inimestega, ka siis, kui see toimub avalikus ruumis.⁵⁸ Õigust eraelu puutumatusle võivad aga piirata teiste isikute õigused, näiteks omandiõigus, sõnavabadus, isikupuutumatus ning seda võidakse piirata ka avaliku korra ning julgeoleku tagamiseks.⁵⁹ Seega saab kaameraid kasutada eri eesmärkidel ning on võimalik, et nende kasutamisega piiratakse isikute õigusi ning kindlasti kaasneb sellega isikuandmete kasutamine ja töötlemine. Kuna videojärelvalvet reguleerivad õigusaktid ei anna täpseid juhiseid, kuidas kaamerad kasutada, sel viisil, et see ei riivaks isikute õigusi, aitab juhend lahti mõtestada, kuidas kaameraid kasutada nii, et see aitaks tagada isikuandmete kaitse. Juhendi koostamisel võeti aluseks kohtupraktika, eelnõude seletuskirjad, eetikakoodeksid, rahvusvaheliste andmekaitsealaste organisatsioonide seisukohad ja AKI-le esitatud ettepanekud.⁶⁰ Juhend käsitleb pilti edastavate või salvestavate seadmete kasutamist, sealhulgas turva- ja valvekaamerate kasutamist, aga ka igasuguste teiste videokaamerate, ka eraisiku kaamerate kasutamist. Juhend hõlmab niisiis igasuguseid kaameraid, ka neid, mis on telefonides või muudes seadmetes ning ei ole vahet, millisel otstarbel kaameraid kasutatakse või kus kaamera asub – kas see on kaasaskantav, paigaldatud majaseinale või autosse. Juhendis selgitatu kehtib igasuguse isikuandmete töötlemise suhtes, mis toimub kaamerate abil, kui isik on tuvastatav ning isikuandmete töötlemine leiab aset sõltumata sellest, kas salvestisi vaadatakse läbi või mitte. Juhendis järgi kohalduvad kõik reeglid ka siis, kui kaameraid kasutatakse ajutiselt või lühikese aja jooksul. Identifitseeritav on isik ka siis, kui kaamera pildilt ei nähtu tema nägu, kuna isikut on võimalik identifitseerida tema muude tunnuste – näiteks isiku biomeetriliste andmete ja riietuse kaudu. Juhendis toodud salvestamise reeglid kehtivad ka koolis ja lasteasutuses pildistamise kohta.⁶¹

⁵⁷ Andmekaitse Inspektsioon. Juhend kaamerate kasutamise kohta. 2013. Internetivõrgus: https://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/Kaamerate%20kasutamise%20juhis.pdf (10.04.2019).

⁵⁸ Andmekaitse inspektsioon. Juhend kaamerate kasutamise kohta, lk 3.

⁵⁹ *Ibid*, lk 4.

⁶⁰ *Ibid*.

⁶¹ *Ibid*, lk 4 – 5.

Videojärelvalve teostamist korrakaitseorganite poolt käsitleb juhendi üheteistkümmes alapunkt: „Kaamerad riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustes“. Selles punktis keskendutakse peamiselt kohalike omavalitsuste videojärelvalvealasele tegevusele. Juhend käsitleb kaamerate kasutamist erineval otstarbel ning erinevate kaamera kasutajate kontekstis. Veel annab juhend kaamera kasutamise üldreegleid, juhised füüsilisele isikule, kes kasutab kaamerat isiklikul otstarbel, juhised salvestamiseks avalikus kohas avalikustamise eesmärgil, veebikaamerate kasutamiseks, kaamerate kasutamiseks eraisiku poolt isikute ja vara kaitseks, ajakirjanduslikul eesmärgil, kaamerate kasutamiseks firmapidudel, lepingu täitmiseks, ning koolides ja lasteasutustes. Lisaks on juhendis selgitatud, mida tähendab kaamerate kasutamine isiku nõusoleku alusel, eraviisiline jälitustegevus, milline on salvestisega tutvumise õigus, toob välja kaamerast teavitamise reegleid, õiguskaitsevahendid ning andmete töötlemise turvameetmeid. Juhend ei käsitle jälgimisseadmete kasutamist töökohtades, kuna seda käsitleb Andmekaitse Inspektsiooni juhendmaterjal “Isikuandmete töötlemine töösuhetes” ja “Juhis personalitöötajale: isikuandmed töösuhetes”. Juhend ei käsitle ka jälitustegevust, sest see on reguleeritud eriseadustega.⁶²

2.3 Eesti Vabariigi Põhiseadus

Eesti Vabariigi Põhiseaduse⁶³ (edaspidi PS) § 26 sätestab: „Igaühel on õigus perekonna- ja eraelu puutumatusel. Riigiasutused, kohalikud omavalitsused ja nende ametiisikud ei tohi kellegi perekonna- ega eraellu sekkuda muidu, kui seaduses sätestatud juhtudel ja korras tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduse kaitseks, kuriteo tõkestamiseks või kurjategija tabamiseks.“

PS § 26 esimeses lauses on sätestatud vabadus- ehk tõrjeõigus, mis annab selle kandjale õigustatud ootuse, et riik ei sekku tema perekonna- ja eraellu. Tegemist on õigusega riigi negatiivsele tegevusele.⁶⁴ Põhiseaduse § 26 esimeses lauses on piiritletud sätte kaitseala – perekonna ja eraelu puutumatus. Põhiseaduse kommentaarides tuuakse välja, et eraelu mõistet saab määratleda mitmeti - privaatsus kui “õigus olla üks”, seda saab määratleda ka, kui õigust elada omaenda elu minimaalse sekkumisega ning õigust kontrollida enda kohta käivat informatsiooni. Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi EIK) praktika on eraelu kaitsealasse

---

⁶² Andmekaitse Inspektsioon. Juhend kaamerate kasutamise kohta, lk 4.

⁶³ Eesti Vabariigi Põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.

⁶⁴ K. Jaanimägi, L. Oja. Põhiseaduse § 26 kommentaar – Ü. Madise jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 4., täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Internetivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/> (20.04.2019).

arvanud ka õiguse luua ja arendada suhteid teiste inimeste ja välismaailmaga ning ka võimude poolt isiku kohta avaliku informatsiooni kogumise ja talletamise teabetoimikutes.⁶⁵

Põhiseaduse kommentaaride kohaselt on PS § 26 sõnastamisel olnud eeskujuks Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (edaspidi EIÕK)⁶⁶ artikkel 8. Kommentaarides on välja toodud, et EIÕK artikkel 8 tagab personaalautonoomia, identiteedi, isikupuutumatus, privaatsuse, isiku arengu, isiku identifitseerimise ja isiksuse muude kvaliteetide kaitse. Perekonna- ja eraelu võib riivata igasugune kaitseala ebasoodus mõjutamine riigi poolt, aga ka riigi kaitsekohustuse täitmata jätmine. Isiku füüsilist ja vaimset puutumatus võib riivata ka isiku jälgimine ja jälitamine.⁶⁷ Eraelu kaitse üheks oluliseks valdkonnaks on seega kindlasti ka isikuandmete kaitse. Riigikohtu halduskolleegium on märkinud, et “eraelu puutumatus riivena käsitatakse muu hulgas isikuandmete kogumist, säilitamist, kasutamist ja avalikustamist”⁶⁸. Euroopa inimõiguste kohus on tunnistanud, et isikuandmete säilitamine ja kasutamine võib riivata õigust eraelu austamisele, käsitletud isikuandmetele juurdepääsu lubamist ning isikuandmete kogumist ja kasutamist. Lisaks PS § 26, mis kaitseb isiku eraelu puutumatus, on leitud, et PS § 19 lg-s 1 on tagatud üldine isiksus- või isikupõhiõigus, mis kaitseb isikut tervikuna. Näiteks on arvatud isikupõhiõiguste kaitsealasse ka enesemääramis- ja enesekujutamise õigus.⁶⁹

Seega riivab videojärelevalve teostamine korrakaitseorgani poolt nii PS §-st 26 tulenevat isiku õigust eraelu puutumatusle kui ka PS §-st 19 tulenevat isikupõhiõigust. Videojärelevalvet teostades sekkutakse isikut kaitstes isiku ellu ja selle privaatsusesse, samuti riivatakse isiku õigusi ka isikuandmete kogumise, töötlemise ja kasutamisega.

PS §-s 26 ja PS §-s 19 sätestatu ei tähenda, et perekonnaelu, eraelu ja isikuõiguste riived ei ole üldse võimalikud. Neid õigusi võib riivata Põhiseadusega kooskõlas ning eraelupuutumatus võib riivata ka PS § 26 teises lauses nimetatud põhjustel. Piirangud eraelu puutumatusle võivad tuleneda ka teiste isikute põhiõigustest – näiteks omandiõigusest, sõnavabadusest, õigusest elule ning eraelu ning isikupõhiõigusi võidakse piirata ka avaliku korra ja julgeoleku tagamiseks. PS § 26 esimene lause kohustab riiki kaitsma isiku perekonna- ja eraelu ka kolmandate isikute rünnete eest. See kohustus tuleneb PS § 13 lg 1 esimesest lausest: “Igaühel on õigus riigi ja seaduse kaitsele”. Seega on tegemist on õigusega riigi

⁶⁵ K. Jaanimägi, L. Oja. Põhiseaduse § 26 kommentaar.

⁶⁶ Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon – RT II 2010, 14, 54.

⁶⁷ K. Jaanimägi, L. Oja. Põhiseaduse § 26 kommentaar.

⁶⁸ RKHKo 3-3-1-3-12, p 19.

⁶⁹ K. Jaanimägi, L. Oja. Põhiseaduse § 26 kommentaar.

aktiivsele tegevusele isikute perekonna- ja eraelu kaitsel. Põhiseaduse kommentaarides on tõdetud, et kõik, mida PS § 26 tõrjeõigusena kaitseb riigi eest, on kaitstav ka kolmandate isikute rünnete eest.⁷⁰ Seega võib õiguste riive seisneda nii riigi kaitsetegevuses kui ka riigi tegevusetuses, kui riik jätab õiguste kaitsekohustuse täitmata.

Põhiseaduse §-st 11 tuleneb, et õigusi ja vabadusi tohib piirata üksnes kooskõlas põhiseadusega ning need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. Põhiõigussätted sisaldavad klausleid, mis sätestavad õiguse piiramise võimaluse ning neid sätteid nimetatakse “seadusereservatsioonideks”.⁷¹ Seadusereservatsioonis sisalduvast piiriklauslist lähtudes võib põhiõigused jaotada kolmeks: lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõigused, kvalifitseeritud seadusereservatsiooniga põhiõigused ja nullreservatsiooniga põhiõigused. Kvalifitseeritud seadusereservatsiooniga põhiõigused sisaldavad lisanõudeid, millele riive peab vastama ning on seega tugevamini tagatud, kui lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõigused, mis lisanõudeid ei esita. PS § 26 teine lause sätestab eraelu piiriklausli, mille kohaselt võib sekkuda perekonna- ja eraellu tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, kuriteo tõkestamiseks või kurjategija tabamiseks. PS § 26 teises lauses on seega sätestatud kvalifitseeritud seadusereservatsioon.⁷² Põhiseaduse kommentaarides tuuakse välja, et paragrahvi 26 teises lauses sisalduvate piiriklauslite iseloom sõltub termini “avalik kord” tõlgendamisest. Kui tõlgendada seda mõistet kitsalt, on tegu kvalifitseeritud piiriklausliga, kui aga mõista avalikku korra all kogu õiguskorda, siis võib see olla ka lihtne piiriklausel.⁷³ Samuti on kommentaarides arutletud selle üle, et PS § 26 teises lauses on eraelu piiriklausel sätestatud kitsamalt, kui EIÕK artiklis 8 lõikes 2. Seal on sätestatud, et ametivõimud ei sekku era- ja perekonnaellu muidu, kui kooskõlas seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks. Põhiseaduse kommentaarides arutletakse, kas PS § 26 teises lauses ettenähtud piiramisvõimalused on liiga kitsad ning Põhiseaduse ekspertiisikomisjoni hinnangul ei võimalda piirangud eraelu riiveid, mis on vajalikud politsei- ja korraõiguses ning kriminaalmenetluses. Komisjon tegi ettepaneku sätestada § 26 lihtsa seadusereservatsiooniga.⁷⁴ Kommentaarides segitati, et mida üldisem on säte kaitseala poolest, seda üldisemalt peaks olema sõnastatud ka piiranguklausel. Kui kaitseala on väga

⁷⁰ K. Jaanimägi, L. Oja. Põhiseaduse § 26 kommentaar.

⁷¹ *Ibid.*

⁷² *Ibid.*

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ *Ibid.*

üldiselt sõnastatud, on piirangu põhjuseid raske ette näha ja ammendavalt kirja panna. Ka lihtne seadusereservatsioon võimaldab põhiõigusi tõhusalt kaitsta.⁷⁵

Isiku põhiõiguste piiramine riigi korrakaitseorganite poolt, sealhulgas videojärelvalve teostamisega, toimub seega põhiseaduslikel alustel ning teenib erinevaid Põhiseadusega sätestatud eesmärke – isikute kaitset, inimeste õiguste ja vabaduste kaitset, avaliku korra kaitset, kuritegude ärahoidmise, riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse ning heaolu huve.

2.4 Isikuandmete kaitse seadus ja isikuandmete kaitse üldmäärus

Kiire tehnoloogiline areng ja üleilmastumine on tekitanud isikuandmete kaitsele uusi väljakutseid, mis seonduvad sellega, et isikuandmete kogumise ja jagamise ulatus on märkimisväärselt suurenenud ning tehnoloogia võimaldab nii era- kui ka avaliku sektori asutustel kasutada isikuandmeid oma tegevuses enneolematul ulatuses.⁷⁶ Videojärelvalve teostamisega kaasneb alati inimeste isikuandmete töötlemine, mistõttu on oluline, et füüsiliste isikute kaitseks oleks loodud selge regulatsioon, mis tagaks, et isikuandmete kogumine ja töötlemine toimuks õigusliku aluse olemasolul, isikuandmete töötlemisel lähtutaks kehtestatud töötlemise põhimõtetest ja nõuetest, kasutataks turvameetmeid, oleks tagatud inimeste õigus saada teavet, õigus nõuda oma andmete parandamist ja kustutamist, töötlemise piiramist ning tutvuda isiku kohta käivate isikuandmetega ning et isikuandmete töötlemine oleks kontrollitud.

Isikuandmete töötlemist reguleerivad Eestis mitmed õigusaktid. Isikuandmete kaitse seadus (edaspidi IKS) normib isikuandmete kaitset ja järelvalvet. 14.04.2016 kiitis Euroopa Parlament heaks isikuandmete kaitse üldmääruse (edaspidi üldmäärus), millega asendati senine andmekaitse direktiiv. Uus üldmäärus on otsekohalduv, seega hakkas see koos siseriiklike rakendusaktidega asendama ka senist Eesti isikuandmete kaitse seadust.⁷⁷ 15.01.2019 jõustunud IKS reguleerib füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel ulatuses, milles see täpsustab ja täiendab sätteid, mis sisalduvad üldmääruses (IKS § 1 lg 1 p 1).

⁷⁵ K. Jaanimägi, L. Oja. Põhiseaduse § 26 kommentaar.

⁷⁶ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus). – ELT L 119/1, lk 1, preambula p 6.

⁷⁷ Andmekaitse Inspeksioon. Euroopa andmekaitse reform. 26.02.2019. Internetivõrgus: <https://www.aki.ee/et/eraelu-kaitse/euroopa-andmekaitse-reform> (15.04.2019).

Lisaks sätestab uus IKS normid, et üle võtta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv⁷⁸ mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist. Vastavalt IKS § 12 lõikele 2 jääb seaduse 4. peatüki kohaldamisalast välja riikliku järelevalve teostamine korrakaitseaduse § 2 lõike 4 tähenduses, kuivõrd sellisel juhul ei ole tegemist pädeva asutuse tegevusega, mis seisneks süütegude ennetamises, avastamises, uurimises, süüdistuse esitamises või avaliku julgeoleku tagamises direktiivi kohaldamisala tähenduses. Seega kohaldatakse riikliku järelevalve teostamisel üldmäärust ning eelnõu 4. peatükki tuleb kohaldada väärteomenetluse alustamisel.⁷⁹ Seega, kui korrakaitseorgan teostab videojärelevalvet süütegude ennetamiseks ja avastamiseks, tuleb kohaldamisele isikuandmete kaitse üldmäärus, kui korrakaitseorgan kasutab videojärelevalve käigus saadud materjale väärteomenetluse käigus, tuleb kohaldamisele IKS neljanda peatüki sätted. Kohaldatava õiguse valimisel tuleb silmas pidada, millise menetluse raames ning millises korraaste etapis korrakaitseorgan tegutseb.

Isikuandmete kaitse üldmääruses on sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtted. Isikuandmete töötlemisel tagatakse, et töötlemine on seaduslik, õiglane ja andmesubjektile läbipaistev; isikuandmeid kogutakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus; isikuandmed on asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt („võimalikult väheste andmete kogumine“); isikuandmed on õiged ja vajaduse korral ajakohastatud ning võetakse kõik mõistlikud meetmed, et töötlemise eesmärgi seisukohast ebaõiged isikuandmed kustutaks või parandataks viivitamata („õigsus“); isikuandmeid säilitatakse kujul, mis võimaldab andmesubjekte tuvastada ainult seni, kuni see on vajalik selle eesmärgi täitmiseks, milleks isikuandmeid töödeldakse („säilitamise piirang“); isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse, sealhulgas kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise eest ning juhusliku kaotamise, hävitamise või kahjustumise eest, kasutades asjakohaseid tehnilisi või korralduslikke meetmeid („usaldusväärsus ja konfidentsiaalsus“) (üldmäärus artikkel 5 I, punktid a – f). Riigi või kohaliku omavalitsuse üksus ei või kaamerad valimatult kasutada ning peab videojärelevalve

⁷⁸ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2016/680, 27. aprill 2016, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK – ELT L 119, lk 89.

⁷⁹ Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu seletuskiri. 06.11.2017. Internetivõrgus: https://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/iks_sk_21.03.18.pdf (12.04.2019), lk 19.

teostamisel ning selle käigus kogutud isikuandmete töötlemisel eespool loetletud põhimõtteid silmas pidama, kui tegemist on riikliku järelevalve teostamisega.

Kui algatatud on vääртеomenetlus, tuleb isikuandmete töötlemisel juhinduda IKS neljandast peatükist, mis käsitleb isikuandmete töötlemist õiguskaitseasutuse poolt süüteo tõkestamisel, avastamisel ja menetlemisel ning karistuse täideviimisel. Isikuandmete töötlemine peab olema seaduslik ja õiglane (IKS § 14 p 1). Selleks et isikuandmete töötlemine oleks seaduslik, peab nende töötlemine olema vajalik pädeva asutuse avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks.⁸⁰ Videojärelevalve teostamiseks peab seega korrakaitseorganil või haldusorganil olema seadusega sätestatud ülesanne (see tuleneb ka IKS §-st 15). Isikuandmete töötlemise õigluse põhimõtte eeldab näiteks seda, et isikuandmete töötlemisel teavitatakse füüsilisi isikuid nende isikuandmete töötlemisega seotud ohtudest, normidest, kaitsemeetmetest ja õigustest ning sellest, kuidas nad saavad isikuandmete töötlemisega seoses oma õigusi kasutada.⁸¹ Videojärelevalve käigus isikuandmete töötlemist tuleb teostada ka eesmärgipäraselt (IKS § 14 p 2.) Selle põhimõtte kohaselt kogutakse isikuandmeid täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspäraselt eesmärkidel ning neid ei töödelda viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus. IKS-i eelnõu seletuskirjas on märgitud, et õiguskaitsevaldkonna puhul võib süütegude tõkestamiseks, avastamiseks, menetlemiseks ja karistuste täideviimiseks olla vaja konkreetsel eesmärgil kogutud andmeid kasutada ka muuks otstarbeks või teises menetluses. See võib olla vajalik selleks, et tuvastada asjaolusid kuritegevuse kohta ning avastatud süütegusid omavahel seostada. Seetõttu on selle valdkonna eripära arvestades küllaltki tavapärane, et kogutud andmete kasutamise eesmärk võib muutuda ning tekkida vajadus kasutada varem kogutud andmeid ka muul eesmärgil. Muul eesmärgil töötlemise alused tulenevad IKS §-st 6.⁸² Isikuandmeid võib koguda üksnes ulatuses, mis on vajalik määratletud eesmärkide saavutamiseks (IKS § 14 p 3). Õigsuse põhimõtte kohaselt peavad isikuandmed olema õiged ja vajaduse korral ajakohastatud (IKS § 14 p 4). IKS § 14 p 5 on sätestatud säilitamise põhimõtte, mille kohaselt säilitatakse isikuandmeid kujul, mis võimaldab andmesubjekte tuvastada üksnes seni, kuni see on vajalik selle eesmärgi täitmiseks, milleks isikuandmeid töödeldakse. Seega peaks isikuandmeid säilitama piiratud aja jooksul ning seejärel andmed kustutama. IKS § 14 punktis 6 on sätestatud turvalisuse põhimõtte. Selle põhimõtte kohaselt peab isikuandmeid töötleva viisil, mis tagab nende turvalisuse, sealhulgas kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise eest ning juhusliku kadumise, hävimise või kahjustamise eest. IKS eelnõu seletuskirja kohaselt on oluline, et turvalisuse põhimõtte

⁸⁰ Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu seletuskiri, lk 21.

⁸¹ *Ibid.*

⁸² *Ibid.*

järgimiseks kasutatakse asjakohaseid tehnilisi või korralduslikke meetmeid. Andmete turvalisuse tagamiseks peab näiteks vältima kõrvaliste isikute ligipääsu jälgimisseadmetele, tagama, et salvestisi ei saaks omavoliliselt jälgida, kopeerida, muuta, kustutada, teisaldada. Videojärelevalvet teostav korrakaitseorgan või muu asutus peab isikuandmete kaitseks võtma kasutusele turvameetmed, et tagada andmete konfidentsiaalsus, turvaline käitlemine, töötlemine ja muu kasutamine.⁸³

IKS sätestab ka isikute õigused, mis seonduvad isikuandmete töötlemisega (IKS 3. jagu). Isikutel on IKSi järgi õigus saada teavet ja enda kohta käivaid isikuandmeid – näiteks on isikul õigus tutvuda ka teda kujutava salvestisega, see võib hõlmata ka võimaluse korral kopia väljastamist. Seejuures tuleb arvestada, et salvestis võib sisaldada ka teiste isikute isikuandmeid, mis tuleks sellisel juhul tuvastamatuks teha. Seaduses sätestatud juhtudel võib vastutav töötleja teabe andmesubjektile esitada hiljem, piirata selle esitamist või keelduda selle väljastamisest, kui see võib takistada või kahjustada süüteo tõkestamist, avastamist või menetlemist, karistuse täideviimist, kahjustada teise isiku õigusi ja vabadusi, ohustada riigi julgeolekut ja avaliku korra kaitset ning ametlikku uurimist või menetlust (IKS § 24 lg 2). Andmesubjektile on õigus nõuda ka enda kohta käivate isikuandmete parandamist ja kustutamist, seega võib isik nõuda teda kajastava videosalvestise kustutamist (IKS § 25). Kui isikuandmeid kajastavad salvestist on vaja säilitada näiteks tõendamise eesmärgil, piirab vastutav töötleja isikuandmete kustutamise asemel nende töötlemist (IKS § 25 lg 4 p 2).⁸⁴

KorS § 34 lg 3 sätestab, et korrakaitseorgan on kohustatud avalikkust isikuandmete töötlemisest tehnilise abivahendi jälgimisseadmetiku abil eelnevalt teavitama. Isikutel on õigus teada, et nad viibivad kohas, kus teostatakse videovalvet ning kuna nimetatud tegevus riivab paratamatult isikute õigusi ja vabadusi, siis on alati vaja sellest ette hoiatada. Mitteteavitamise korral on tegemist varjatud jälgimisega. Teavitamine võib toimuda mitmel viisil. Üheks levinumaks viisiks on vastavate teadete või hoiatavate märkide väljapanemine. Jälgimisseadmetiku kasutamisest teavitamiseks kasutatakse avalikku kohta paigutatud teabetahvli, mille valgel taustal on musta värvi videokaamera kujutis ja sõna „VIDEOVALVE”. Vabariigi Valitsus kehtestab jälgimisseadmetiku kasutamisest avalikkuse teavitamise korra määrusega (KorS § 34 lg 4).

Seega peab olema isikuandmete töötlemine videojärelevalve abil korrakaitseorgani ülesande täitmiseks vajalik ja eesmärgipärane. Samuti peab silmas pidama, et isikuandmeid kogutakse,

---

⁸³ Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu seletuskiri, lk 22 – 23.

⁸⁴ *Ibid*, lk 29.

töödeldakse ja kasutatakse ainult nende kasutamise eemärgist lähtuvalt ning kui selleks enam vajadust pole, tuleb andmed kustutada. Kaamerate kasutamise juhendis on välja toodud, et tuleks silmas pidada, et jälgimisseadmetiku kasutamine linnades ei kahjustaks ülemääraselt kaamerate vaatevälja jäävate isikute õigustatud huve, jälgimisseadmed valitakse ja seadistatakse minimaalsuse põhimõttest lähtuvalt ning jälgimisseadmete kasutamine tuleb selgelt teatavaks teha⁸⁵. Seega on oluline, et korrakaitseorgan ja kohalik omavalitsus tagavad, et videojärelevalve teostamise käigus ei kahjustataks inimeste õigusi ülemääraselt.

2.5 Kriminaalmenetluse seadustik ja väärteomenetluse seadustik

Süüteomenetluses saab isikut karistada üksnes siis, kui süütegu on tuvastatud seaduslike tõendite abil. See tähendab, et nimetatud tõendid on lubatud ja nende kogumisel ei ole rikutud menetlusõiguse norme. Kriminaalmenetluse seadustiku järgi on tõend kahtlustatava, süüdistatava, kannatanu, tunnistaja või asjatundja ütlus, ekspertiisiakt, eksperdi antud ütlus ekspertiisiakti selgitamisel, asitõend, uurimistoiming, kohtuistung ja jälitustoiming protokoll või videosalvestis, samuti muu dokument ning foto või film või muu teabetalletus (KrMS § 63 lg 1). Väärteomenetluse seadustiku⁸⁶ (edaspidi VTMS) alusel järgitakse väärteomenetluses tõendamisel ja tõendite kogumisel KrMS-i sätteid VTMS-is sätestatud erisusi arvestades (VTMS § 31 lg 1). Kriminaalmenetluse ja väärteomenetluse vahel on tuntavaid erinevusi, seega ka tõendamisel võib esineda erinevusi. Väärteomenetluses viib menetlus läbi kohtuväline menetleja, kelle tööks on viia väärteomenetlus läbi võimalikult kiirelt ja efektiivselt. Kohtuväline menetleja kogub väärteomenetluses enne väärteoprotokolli koostamist tõendeid ja teavet ning teeb edasisi menetlustoiminguid. Kui menetluse kestel avaldatakse väärteomenetluse kohta andmeid, võib see kaasa tuua edasise väärteomenetluse takistamise, menetlusosaliste delikaatsete isikuandmete avaldamise või muu kahju väärteomenetlusele ja menetlusosalistele. VTMS § 31 järgi tuleb tõendamisel ja tõendite kogumisel järgida väärteomenetluses kriminaalmenetluse sätteid, arvestades VTMS 5. peatükis sätestatud erisusi. Sellest lähtuvalt tuleb väärteomenetluse raames mingi menetlustoimingu tegemisel kõigepealt vaadata, kas seda toimingut on VTMS-is reguleeritud, kui mitte, siis tuleb lähtuda KrMS-is sätestatust. VTMS-i eelnõu seletuskirjas on märgitud, et on otstarbekas, et tõendamise ja tõendite kogumise üldtingimused on väärteomenetluse puhul sätestatud VTMS-is, kuna väärteomenetluses lasub tõendamiskoormis süüdistusfunktsiooni kandjal ehk kohtuvälisel menetlejal, kel on kohustus koguda tõendeid. Kohtuväline menetleja

---

⁸⁵ Andmekaitse Inspeksioon. Juhend kaamerate kasutamise kohta, lk 12.

⁸⁶ Väärteomenetluse seadustik. – RT I, 13.03.2019, 200.

peab tegema kõik võimaliku tõendite kogumiseks, seda nii menetlusalust isikut süüstavate kui ka õigustavate tõendite osas.⁸⁷

VTMS-i § 31 lg 1¹ sätestatakse, et juhul, kui väärteo toimepanemise aeg, koht, viis või muud väärteo tehjolud on riikliku järelevalve käigus videosalvestatud, siis võib see salvestis olla väärteomenetluses tõendiks. Varasemas VTMS-i redaktsioonis selline säte puutus. Seaduseelnõu seletuskirja järgi on see muudatus keskse tähtsusega, et tagada menetlustoimingu efektiivsus ja väärteo objektiivne tõendatus. Muudatuse eesmärk on, et sellisel juhul asendab salvestis menetlustoimingu protokoll ja ei ole vaja luua täiendavat dokumenti. Väärteo tehjolude all mõeldakse väärteo toimepanemise aega, kohta, viisi ja objektiivse koosseisu elemente. Kui riikliku järelevalve teostamise käigus on mingi tegevus või muu objektiivse koosseisu element videosalvestatud ja selle salvestise abil on võimalik objektiivselt tõendada väärteo objektiivset külge, siis on see salvestis tõendiks.⁸⁸

Varasemalt kohaldati ka väärteomenetluses tõendamisel KrMS § 63 lõiget 1. Riigikohtu seisukoht⁸⁹ oli, et KrMS § 63 lg-s 1 sätestatu grammatilise tõlgenduse kohaselt võib tõepoolest ka foto või film või muu teabesalvestis olla täiesti iseseisvaks tõendiliigiks, kuid salvestise tõendina käsitlemisel kui iseseisva tõendiliigi all peetakse eeskätt silmas uurimistoimingute käigus tehtud ning nende toimingute käiku ja tulemusi kajastavaid salvestusi, mis vormistatakse vastava uurimistoimingu protokollis lisana ja mille seos kriminaalajaga nähtub selle protokollis tekstist. Kui ilmneb mingi vastuolu protokollis ja sellele lisatud salvestises kajastatu vahel, siis lähtudes KrMS § 63 lõikes 1 sätestatust, on kohus õigustatud käsitama iseseisvate tõenditena nii protokollis kui sellele lisatud salvestist ja hindama neid enda siseveendumusest lähtuvalt.⁹⁰ Menetluse jooksul kogutud muid salvestisi, mis on isikutelt ära võetud või isikute poolt antud, käsitati sõltuvalt nende sisust kas asitõenditena või dokumentidena ning need tuli eraldi vormistada ja dokumenteerida.⁹¹ Igasugustel teistel salvestistel ei saanud olla kriminaalmenetluses mingit tõenduslikku tähendust, kuna selle saamise seaduslikkust ei saanud hinnata ning seetõttu ei saanud see olla KrMS § 64 mõtte kohaselt käsitatav lubatava tõendina.⁹² Eeltoodud lahendist lähtuvalt ei saanud riikliku järelevalve käigus saadud videosalvestis olla tõendiks. See sai olla käsitletav muu menetluse käigus saadud objektina, mida tuli käsitleda asitõendi või dokumendina. See

---

⁸⁷ Väärteomenetluse seadustiku eelnõu seletuskiri. 03.10.2013, lk 33.

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ RKKKo 3-1-1-21-09.

⁹⁰ *Ibid*, p 9.1.

⁹¹ *Ibid*, p 9.3.

⁹² *Ibid*, p 9.4.

pidi olema kantud väärteomenetluse protokoll, seal piisava põhjalikkusega kirjeldatud või vaadeldud ja koostatud asitõendi vaatlusprotokoll. Kogu protsess nõudis lisaega ja -ressursse, mistõttu ei olnud see kooskõlas menetlusökonoomia printsiibiga.

Väärteomenetluse seadustiku eelnõu seletuskirjas on arutletud, et menetluse jaoks oluline tõend, mis tõendab teo toimepanemist, on salvestisel kujutatud ning pole otstarbekas menetluse käigus eraldi kirjeldada salvestisel olevat. Salvestis, sisaldades objektiivselt ja korduvalt, vahetult uuritavat tõendamiseseme asjaolu, saab ise olla tõendiks. Foto või heli- ja videosalvestise kasutamine tõendina vähendab toimunu väärsti või mitmeti tõlgendamise ohtu. Salvestis võimaldab vajaduse korral hilisema kohtu- või kaebemenetluse korral asjaolusid kontrollida ja tagada tõendi usaldusväärsuse. Kui väärteoprotokollis või -otsuses kirja pandud teksti interpreteerimisel võib juhtuda, et toimunud sündmuse asjaolusid kujutatakse vääralt ette, siis tänu fotole või salvestisele on need paremini ja objektiivsemalt hoomatavad nii menetlusosaliste kui kohtuniku jaoks.⁹³ VTMS § 31 lg 1¹ lõi võimaluse kasutada väärteomenetluses tõendina riikliku järelevalve käigus tehtud fotot või videosalvestist väärteo toimepanemise ajast, kohast, viisist või muust väärteo tehjolust. Videosalvestatud tõendit on võimalik vahetult uurida ja selgitada välja tõendamiseseme asjaolu olemasolu või selle puudumine. Seega on võimalik videojärelevalve käigus saadud salvestist õigusrikkumisest kasutada väärteomenetluses tõendina, muutes menetluse kiiremaks, efektiivsemaks ja objektiivsemaks. Väärteomenetluses jõutakse enamasti lõpliku lahendini kohtuvälises menetluses ning seetõttu võib see vähendada ka kohtute töökoormust, kuna selliseid kaebusi, kus vaieldakse tõendamiseseme asjaolu olemasolu või puudumise üle, jõuab kohtusse vähem. Videosalvestis on ka tõend, mida ei ole kerge võltsida, seega võimaldab säte tagada ka tõendite parema kvaliteedi ja usaldusväärsuse.⁹⁴

2.5 Kohalike omavalitsuste videojärelevalvealane regulatsioon

Põhiseadus sätestab, et kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt (PS § 154). Kohalik omavalitsus on seaduses sätestatud juhtudel teatud rikkumiste puhul kohtuväline menetleja. Kohalikel omavalitsustel on seega teatud õigusrikkumiste menetlemiseks seadustes sätestatud pädevus, mistõttu on KOV-id oma territooriumidel avaliku korra tagamiseks andnud panuse turvakaamerate hankimise ja paigaldamise näol. Süüteo koosseisud, mille menetlemise pädevus on kohalikel omavalitsustel, leiduvad eriseadustes. Näiteks on kohaliku omavalitsuse

⁹³ Väärteomenetluse seadustiku eelnõu seletuskiri, lk 37.

⁹⁴ *Ibid*, lk 39.

korralduse seaduses⁹⁵ sätestatud heakorra- ja kaevetööde eeskirjade rikkumiste menetlemine (kohaliku omavalitsuse korralduse seadus – KOKS § 66²); koerte ja kasside pidamise eeskirjade rikkumise menetlemine (KOKS § 66³), ehitusseadustikus⁹⁶ sätestatud ehitisele ja ehitamisele esitatavate nõuete rikkumiste menetlemine ja ehitusloata ehitamise järelevalve teostamine (ehitusseadustik § 130), keskkonnaseadustiku üldosaseaduses⁹⁷ sätestatud kallasraja ebaseadusliku sulgemise ja tõkestamise järelevalve teostamine (keskkonnaseadustiku üldosa seadus § 62¹), liiklusseaduse⁹⁸ kohaselt on kohaliku omavalitsuse pädevuses peatumise ja parkimise nõuete täitmise kontrollimine (LS § 193 lg 1) ning paljudes teistes eriseadustes sätestatud juhtudel järelevalve teostamine. Seega võiksid kohalikud omavalitsused kasutada rikkumiste ennetamiseks või hilisemaks menetlemiseks videojärelevalvet. Nagu varasemalt on selles töös ka välja toodud, peab olema kohaliku omavalitsuse õigus korrakaitse erimeetme kasutamiseks seaduses *expressis verbis* sõnastatud. Seega kõikide rikkumiste menetlemiseks ei ole kohalikule omavalitsusele voli antud. Näiteks sätestab liiklusseaduse § 198 liiklusjärelevalve teostamise viisid – liiklusjärelevalvet teostatakse jalgsi või sõidukiga, liikuvast või paikselt toimkonnas, teisaldatava või statsionaarse tehnilise vahendiga. Kuna LS-i järgi on kohaliku omavalitsuse pädevuses peatumise ja parkimise nõuete kontrollimine, võib KOV selle teostamiseks kasutada ka videojärelevalvet. Praktikas kasutavad kohalikud omavalitsused kaameraid ka teiste rikkumiste menetlemiseks. Näiteks 2018. aasta juulis alustas Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet Tallinna Keskkonnaameti poolt turvakaameraga fikseeritud väärtegade põhjal Pirita Selveri parklas asuvate konteinerite ümbruse risustajate suhtes 18 väärtemenetlust.⁹⁹ Siiski ei ole kohaliku omavalitsuse pädevuses igasuguste rikkumiste menetlemine, mistõttu ei ole kõigi rikkumiste tuvastamiseks kaamerajälgimise kasutamine õigustatud. Käesolevas magistr töö on varasemalt välja toodud, et avaliku korra kaitse tagavad Eestis peamiselt korrakaitseorganid ning kohalikel omavalitsustel on korrakaitsealasel pigem teisejärguline ja abistav roll. Seetõttu on Eestis levinud, et KOV-id ja politsei teevad korrakaitse alal koostööd – kohalikud omavalitsused soetavad kaamerad, kaamerapildile ja –salvestustele on ligipääs politseil ning igasuguseid rikkumisi, ka neid, mille menetlemise pädevus on KOV-idel, menetletakse politsei poolt. Eesti õiguses on vähe sätteid, mis annaks sõnaselgelt õiguse KOV-idele videojärelevalve teostamiseks. See on veel üheks põhjuseks, miks KOV-ides videojärelevalve kasutamine levinud pole.

⁹⁵ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. – RT I, 05.02.2019, 8.

⁹⁶ Ehitusseadustik. – RT I, 01.02.2019, 5.

⁹⁷ Keskkonnaseadustiku üldosa seadus. – RT I, 26.06.2018, 12.

⁹⁸ Liiklusseadus. – RT I, 17.03.2011, 21.

⁹⁹ Turvakaamera aitab risustajaid tuvastada. Tallinna linna kodulehekülj. 25.08.2017 Internetivõrgus: <https://www3.tallinn.ee/est/pirita/Uudis-Turvakaamera-aitab-risustajaid-tuvastada> (15.04.2019).

KOV-i volikogul ja valitsusel on õigus anda üldaktidena määrusi. Nii on Mäetaguse Vallavolikogu kehtestanud Mäetaguse valla¹⁰⁰ haldusterritooriumil videojärelvalve teostamist reguleeriva määruse „Videovalve kord“¹⁰¹ ning Anija Vallavalitsus kehtestanud Anija Valla haldusterritooriumil määruse „Videovalve teostamist reguleeriv kord Anija vallas“¹⁰². Ükski teine omavalitsus ei ole videojärelvalvealast regulatsiooni oma territooriumil kehtestanud.

---

¹⁰⁰ Mäetaguse vald on ühinenenud Alutaguse vallaga haldusreformi käigus.

¹⁰¹ Videovalve kord. – RT IV, 10.05.2014, 26.

¹⁰² Videovalve teostamist reguleeriv kord Anija Vallas. – RT IV, 26.11.2013, 73.

3. VIDEOJÄRELEVALVE MÕJU KURITEGEVUSELE AVALIKES KOHTADES EESTI ELANIKE HINNANGUL

3.1 Uuringu eesmärk, meetod ja valim

Magistritöö raames viis töö autor 14.03.2019-11.04.2019 Eesti elanike hulgas läbi anonüümse küsitluse (LISA 1). Küsitluse eesmärgiks oli välja selgitada, millist mõju omab videokaamerate kasutamine avalikes kohtades rahva turvatundele, kuidas hinnatakse videojärevalve teostamise mõju õigusrikkumiste ennetamisele, avastamisele, potentsiaalsete kurjategijate mõjutamisele ning kas rahva hinnangul omab videovalve mõju õigusrikkumiste vähenemisele. Andmete kogumine toimus kvalitatiivsel meetodil ning kasutati mugavusvalimit (vastajad leiti Facebooki kaudu). Andmete kogumine toimus ankeetküsitluse vormis elektrooniliselt. Küsimustik koosnes kahekümne kuuest küsimusest, esitati nii lahtisi, kinniseid, kui poolkinniseid küsimusi. Kokku vastas küsitlusele 121 inimest.

Elanike seas läbiviidud uuringu tulemuste võrdlemiseks eksperthinnanguga, viidi läbi intervjuu (LISA 2) Kagu politseijaoskonna patrullitalituse arestimaja grupi juht Robert Kõvaskiga, kes on töötanud 14 aastat piirkonnapolitseinikuna, 12 aastat patrullitalituse juhina Valgas ning 3 aastat ennetus- ja menetlustalituse juhina. Robert Kõvaski sõnul oli Valga Maakonna videovalve loomine patrullitalituse juhina tema algatus ning Valgamaal on saadud toimima sisuliselt kogu maakonda hõlmav videovalve süsteem. Intervjuu koosnes kahekümne kolmest küsimusest, mis olid analoogsed elanike seas läbiviidud küsitluse küsimustega. Intervjuu eesmärk oli selgitada välja, mida arvab videojärevalve teostamisest linnades politseiametnik, kes videojärevalvega oma töös kokku puutub.

3.2 Uuringu tulemuste analüüs ja järeldused

3.2.1 Vastanute demograafilised andmed

Küsitlusele vastasid peaaegu võrdselt mehed ja naised – 59,5% vastajatest olid naised ning 40,5% mehed (LISA 1). Vastajate hulgas oli enim 24 – 32 aastaseid vastajaid, neid oli vastanutest 44%. Vastajate keskmine vanus oli 39,4 aastat, kõige noorem vastaja oli 13-aastane ja kõige vanem vastaja 77-aastane. Seega kõnetab videojärevalve teostamine Eesti linnades nii mehi kui naisi ja eri vanuses isikuid. Kõige rohkem vastanutest elab Tartus – 48, arvukalt vastajaid oli ka Elvast – 36, Valgast – 10, Otepäält – 6 ja Tallinnast – 6 vastajat. Eesti linnadest oli vastajaid ka Kuressaarest, Viljandist, Pärnust, Põlvast, Tõrvast ja Võrust.

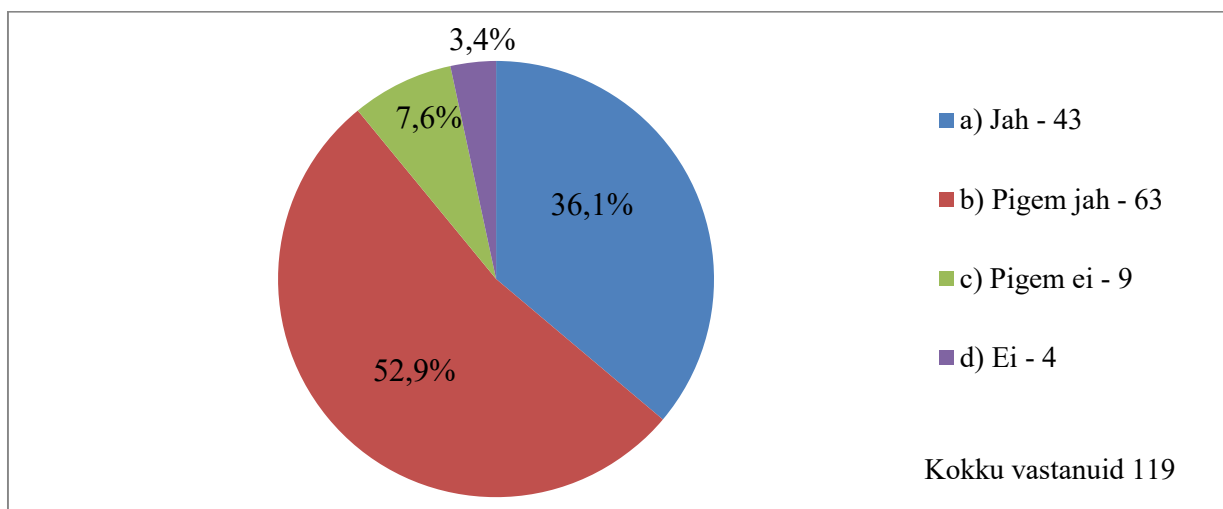
Küsitlusele vastasid ka isikud, kes elavad väljaspool linnasid ning väiksemates asulates – 10 vastajat. Seega on videojärelevalve teema oluline ka väljaspool suuremaid linnasid elavate inimeste jaoks.

3.2.2 Turvatunne ja videojärelevalve

Uuringust selgus, et küsimusele: „Kas tunnete end kodulinnas turvaliselt?“ vastas 62,5% „jah“ ning 34,2% „pigem jah“. „Pigem ei“ vastati 1,7% ja „ei“ vastati samuti 1,7%. Seega tunneb suurem osa vastajatest end kodulinnas turvaliselt. Kõik vastajad, kes end turvaliselt ei tunne, elavad väiksemates linnades – Elvas, Otepääl ja Valgas.

Turvatundega seoses peeti oluliseks teada saada, kas videojärelevalve linnades tõstab seal elavate inimeste turvatunnet. Vastused sellele küsimusele kajastuvad joonisel 1.

Joonis 1. Kas videojärelevalve linnades tõstab Teie turvatunnet?

Saab järeldada, et enamus vastajatest hindab oluliseks videojärelevalve teostamise rolli linnades turvalisuse tagamisel. Nagu nähtub töö lisas 1 esitatust, tõid respondendid peamise põhjusena välja, et videojärelevalve tõstab nende turvatunnet, kuna see võimaldab tuvastada õigusrikkumisi ja nende toimepanijaid. Seega nähakse videojärelevalve teostamist peamiselt tagajärgedega tegelemise abinõuna. Märgitakse, et videomaterjali saab kasutada tõendusmaterjalina, kui korrarikkumine on toime pandud, samuti, et korrarikkumisest salvestuse hilisem vaatamine aitab korrarikkujat tabada ja vastutusele võtta ning kuna selline võimalus on olemas, tõstab see inimeste turvatunnet. Paljude vastate jaoks on turvalisust tõstev ka asjaolu, et kui nende endaga peaks midagi juhtuma – näiteks teadmata kadunuks jääma, on kaamerasalvestuste abil võimalik nende liikumise viimane trajektoor kindlaks teha.

Turvakaamerad omavad linnades vastajate arvates ka kuritegevusele preventiivset mõju. Õigusrikkumisi aitab ennetada kaamerate jälgimine politsei poolt, kuna see võimaldab politseil õigusrikkuja teolt tabada. Vastajate sõnul distsiplineerib videovalve alateadlikult kõiki inimesi seadusekuulekamalt käituma ning potentsiaalseid kurjategijaid õigusrikkumisi toime panemast. Põhjustena märgiti, et teadmine, et õigusrikkujate tegevus võib jääda kaamera vaatevälja ning seda tegevust jälgitakse ja salvestatakse, takistab neid kaamera vaateväljas tegutsemast. Märgiti, et videovalve mõjutab inimeste käitumist juhul, kui kaamerad on nähtavad või kui inimesi on videovalve teostamisest informeeritud. Respondendid, kelle turvatunnet videojärelvalve ei tõsta, vastasid, et videovalve aitab vaid tagajärgedega tegeleda, mistõttu see turvatunnet ei tõsta, linnades on videokaameraid veel liiga vähe, et need turvatunnet mõjutaks või on kaamerapilt ebakvaliteetne, mistõttu ei ole kaamerate kasu. Tõdeti, et kaamerad on vajalikud vara kaitseks, kuid turvalisust need ei tõsta. Osa vastajate jaoks ei mängi videovalve teostamine turvatunde tõstmisel mingisugust rolli, kuna isikud ei ole seda enda jaoks teadvustanud või pole sellega kokku puutunud.

Kagu politseijaoskonna patrullitalituse arestimaja grupi juht Robert Kõvaski hinnangul (LISA 2) tõstab videovalve linnades kindlasti turvatunnet. Kõvask märgib, et politsei alustas Valga maakonnas oma projekti esmalt videovalve siltide ülespanekuga (piirialadele said kakskeelsed sildid) ja kuigi paljudes kohtades kaameraid ei olnud, kuritegevus vähenes. Kaamerate abil said nad operatiivselt reageerida ning kontrolli alla saadi puhkealad ja pargid.

Nii elanike, kui ka eksperdi hinnangul on videojärelvalvel turvalisuse tagamisel linnades oluline roll. Vastajate ja eksperdi vastusest selgub, et videojärelvalve on politseile hea abivahend õigusrikkumise toimumise korral, kuna tänu kaameratele saab politsei koheselt reageerida ning see tõstab turvatunnet linnades. Tõdeti aga ka, et suurem kasu on neist rikkumiste avastamisel, hilisemas menetluses ja õigusrikkuja vastutusele võtmisel, kuid see loob samuti turvalisust. Lisaks selgus, et mõlema hinnangul on videovalvest teavitamine turvatunde loomisel efektiivne vahend. Saab järeldada, et inimesed tunnevad ennast tänu kaameratele turvaliselt sel juhul, kui nad teavad, et need on avalikesse kohtadesse paigaldatud, keegi neid jälgib ja kasutab ning inimesed teavad ka, kus kaamerad asuvad.

3.2.3 Videojärelvalve ja kuritegevuse ennetamine

Korrakaitse peamine eesmärk on kuritegevuse ennetamine ning ka videojärelvalvet kui korrakaitsemeetet nähakse peamiselt kuritegevuse ennetamise vahendina. Küsimusele: „Kas videojärelvalve linnades (tänavatel, parkides jt avalikes kohtades) aitab Teie hinnangul kaasa

õigusrikkumiste ennetamisele?“ vastas jaatavalt 50 vastajat ning 49 inimest 121-st arwab, et see pigem aitab ennetamisele kaasa. 18 vastajat arwab, et see pigem ei aita kaasa ning 4 vastajat ei arva, et videojärelvalve aitab õigusrikkumisi ennetada.

Vastustest selgus, et need, kelle arvates videojärelvalve aitab õigusrikkumisi ennetada, arvavad peamiselt, et tänu kaameratele on võimalik rikkujad tuvastada ning teadmine ja hirm selle ees hoiab ka rikkumise ära. Vastajad arvavad, et turvakaamerad distsiplineerivad inimesi ning seetõttu jäetakse õigusrikkumine toime panemata. Märgiti ka, et õigusrikkuja loobub rikkumise toimepanemisest, kui ta märkab, et videoalvet teostatakse. Töö autor soovis täpsemalt välja selgitada ka rahva hinnangu küsimusele: „Kas Teie hinnangul aitavad kaamerad linnades kaasa sellele, et potentsiaalsed õigusrikkujad loobuvad õigusrikkumiste toimepanemisest?“, mis on ennetamise üks aspekt. Sellele küsimusele vastas 70% „pigem jah“, 9,2% vastas „kindlasti“, „pigem ei“ 18,3% ning „kindlasti mitte“ 2,5% 120-st vastajast. Ka sellele küsimusele vastati sarnaselt eelnevale küsimusele ennetamise kohta, et videoalve mõjutab rohkem tavakodanikke õiguskuulekamalt käituma ning potentsiaalseid õigusrikkujaid, kes teadvustavad kaamerate olemasolu, õigusrikkumistest loobuma.

Respondendid, kelle hinnangul videojärelvalve ennetusfunktsiooni ei oma, töid välja peamise põhjusena, et rikkujad ei mõtle tegutsedes kaamerate peale või neid ei mõjuta teadmine, et nende tegevus jääb kaamerate vaatevälja. Paadunud kurjategijad ja retsivistid ei jäta kindlasti kuritegu kaamerate tõttu toime panemata. Rikkumisi pannakse sageli toime ka impulsiivselt, vihasena või joobes, mistõttu sellistes olukordades kaamerate peale samaaegselt ei mõeldä. Seega arvatakse, et neid kurjategijaid, kel puudub hirm vahele jääda, videokaamerad ei mõjuta. Samas isikud, kellel on tahtmine õigusrikkumine korda saata igavusest või emotsiooni ajendil – näiteks noored huligaanid, võivad jätta tänu kaameratele ja hirmust vahele jääda teo tegemata. Tõdeti ka, et kurjategijad, kes tegutsevad kavatselt, toimetavad kohtades, kus kaameraid ei ole.

Autor nõustub vastajatega, kes arvavad, et kuigi kohtades, kus videoalvet teostatakse, loobub suurem osa kurjategijaid teo toimepanemisest, tegutsetakse siiski piirkondades, kus videoalvet ei ole. Kuritegevus võib seetõttu suunduda piirkondadesse, kus kaameraid ei ole. Kuna kaameraid ei ole võimalik paigaldada igasse piirkonda linnas, siis on vaid teatud kohad videoalvega kaetud ja on seetõttu turvalisemad. Piirkondades, kus kaameraid ei ole, on ka kuritegevuse tase tõenäoliselt suurem. Kaamerad ei ole ka tihti märgatavad ning kui videoalvest ei ole inimesi piisavalt hästi teavitatud, ei mõjuta see ka õigusrikkujaid. Autori ning ka paljude vastajate hinnangul on kaameratest õigusrikkumiste ennetamisel abi vaid siis,

kui isikud on teadlikud videovalve teostamisest. Vastajate arvates võiks näiteks meedias kajastada juhtumeid, kus kaamerate abil on õigusrikkumised tuvastatud, et seeläbi tõsta inimeste teadlikkust kaamerate kasutamisest ja nende tõhususest. Ka Robert Kõvask arvab, et lisaks videokaameratele hoiavad potentsiaalse rikkuja tegutsemast nähtavad videovalve hoiatussildid. Politsei on seda meelt, et kaamerate nähtavus ja teadmine, et piirkonnas on videovalve, on väga tõhus ennetusmeede. Seega on videovalve teostamise kuritegevust ennetav mõju kindlasti olemas, kuid selle efektiivsus sõltub kaamerate asukohast, nende nähtavusest ja inimeste teadlikkusest kaamerate olemasolust ning ka sellest, mil viisil neid kasutatakse. Õigusrikkumise ärahoidmisel mängib rolli ka potentsiaalse rikkuja suhtumine õiguskorda ja korraaitsevahenditesse, samuti see, kas rikkuja soovib vältida võimalikke tagajärgi või ta ei teadvusta neid endale.

Töö autor soovis välja selgitada ka, milliste süütegude ennetamisele aitab vastajate hinnangul kaasa videojärelevalve teostamine linnades. Selleks loetleti küsimuses süütegude liigid koos mõne näitega ning võimalik oli valida iga süüteoliigi puhul vastusevariantide seast: „kindlasti aitab kaasa“, „pigem aitab kaasa“, „pigem ei aita kaasa“ ja „kindlasti ei aita kaasa“ (vt LISA 1, küsimus 16). Vastustest selgus, et inimeste hinnangul aitab videovalve kõige paremini ennetada isikuvastaseid süütegusid, varavastased süütegusid, avaliku rahu vastaseid süütegusid, üldohtlikke süütegusid, keskkonnavastaseid süütegusid ning liiklussüütegusid. Intellektuaalse omandi vastaste süütegude, ametialaste süütegude, riigivastaste süütegude, avaliku usalduse vastaste süütegude ja kaitseväe teenistusalaste süütegude ennetamisele ei aita videojärelevalve teostamine kaasa. Robert Kõvaski sõnul aitab videovalve ära hoida avalikus ruumis toimepandud süütegusid, lõhkumisi, joomisi, kakluseid.

3.2.4 Videojärelevalve ja kuritegevuse avastamine

Kuigi korraaitse suunitlus on kuritegevuse ennetamine, aitab paljude inimeste hinnangul videojärelevalve tegeleda siiski pigem tagajärgedega. Ka Robert Kõvask tõi välja, et videovalve mõju on tuntav ning see on aidanud politseil süütegusid lahendada. Videokaamerate kasutamise üks peamisi funktsioone politsei töös on õigusrikkumise toimumise avastamisel kiiresti reageerida, selgitada välja toimunu asjaolud ning korraaitse teha ja vastutusele võtta. Robert Kõvask on kirjeldanud kaamerate kasutamist politsei töös nii: „Reeglina kasutame nõ järelvaatamist, aga väljakutse saades üritab patrull või majajuht koheselt kaamera võimalikule sündmuskohale pöörata või katta sündmuskohale viivad teed kaamerapildiga, kui piirkonnas on kaamerad olemas.“ 121-st vastajast arvab 112 vastajat, et

videojärelevalve soodustab või pigem soodustab õigusrikkumise avastamist, 7 vastajat arvab, et see pigem ei soodusta ning 2 vastajat ei usu, et videojärelevalve rikkumiste avastamist soodustab. Enamus vastajate hinnangul on kaamerate kasutegur kõige suurem õigusrikkumiste hilisemal menetlemisel – kaamerad võimaldavad tuvastada juba juhtunud tegusid ning kaamerasalvestuste abil on võimalik identifitseerida teo toimepanijad. Vastajad leiavad, et videomaterjal on politseile abistavaks vahendiks menetlustoimingute läbiviimisel – rikkumise asjaolude ja rikkuja väljaselgitamiseks ning see kiirendab menetluse käiku. Kuigi mõne vastaja arvates jälgitakse kaameraid politsei poolt ning teo toimepanemisel on kaamera vahendiks, mille abil saab korrakaitseorgan sekkuda, on vastajad seisukohal, et kaamerate kasutamise eesmärk on pigem tagajärgedega tegeleda ning videomaterjal on heaks abivahendiks asja hilisemal menetlemisel. Välja toodi ka videosalvestise kasutamise võimalus tõendina kohtueelses menetluses ning kohtus. Märgitakse ka, et avastada aitavad kaamerad vaid neid rikkumisi, mis jäävad kaamerate vaatevälja ning vaid juhul, kui kasutatav tehnika võimaldab salvestada kvaliteetset pilti. Osad vastajad leiavad, et kaamerapildi halva kvaliteedi tõttu ei ole võimalik rikkumisi ja rikkujaid tuvastada ning seetõttu ei ole nendest salvestistest kasu ning võivad seetõttu muuta menetluse vastupidiselt keerulisemaks ja aeganõudvamaks. Mitmed respondendid peavad ebatõenäoliseks, et politsei kaameraid pidevalt jälgib ning kõiki salvestisi läbi vaatab, mistõttu on oluline, et isikud, kes rikkumise avastavad, teavitaksid juhtunust ise politseid.

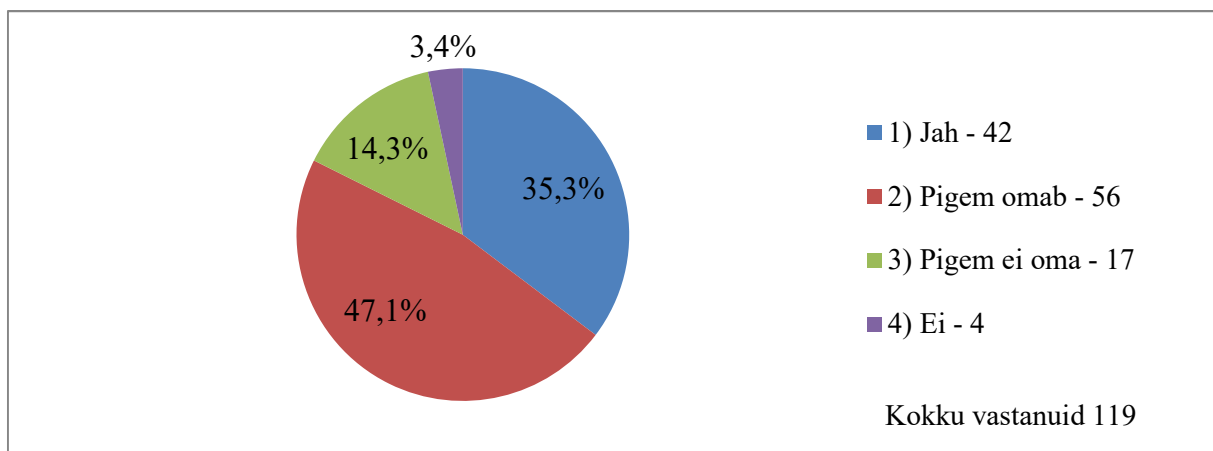
Saab järeldada, et videojärelevalve on politsei jaoks tõhus abimeede, mille abil on võimalik õigusrikkujaid ka otse teolt tabada, kuid praktikas kasutatakse enamasti saadud salvestisi rikkumiste menetlemisel. Rikkumisest jäädvustatud video on kindlasti objektiivselt tunnistajaks „sõna-sõna vastu“ olukordades, kohtueelses menetluses ning ka kaalukaks tõendiks kohtumenetluses. Kvaliteetne videopilt aitab tuvastada juhtunu asjaolusid ning identifitseerida isikuid, mis võimaldab paljudel juhtudel ka rikkuja vastutusele võtta. Autor nõustub vastajate ning Robert Kõvaskiga, et videovalve aitab avastada vaid rikkumisi, mis on jäänud kaamera vaatevälja ning kindlasti oleneb palju kaamerate kvaliteedist. Salvestiste kvaliteet sõltub kindlasti ka teistest faktoritest, näiteks ilmast ning kas õigusrikkumine toimus päeval ajal või pimedas. Öisel ajal, uduse või vihmase ilma korral on ilmselt salvestiselt toimunu ja isikute kindlakstegemine keerulisem. Kaamerate abil on küll võimalik õigusrikkumisi avastada, kuid rikkumiste avastamine on autori hinnangul kõige tõhusam kodanike ja politsei koostöös.

Töö autor soovis välja selgitada, milliste süütegude avastamisele aitab vastajate hinnangul kaasa videojärelvalve teostamine linnades. Selleks loetleti küsimuses süütegude liigid koos mõne näitega ning võimalik oli valida iga süüteoliigi puhul vastusevariantide seast: „kindlasti aitab kaasa“, „pigem aitab kaasa“, „pigem ei aita kaasa“ ja „kindlasti ei aita kaasa“ (vt LISA 1, küsimus 15). Vastustest selgus, et inimeste hinnangul aitab videovalve kõige paremini avastada isikuvastaseid süütegusid, varavastased süütegusid, avaliku rahu vastaseid süütegusid ning liiklussüütegusid. Intellektuaalse omandi vastaste süütegude, kaitsevæteenistusalaste süütegude ja avaliku usalduse vastaste süütegude avastamisele ei aita vastajate hinnangul videojärelvalve teostamine kaasa

3.2.5 Videojärelvalve mõju õigusrikkumiste vähenemisele

Nagu nähtub jooniselt 2, leiab üle poole vastanutest, et videojärelvalve omab mõju õigusrikkumiste vähenemisele (42 inimest vastas „jah“ ning 56 inimest vastas „pigem omab“).

Joonis 2. Kas videojärelvalve linnades omab Teie hinnangul mõju õigusrikkumiste vähenemisele?

Põhjendustena märkisid vastajad videovalve ennetavat mõju ning rolli õigusrikkumiste avastamisel, kuna kaamerate näol on korrakaitsjatel „lisa silmapaar“. Märgiti, et videovalvel on preventiivne funktsioon juhul, kui kaamerad on nähtavad ning nende kasutamisest ning avastatud kuritegevusest on inimesi informeeritud ning see omab mõju ka kuritegevuse vähenemisele. Vastajad tõid välja ka, et õigusrikkumiste kiirem lahendamine tänu videosalvestiste tõendina kasutamisele annab võimaluse kohtuvälistel menetlejatel tegeleda suurema hulga juhtumitega. Vastajad, kelle hinnangul kaamerate kasutamine õigusrikkumiste vähenemisele mõju ei oma, leidsid, et rikkumised pannakse toime teistes kohtades, peamiselt

äärelinnades, rikkujad ei hooli kaamerate olemasolust ning panevad rikkumisi toime vaatamata sellele, et need võivad kaamera vaatevälja jääda.

3.2.6 Videojärelvalve roll vastajate suhtes toimepandud õigusrikkumiste lahendamisel

Selgitamaks välja, kas respondendid on saanud abi nende suhtes toime pandud õigusrikkumise avastamisel, tõendamisel või muul viisil tänu videojärelvalvele linnades, paluti neil kirjeldada juhtunut ja viisi, kuidas abi saadi. 92 inimest kõigist vastajatest ei ole kunagi sellisesse olukorda sattunud, 17 vastajat on saanud tänu videojärelvalvele abi ning 12 vastajat ei ole abi saanud. Neil, kes on abi saanud, paluti juhtunut kirjeldada.

Tänu kaameratele on saadud abi varavastaste süütegude – varguste ja vara rikkumiste lahendamisel. Ühe vastaja sõiduki vargus jäi linnakaamera vaatevälja, tuvastati avarii põhjustanud ja sündmuskohalt lahkunud isik, kes tänu salvestise olemasolule kahju korvas. Vastajad tõid välja ka avaliku korra rikkumisi, kus kannatanuteks ei olnud nad ise – lõhuti liiklusemärgid ning tänu videosalvestise olemasolule tehti rikkujad kindlaks ning hüvitati tekitatud kahju, tänu kaameratele tabati avalikus kohas urineerija, avastati pakendikonteinerite prügistajad, lillede vargus avalikus kohas ning jaamahoone akende lõhkumine. Ühe vastaja sõnul sai vallavalitsus abi juhtumi lahendamisel, kus esitati kahju hüvitamise nõue vallavalitsuse vastu, kuid tänu kaameratele selgus, et tegemist oli kelmusega.

Respondent, kelle suhtes pandi toime rikkumine, kuid kes kaameratest abi ei saanud, kirjeldas, et ta oli kahe õigusrikkumise, mis toimusid otse kaamera vaateväljas, ohver. Vastaja sõnul ei õnnestunud kaamerapilti kätte saada ning salvestise töötlemise piirangud takistasid rikkumise ärahoidmist. Ühe juhtumi puhul tegi küll politsei väljavõtte lähedal paikneva kaamera salvestisest sõiduki kohta, kuhu noored mehed tüdrukuid kutsusid, kuid kaamera salvestus oli nii udune, et peale auto kirjelduse ei õnnestunud midagi tuvastada.

Robert Kõvaski sõnul on aidanud videovalve sündmusi ja kuritegusid lahendada ning inimesed on ka abi saanud, kuid konkreetseid näiteid politseinik tuua ei soovinud. Kõvask selgitas, et isikute soovi vaadata turvakaamerate videosalvestisi või saada salvestis tõendusmaterjaliks, politsei kindlasti ei täida. Salvestisi vaatab politsei ning kasutab süüteomenetluste raames. Võib järeldada, et kui rikkumine jääb kaamera vaatevälja, on tõenäoline, et kaamera aitab asjaolusid tuvastada ning tänu sellele viia ka õiglase lahenduseni, kuid igas olukorras ei tasu siiski vaid kaamerate peale lootma jääda.

3.2.7 Videojärelevalve teostamise praktika

Töö autor soovis välja selgitada, mil määral on isikud teadlikud, kes ning kuidas kaameraid linnades turvalisuse loomisel kasutavad. Et saada teada, mida arvab rahvas kaamerate kasutamise praktika kohta, küsiti: „Kas Teie arvates jälgitakse kõiki kaameraid, mis on linnaruumi paigaldatud ning need salvestavad ka pilti?“ ning vastajatele pakuti välja vastusevariandid, mille hulgast said vastajad valida nende hinnangul kõige reaalsemana tunduva variandi. Valida võis ka mitu vastusevarianti ning vastust sai põhjendada. 68 vastajat 117-st valis vastusevariandi: „Enamus kaamerad töötavad, salvestavad pilti ning enamus kaameraid jälgitakse, kuid mitte kõiki ning osad kaamerad ei tööta/ paigaldatud on ka kaamera makette.“ 60 inimest arvab, et kaamerad vaid salvestavad pilti, kuid neid ei jälgita, 9 inimest arvab, et kõik kaamerad töötavad ning salvestavad pilti ja nende pilti jälgitakse, 7 vastajat usub, et kaameraid jälgitakse, kuid pilti ei salvestata ning 3 inimest arvab, et enamus kaameraid ei tööta või on maketid.

Respondendid, kes vastasid, et kõiki kaameraid jälgitakse ja kaamerad salvestavad ka pilti, loodavad, et vaid sellel eesmärgil kaamerad linnadesse paigaldatakse. Enamuse hinnangul ei ole võimalik kõiki linna paigaldatud kaameraid jälgida, kuna see oleks liiga ressursi- ja ajakulukas. Kaamerate pilti jälgitakse vaid siis, kui selleks vajadus tekib – näiteks politseil väljakutse puhul ning salvestisi vaadatakse samuti vaid siis, kui selleks vajadus tekib – mingi rikkumine on kaamera poolt salvestatud. Isikud, kes usuvad, et paigaldatud on kaamerate makette või et osad paigaldatud kaamerad ei tööta arvavad, et nende kaamerate paigaldamise eesmärk on tekitada isikutele tunne, et selles kohas toimub videojärelevalve ning seeläbi isikuid distsiplineerida. Tõdeti ka, et ei teata, kuidas kaameraid linnas videojärelevalve teostamiseks kasutatakse ning seetõttu ei osata vastata.

Politseiametnik Kõvaski sõnul kaamerate salvestusi reaalselt ei jälgita ning politsei kasutab reeglina salvestiste järelvaatamist. Väljakutse saades üritab patrull või majajuht kohe kaamera võimalikule sündmuskohale pöörata või katta sündmuskohale viivad teed kaamerapildiga, kui piirkonnas on kaamerad olemas. Sellest saab järeldada, et suuremal osal vastajatest on kaamerate kasutamise praktikast õige ettekujutus.

Politseiametnik Kõvaski vastusest ei saa muidugi järeldada, et kõigis linnades on kaamerate kasutamise osas samasugune praktika. Ilmselt on see linna suurusel, elanike arvust, kuritegevuse tasemest linnas, korrakaitseorgani töökorraldusest ja –praktikast ning teistest faktoritest. Lõuna prefektuuri operatiivjuhi Ottomar Virgi sõnul on Tartus turvakaamerad

igapäevaselt korraüksuste poolt väga tihedas kasutuses ja kõigil politseinikel, kellel kaamerate poolt kuvatavat informatsiooni töö tegemiseks vaja on, saavad pidevalt kasutada nii *live*-pilti kui ka salvestusi. Otse-monitooringut kasutavad nii juhtimiskeskused kui ka kriminaalpolitsei ja teised üksused.¹⁰³

Inimeste selgitustest kaamerate kasutamise praktika kohta nähtub, et rahvas ei tea täpselt kaamerate kasutamise võimalusi. Ühes küljest võib see videojärelevalve teostamise psühholoogilist kasutegurit suurendada – kui inimesed arvavad, et kõiki kaameraid jälgitakse ning need salvestavad ka pilti, siis võib see distsiplineerida inimeste käitumist ja selline teadmine mõjutada neid seadusekuulekamalt käituma. Samas, kui inimesed ei tea, et korraüksuste organ videojärelevalvet teostab või arvavad, et kaameraid üldse ei jälgita, võib olla videojärelevalvel vastupidine efekt, kuna kaamerate olemasolu ei mõjuta sellisel juhul isikute käitumist. Kui isikud arvavad, et videojärelevalve toimib liiga hästi, siis võivad inimesed muutuda vastutustundetumaks, sest tuntakse end liiga turvaliselt ning inimesed ei tarvita seetõttu ise piisavalt ettevaatusabinõusid või käituvad vastutustundetult ka kohtades, kus videovalvet pole. Selline käitumine võib soodustada hoopis kuritegevuse kasvu.

Töö autor tundis huvi, kas vastajad teavad, kes linnadesse paigaldatud kaameratele ligipääsu omab. Respondentidele anti valida etteantud võimalike isikute seast ning valida sai ka mitu vastusevarianti. Isikute loetelu oli järgnev: politsei; kohaliku omavalitsuse töötaja; turvafirmad ning pakuti välja ka vastusevariant: „kõigi kaamerate pilti on võimalik internetis igaühel vaadata“. Lisaks oli võimalik nimetada muid isikuid. 89 vastajat 120-st arvab, et kaameraid jälgib politsei, 75 inimese arvates on kaameratele ligipääs turvafirmadel ning 36 inimese arvates kohaliku omavalitsuse töötajal ning 3 inimest arvab, et kõigi kaamerate pilti on võimalik internetis igaühel vaadata. Veel märgiti, et kaameraid ei jälgita keegi, väiksemates linnades ei jälgita üldse, kuid suurtes linnades jälgib politsei, enamus kaameraid ei jälgita ning vaid olulisi objekte jälgib turvateenuse osutaja. Arvati ka, et kaamerate seadistajad jälgivad kaameraid rohkem, kui vastusevariantides väljapakutud isikud ning et vaid osade kaamerate pilt on internetis kättesaadav igaühele (ilmakaamerad ning liikluskaamerad). Mõned vastajad ei tea, kes kaameratele ligipääsu omab. Arvati, et ka eraisikud saavad paigaldada kaameraid, kust avaneb võimalus linnapilti jälgida.

---

¹⁰³ J. Saluorg. Turvakaameraid võib isikuandmete töötlemiseks kasutada. ERR, 19.10.2018. Internetivõrgus: <https://www.err.ee/870300/turvakaameraid-voib-isikuandmete-tootlemiseks-kasutada> (22.04.2019).

Robert Kõvaski vastusest selgub, et Valga maakonnas on kaamera salvestustele ligipääs politseiametnikel politseimajas ja muidugi ka süsteemi haldaval turvafirmal, teistel isikutel reeglina ligipääsu olla ei tohiks.

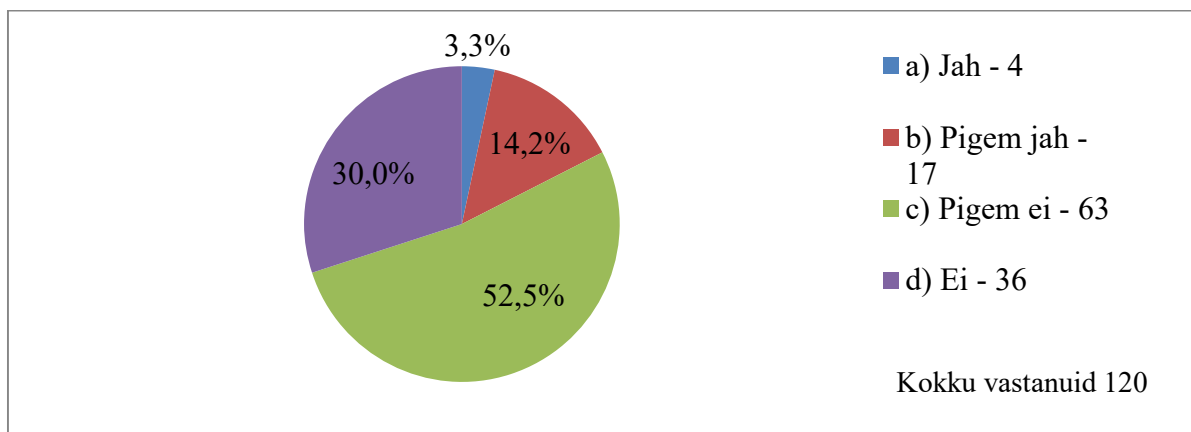
Elanike vastustest võib järeldada, et inimesed omavad erinevat ettekujutust sellest, kes ja kuidas videojärelvalvet Eesti linnades teostab. Üheks põhjuseks võib olla see, et videojärelvalve on Eestis uus valdkond. Samuti tundub, et pole tehtud piisavalt teavitustööd videojärelvalve kasutamise kohta korrakaitsevahendina. Üks põhjus võib seisneda ka selles, et kaamerate kasutuse praktika Eesti linnades on ebaühtlane – väiksemates kohalikes omavalitsustes ja politseil on ilmselt vähem ressursse korrakaitse teostamiseks ning seetõttu on kaameraid vähem ning kasutusala ka väiksem. Suuremates linnades kasutatakse arvatavasti kaameraid rohkem, kuid võib olla rohkem alasid, mida ei suudeta kaameratega katta. Ühest küljest võib teatav teadmatus kaamerate kasutamise osas olla korrakaitset tõhustav – kui isikud ei tea, kes, millisel viisil ja kui paljusid kaameraid jälgib, siis on inimesed igaks-juhuks kaamerate vaateväljas tegutsedes ettevaatlikumad. Teisest küljest võib inimeste teadmatus luua kaamerate kasutamisest ettekujutuse, et järelvalvet teostatakse vähe või ei teostata üldse, mistõttu on need korrakaitsevahendina ja mõjutusvahendina sellisel juhul kasutud. Veel on võimalik, et isikute valeettekujutus kaamerate kasutusest võib luua olukorra, et isikud tunnevad ennast liiga turvaliselt, kuna arvavad, et kõiki kaameraid jälgitakse, mistõttu võivad need inimesed, omades vale turvatunnet, seada end enesele teadma ohtu, või loota põhjendamatu, et kui midagi juhtub, on abi korrakaitse näol igal juhul olemas. Inimesed võivad käituda sellisel juhul ka hooletumalt – näiteks jätavad linnas oma vara valveta, liiguvad üksi pimedatel kõrvaltänavatel. Töö autor nõustub ühe vastaja seisukohaga, kes märkis, et info videovalvet teostava isiku kohta võiks olla omavalitsuste kodulehtedel kergesti leitav ja ka videovalve siltide juures linnaruumis.

3.2.8 Videojärelvalve ja sellega seonduv õiguste riive

Videojärelvalve näol on tegemist isikuandmete töötlemisega ning videovalvega seonduv isikute õiguste teatav riive. Eeltoodust tulenevalt soovis töö autor välja selgitada, kas isikud tunnevad, et videojärelvalve teostamisega riivatakse nende õigusi, kui jah, siis milles see seisneb. Samuti seda, kuidas hindavad isikud videojärelvalve teostamisega nende õiguste riivamise ulatust, kas nad peavad seda õigustatuks, ning millistel tingimustel. Veel soovis autor teada saada, kas isikud on teadlikud enda õigustest, mis seonduvad videojärelvalve teostamisega ning kas nad teavad, kust vajadusel informatsiooni leida.

Vastused küsimusele: „Kas tunnete, et Teie õigusi riivatakse videojärelvalve teostamisega linnades?“, nähtuvad jooniselt 3. Üle poole vastajates – 52.5% arvab, et nende õigusi videojärelvalve teostamine pigem ei riiva ning 30% vastajatest leidis, et see ei riiva üldse nende õigusi. 14,2% arvab, et videovalve teostamisega pigem riivatakse nende õigusi ning 3,3% tunneb, et kaamerate kasutamine riivab nende õigusi.

Joonis 3. Kas tunnete, et Teie õigusi riivatakse videojärelvalve teostamisega linnades?

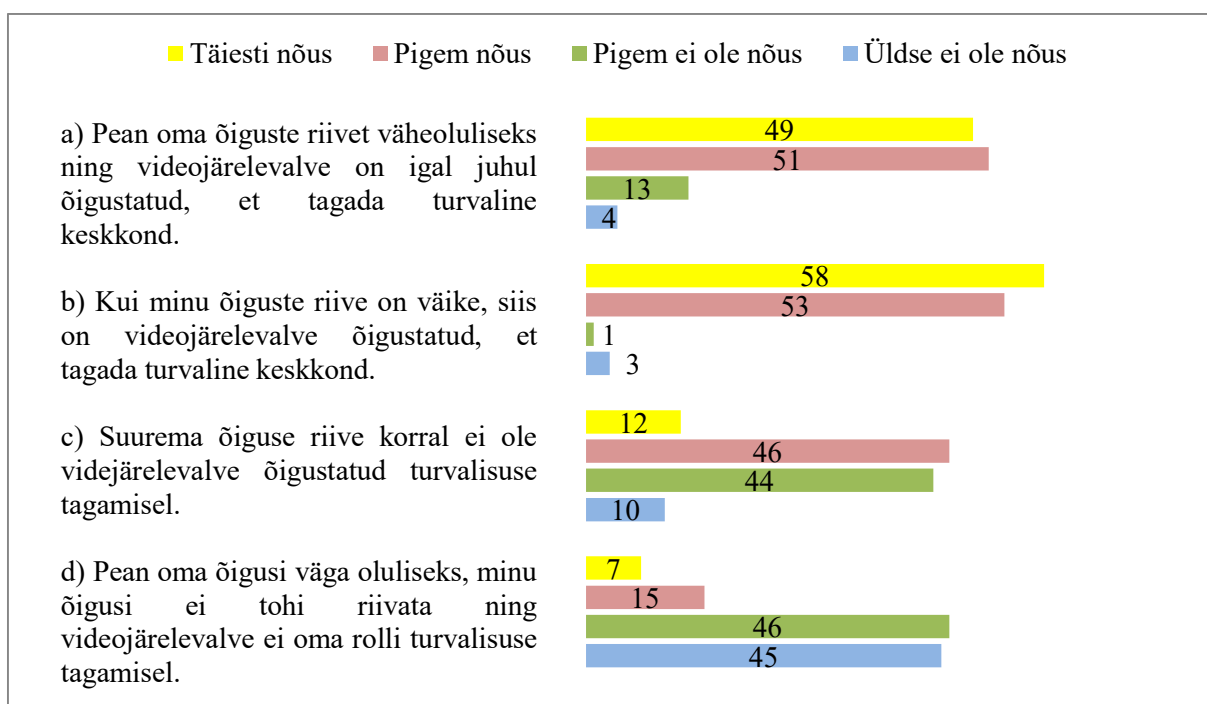

Respondentidel, kes valisid „jah“ või „pigem jah“ paluti selgitada, milles see riive nende hinnangul seisneb. Küsitluses oli vastajatel võimalik valida töö autori poolt pakutud variantide vahel ning lisada ka omapoolne tegur või selgitus. Vastajatele pakuti välja variandid: vabaduse piiramine; tunnen, et minu privaatsust rikutakse ning isikuandmete kasutamisega, töötlemisega seonduv riive. Kõige enam seondub vastajate hinnangul isikuõiguste riive isikuandmete kasutamise ja töötlemisega – selle teguri valis 16 vastajat. 15 vastajat tunneb, et nende privaatsust rikutakse videojärelvalve teostamisega ning 9 inimest tunneb, et nende vabadusi piiratakse videovalve teostamisega. Ühe vastaja sõnul, kes tunneb, et tema privaatsust rikutakse ning videovalve teostamisega kaasneb tema jaoks ka isikuandmete kasutamisega ja töötlemisega seonduv riive, on ta riivega nõus, kui ta on teadlik, et teda võidakse jälgida ning leiab, et korrakaitse nimel tuleb sellega arvestada.

Selgitamiseks välja, kas inimesed peavad videojärelvalve teostamisega kaasnevat õiguste riivet õigustatuks, paluti vastajatel hinnata kuivõrd nad on nõus järgmiste väidetega: „pean oma õiguste riivet väheoluliseks ning videojärelvalve on igal juhul õigustatud, et tagada turvaline keskkond“; „kui minu õiguste riive on väike, siis on videojärelvalve õigustatud, et tagada turvaline keskkond“; „suurema õiguste riive korral ei ole videojärelvalve õigustatud turvalisuse tagamisel“, „pean oma õigusi väga oluliseks, minu õigusi ei tohi riivata ning videojärelvalve ei oma rolli turvalisuse tagamisel“. Vastajad said valida, kas nad on

väidetega täiesti nõus, pigem nõus, pigem ei ole nõus või ei ole üldse nõus. Kõige rohkem vastajaid – 58 inimest olid täiesti nõus väitega: „Kui minu õiguste riive on väike, siis on videojärelevalve õigustatud, et tagada turvaline keskkond“ ning sama väitega oli kõige rohkem inimesi ka pigem nõus – 53 inimest. Kõige vähem vastajaid – 7 inimest, oli täiesti nõus väitega: „Pean oma õigusi väga oluliseks, minu õigusi ei tohi riivata ning videojärelevalve ei oma rolli turvalisuse tagamisel“ ning sama väitega ei ole pigem nõus 46 inimest ning üldse ei nõustu 45 inimest. Vastajate hinnangud on välja toodud joonisel 4.

Joonis 4. Kas nõustute järgmiste väidetega?

Eelnevat küsimust paluti vastajatel ka põhjendada. Paljude inimeste hinnangul on üksikisiku õiguste riive avalikus ruumis õigustatud. Seda põhjustel, et tegemist on avaliku ruumiga, kus tuleb arvestada, et inimeste tegevus on avalik, seda näevad paratamatult teised inimesed ning see tegevus võib jääda ka kaamerasilma. Veel toodi välja, et üksikisiku õigusi võib piirata, kui seda tehakse ühiskonna heaolu ja turvalisuse huvides. Märgitakse ka, et õigusi ei tohi õigustamatult riivata videovalve teostamisega, kuid õiguspärane riive on õigustatud. Vastajatele on oluline ka, et videojärelevalvest on neid teavitatud, see oleks eesmärgipärane ja vajalik ning seda teostatakse isikute poolt, kes on oma ala spetsialistid, kelle tegevus on kontrollitud. Ühe vastaja sõnul ei tohiks iga turvakaamera pilt olla näiteks internetis suvaliste inimeste poolt jälgitav. Inimeste jaoks on oluline ka koht, kus videovalvet teostatakse, näiteks ei tohiks kaameraid paigaldada sellisel viisil, et nende vaatevälja jääb ka kellegi privaatne

ruum. Ühe vastaja sõnul peaksid kaamerad olema suunatud pigem objektidele, mida soovitakse valvata, kui inimeste tegevuse jälgimiseks.

Ka Robert Kõvaski hinnangul kaasneb videojärelvalvega teatud riive, aga saadav turvalisuse kasv kaalub selle riive kindlasti üles. Töö autor uuris Robert Kõvaskilt, kas politseile on esitatud avaldusi või kaebusi, mille sisuks on see, et isikud tunnevad, et videojärelvalve riivab nende õigusi. Politseiametnik ei mäleta, et mõni selline avaldus oleks politseile laekunud.

Vastustest võib järeldada, et isikud on õiguspärase riivega nõus, kui videojärelvalve aitab tagada turvalise avaliku ruumi. Autor nõustub üldise arvamusega ning leiab, et kaamerate kasutamine on hea meede ühiskonnas turvalisuse loomisel ning peab oluliseks, et see tegevus oleks eesmärgipärane, läbimõeldud ja teostatud pädevate isikute poolt. Valimatu kaamerate kasutamine ning näiteks kogu väikelinna kaameratega katmine ei ole kindlasti õigustatud ning riivab isikute õigusi põhjendamatult, kuna ka avalikus ruumis peaks isikutel säilima teatav privaatsus. Autor nõustub vastajaga, kes arvab, et tuleks leida kompromiss õiguste ja turvalisuse tagamise vahel.

Kuigi korrakaitseeadus sätestab, et korrakaitseorgan on kohustatud avalikkust isikuandmete töötlemisest tehnilise abivahendi jälgimisseadmetiku abil eelnevalt teavitama (KorS § 34 lg 3), soovis autor teada saada, kas kaamerad võiksid olla nähtavad või varjatud või toetatakse nii nähtavaid kui varjatud kaameraid. 81% kõigist vastajatest arvab, et kaamerad peaksid olema nähtavad, 19% vastajate arvates peaksid kaamerad olema varjatud.

Autor uuris ka, mis põhjustel nähtavaid või varjatud kaameraid toetatakse ning pakkus välja omapoolsed põhjendused, mille seast sai valida mitu. Nähtavate kaamerate pooldajatest 77 inimest arvab, et need hoiatavad potentsiaalseid õigusrikkujaid õigusrikkumisi toime panemast, 52 inimese jaoks on oluline teada, et teda jälgitakse ning 62 inimest arvab, et nähtavad kaamerad teevad jälgitava koha turvalisemaks. Võimalik oli lisada ka omapoolne selgitus. Leiti, et kui kaamerad on nähtavad, siis on inimesed teadlikud, millistes kohtades on turvalisem liikuda ning nähtavate kaamerate kasutamine on eetiliselt korrektne, sest igäühel on õigus teada, et ta võib jääda kaamerasilma.

Autor pakkus välja ka varjatud kaamerate kasutamise pooltargumendid, mille seast sai valida mitu ning lisada ka omapoolse argumendi. 19 vastajat arvab, et varjatud kaamerad aitavad tabada rohkem õigusrikkujaid, 15 inimest ei tunne, et see nende õigusi riivab, 14 inimest

arvab, et varjatud kaamerad aitavad muuta jälgitava koha turvalisemaks. Ühe varjatud kaamerate pooldaja sõnul võib varjatud kaameraid kasutada, kui neid kasutatakse vaid õigetest eesmärkidel. Üks vastaja leiab, et varjatud kaamerad aitavad tabada süsteemseid rikkujaid ja neid, kes tegutsevad süüdimatult ega arvesta teiste kodanike ja liiklejatega. Veel arvati, et kuriteo planeerimine on tänu varjatud kaameratele raskem.

Seisukohta, et videokaamerad linnades võivad olla nii nähtavad kui ka varjatud pooldab 83 vastajat 120-st ning 37 inimest seda seisukohta ei poolda. Mõlema variandi pooldajad arvavad, et olenevalt asukohast võiks kasutada nii varjatud kui ka nähtavaid kaameraid. Näiteks kohtades, kus esineb väga sagedasti õigusrikkumisi, võiks kasutada varjatud kaameraid. Vastajate hinnangul aitaksid varjatud kaamerad tabada õigusrikkujaid, kes nähtava kaamerasilma all rikkumist toime ei paneks, kuid peamine on, et inimesi on linnas kaamerate kasutamisest teavitatud.

Magistritöö autor nõustub vastajate toodud argumentidega, et süsteemsete rikkujate ning selliste rikkujate tabamist ja vastutusele võtmist, kes kaamerasilma all rikkumist toime ei paneks, võiksid varjatud kaamerad hõlbustada ning nõustub väitega, et kuriteo planeerimine oleks tänu varjatud kaameratele raskem. Seega oleks kindlasti varjatud kaamerate kasutamisel omad plussid, kuid autori hinnangul omavad paremat mõju turvalisuse tagamisel siiski kaamerad, mis on avalikud ning millest on inimesi teavitatud. Avalik jälgimine ei riiva õigustamatult isikute õigust privaatsusele ja eraelu puutumatusele ka avalikus kohas. Autor nõustub Robert Kõvaski seisukohaga, et avalikud kaamerad ning ka nähtavad videovalve hoiatussildid on avalikus kohas korra loomisel tõhusaks vahendiks.

3.2.9 Kaamerate kasutamise vajadus linnas

Küsimusele: „Kas kaameraid võiks olla linnades rohkem või vähem?“ vastas 48 inimest, et neid võiks rohkem olla, 53 vastaja hinnangul võiks neid pigem rohkem olla, 13 inimest arvab, et kaameraid on parasjagu, 3 inimest arvab, et kaameraid võiks pigem vähem olla, ühe inimese hinnangul võiks vähem olla ning ühe hinnangul poleks neid üldse vaja. Vastajad, kelle hinnangul võiks kaameraid olla rohkem, argumenteerivad, et kaamerad aitavad kuritegevust ennetada ja õigusrikkumisi avastada, loovad linnades turvatunnet – mida rohkem on kaameraid, seda turvalisem on avalik ruum. Ühe vastaja sõnul, kes elas Inglismaal, mis on tema teada kõige arvukamate kaamerate riik maailmas, tundis ta end seal väga turvaliselt. Samuti arvatakse, et kõik niinimetatud pimedad nurgad ei ole kaamerate kaetud ning mida vähem neid on, seda turvalisem on linn. Märgiti ka, et probleemsed ja rahvarohked kohad

peaksid olema kindlasti kaameratega kaetud ning videojärelvalvet tuleks kasutada ka kohtades, kus elab vähem inimesi. Üks vastaja leiab, et kaamerad on vajalikud ka liikluse rahustamiseks.

Vastajad, kelle hinnangul võiks kaameraid olla linnaruumis vähem või ei tohiks neid üldse olla, soovivad rohkem privaatsust. Üks vastaja arvab, et kaamerate kasutamine loob linnades jälitamise õhkkonda ning ei teeni turvalisuse huve. Arvatakse ka, et kaamerateist ei ole kasu linnades turvalisuse tagamisel.

Sarnaselt Robert Kõvaskiga leiab töö autor, et kaamerate kasutamisel avaliku ruumis tuleb leida mõistlik tasakaal kaamerate kasutamise vajaduse, nende kasutamise otstarbekuse ja erinevate osapoolte – rahva, riigi ja korrakaitstjate soovide vahel. Kindlasti on suurem kaamerate arv õigustatud suuremates linnades ning linnades, kus on kuritegevust rohkem. Väiksemates linnades on kaamerate kasutamine samuti vajalik, kuid kindlasti ei tohiks kogu väikelinna kaameratega katta. Töö autor leiab, et ka linnas võiks olla võimalik liikuda trajektoorigil, mida ei jälgi mitte ükski kaamera. Kuigi isikud peavad paratamatult teatud õigustest avalikes huvides ning turvalisuse loomise huvides loobuma, tuleb arvestada siiski ka üksikisiku huvidega, seda põhjusel, et isikute privaatsuse vajadus ning õigustunnetus on erinev. Videojärelvalve teostamisega kaasneb ka isikuandmete kasutamine ja töötlemine ning igal isikul on õigused enda andmete kasutamisele, töötlemisele, kogumisele ja avalikustamisele.

3.2.10 Videojärelvalve õiguslik regulatsioon

Autor püüdis välja selgitada, kas vastajate hinnangul on videojärelvalve Eestis piisavalt hästi õiguslikult reguleeritud. 55% vastajatest ei osanud küsimusele vastata, 20% inimeste hinnangul on valdkond õiguslikult pigem hästi reguleeritud, 14,2% inimeste hinnangul pigem ei ole, jaatavalt vastas 2,5% ning eitavalt 3,3% vastajatest.

Vastajatel, kes vastasid „ei“ või „pigem ei“ paluti välja tuua, mis peaks õiguslikus regulatsioonis olema teisiti. Nimetati, et regulatsioon peaks olema reaalse eluga kooskõlas, isikuandmete kaitse seadusega kooskõlas, KOV-ide õigusi teostada videojärelvalvet ei ole piisavalt hästi reguleeritud, kohalike omavalitsuste videojärelvalvealane regulatsioon on kohati puudulik või KOV-ide lõikes erinev, täpselt võiks olla reguleeritud, kes ja millistel eesmärkidel ning kuidas saab salvestisi kasutada, videojärelvalve valdkond on meie

ühiskonna jaoks uus, mistõttu ei ole valdkond ka piisavalt hästi reguleeritud, regulatsioon on ebatäpne, asjatundmatu, majandustegevust liigselt piirav.

Robert Kõvaski hinnangul on videojärelvalvealane tegevus kohati isegi pisut üle reguleeritud. Paraku ei selgitanud Kõvask, mis põhjustel ta seda arvab.

Töö autor nõustub vastajate seisukohaga, kelle hinnangul ei ole kohalike omavalitsuste õigusi teostada videojärelvalvet rikkumiste avastamiseks ja menetlemiseks piisavalt reguleeritud. Töö autor leiab, et kui kohalikele omavalitsustele on antud pädevus teatud rikkumiste menetlemiseks ning rikkujate vastutusele võtmiseks, tuleks anda kohalike omavalitsuste menetlejatele ka õigus kasutada selleks abivahendeid, sealhulgas videojärelvalvet. Autori hinnangul on selline lahendus poolik ja läbimõtlemata, kus kohalikele omavalitsustele on antud küll pädevus rikkumist menetleda ning rikkuja vastutusele võtta, kuid pole võimaldatud vahendeid, mis muudaksid menetluse kiiremaks, efektiivsemaks ning annaksid võimaluse menetlejale asjaolusid selgitada ning tõendada. Seetõttu leiab autor, et praegune regulatsioon, mis ei anna sõnaselget õigust kohalikele omavalitsustele videojärelvalvet rikkumiste menetlemiseks teostada, on segadusttekitav. Praegune praktika on selline, et kohalikud omavalitsused teevad rikkumiste menetlemisel koostööd politseiga, mis autor hinnangul oleks vajalik vaid nende õigusrikkumiste puhul, mille lahendamise pädevus on vaid politseil. Õigusrikkumiste menetlemise, mida saaks algusest lõpuni menetleda kohalikud omavalitsused, ei peaks kaasama politseid. Sellised õigusrikkumised, kuhu politseid ei peaks kaasama, on näiteks heakorralased rikkumised. See vähendaks ka politsei töökoormust ning politsei saaks keskenduda raskemate õigusrikkumiste lahendamisele.

Viimases küsimuses oli vastajatel võimalus lisada omalt poolt kommentaare. Mõne vastaja hinnangul ei ole videovalve avalikus ruumis vajalik ning üks vastaja tunneb hirmu, et tulevikus võidakse videojärelvalve kasutamist hakata kuritarvitama ning et kaamerapildile võivad saada ligipääsu kõrvalised isikud. Mure tuntakse ka selle üle, et inimestel on järjest vähem privaatsust. Ühe vastaja soov oleks, et tavakodanikel oleks võimalik saada ligipääsu linnakaameratele, kui selleks vajadus tekib või kui soovitakse salvestust näha – kui salvestatakse avalikku ruumi, peaks kaamerapilt ja -salvestised olema ka avalikult kättesaadavad. Osutati ka videojärelvalve õigusliku regulatsiooni puudulikkusele ning leiti, et videojärelvalve, seda teostavad isikud ja nende õigused peaksid olema paremini reglementeeritud. Ühe vastaja hinnangul tuleks arutelusse kaasata rahvas, kes oskaks osutada kohtadele, kus videovalve oleks vajalik, kuid kus kaameraid veel ei ole. Paljude vastajate hinnangul on videojärelvalve turvalisuse loomisel oluline. Mõne vastaja hinnangul peaks

kaameraid veel rohkem olema, kuid rohkem teavitustööd tuleks teha isikute õiguste osas, mis seonduvad videovalvega. Mitmed märkisid, et videovalve teostamisest tuleks rohkem vastavate teabetahvlitega teavitada. Vastajad osutasid ka asjaolule, et videokaamerate pilt peab olema kvaliteetne, et videojärelevalvest mingi kasu oleks, samas mõistavad vastajad, et see valdkond vajaks sellisel juhul veel suuremat rahastust. Ühe vastaja arvates peaks kaamerate kasutamisele – jälgimisele ja salvestamisele suuremat rõhku panema, kui seda seni tehtud on ning leiti ka, et videojärelevalve valdkonnal on veel arenemisruumi.

Robert Kõvask lisas videojärelevalve teemal ka järgnevad mõtted: „Siinkohal ei tohi unustada, et videovalve hõlmab endas nõ politsei, tolli jne poolt kasutatavaid kaameraid, eraisikute hoonete ja sõidukite kaameraid, erafirmade valvekaameraid ja ka tänapäeval üha sagedamini jäävad süüteod või vääritud käitumised mõne nutiseadme vaatevälja (palju filmime ja pildistame ju telefoniga).

Töö autor on vastajate tähelepanekutega igati nõus ning arvab, et videojärelevalve on vajalik Eesti linnade turvaliseks loomisel. Autor toetab uuringus osalejate seisukohta, et videojärelevalve teemal on Eestis vähe räägitud ning peab oluliseks, et rahval oleks võimalik selles ka oma sõna sekka öelda, mistõttu nõuaks teema suuremat avalikku arutelu. Seda saaks teha ka kohalikud omavalitsused, kes võiksid näiteks uute kaamerate paigaldamise eel korraldada avalikke arutelusid videojärelevalve teemal. Kindlasti võiks kaaluda kohalike omavalitsuste korrakaitseüksustele suuremate õiguste andmist videojärelevalve teostamiseks. Autor leiab ka, et seoses järjest väheneva privaatsusega avalikes kohtades, tuleb leida tasakaal privaatsuse tagamise ning korrakaitsevahendite kasutamise vajaduse vahel ning selleks tuleb meetmete rakendamise reaalsel vajadust igal konkreetsel juhul hinnata. Autor arvab, et tõhusaks lahenduseks turvalisuse tagamisel on kindlasti videovalve teavitussildid, mida võiks linnaruumis olla rohkem.

Autor tänab uuringu respondente küsimustele ausalt vastamise ning oma vastuste avameelsete põhjenduste eest.

KOKKUVÕTE

Videojärelevalve teostamine linnades on riiklik korrakaitsevahend. Korrakaitseorgan võib kasutada videojärelevalvet ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks või korrarikumise kõrvaldamiseks. Videovalvet saab kasutada nii süütegude toimepanekule kalduvate isikute või kriminogeensete olukordade mõjutamiseks ning kohtade jälgimiseks, kui ka süütegusid toimepannud isikute korduvrikkumiste toimepanemise ärahoidmiseks ja õiguskorra kaitsmiseks, samuti süütegudega tekitatud kahju hüvitamisele kaasaaitamiseks. Seega saab seda meetet liigitada KorS-i järgi nii süütegude olustikuliste ennetusmeetmete, kui ka tagajärgede kõrvaldamise meetmete hulka (KorS § 18 p 2 ja p 3).

Videojärelevalvet ei ole Eestis korrakaitsevahendina kasutatud kaua – linnadesse paigaldati esimesed kaamerad 1990ndatel ning 2000ndate aastate algul. Esialgsed kaamerad ei võimaldanud tol ajal teostada videovalvet sellises ulatuses nagu tänapäeval – tehnoloogia arenedes lisandub kaameratele järjest rohkem uusi võimalusi ning korrakaitseorganid saavad isikuandmeid töödelda tänapäeval üha suuremas ulatuses, kui varem, kuna isikuandmeid kogutakse ja töödeldakse järjest suuremas mahus. Seega on videovalve valdkond, mis ajaga areneb ning kus on palju aspekte, mida veel avastada.

Videojärelevalve annab ühelt poolt inimestele vabaduse turvalisuse näol, teiselt poolt piirab isikute vabadusi, piirates avalikus ruumis isikute privaatsust. Videovalve kasutamisel avalikus ruumis on oluline silmas pidada, et see oleks põhjendatud ja läbimõeldud ning selle vajalikkuse hindamisel tuleks kaaluda erinevaid huve. Selleks, et teha järeldusi meetme tõhususe kohta, tuleb selle mõju hinnata igakülgset. Et korrakaitse oleks tõhus, on oluline, et meetmed, mis seda tagada aitavad, oleksid inimeste silmis vajalikud ja usaldusväärsed.

Videojärelevalvet reguleerib Eestis kõige täpsemalt korrakaitse seadus, põhjalikumad juhised kaamerate kasutamiseks annab AKI koostatud juhend kaamerate kasutamise kohta. Isikuandmete kaitset reguleerivad andmekaitse üldmäärus ning seda täpsustav isikuandmete kaitse seadus. Salvestise kasutamist tõendusmaterjalina reguleerivad kriminaalmenetluse seadustik ning väärteomenetluse seadustik. Kohalikul tasandil on võimalik, et videovalve teostamiseks on vastu võetud kohaliku omavalitsuse õigusaktid. Kõik õigusaktid peavad olema vastavuses Eesti Vabariigi Põhiseadusega. Loomulikult peab riigisisene videojärelevalvealane regulatsioon olema kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

Magistritöös püstitatud eesmärkide saavutamiseks ja hüpoteeside kontrollimiseks viis töö autor Eesti elanike hulgas läbi anonüümse küsitluse ning intervjuu Kagu politseijaoskonna patrullitalituse arestimaja grupi juht Robert Kõvaskiga, et võrrelda rahva vastuseid eksperdi hinnangutega. Ankeetküsitluses osales 121 inimest.

Videojärelevalve teostamine Eesti linnades kõnetab nii mehi kui naisi ja eri vanuses isikuid ning teema on oluline nii linnades kui ka väljaspool suuremaid linnasid elavate inimeste jaoks. Uuringust selgus, et nii enamuse elanike kui ka eksperdi hinnangul on videojärelevalvel turvalisuse tagamisel linnades oluline roll.

Videojärelevalve on politseile hea abivahend õigusrikkumise toimumise korral, kuna tänu kaameratele saab politsei koheselt reageerida, kuid suurem kasu on neist rikkumiste avastamisel, hilisemas menetluses ja rikkuja vastutusele võtmisel. Väiksema osa vastajate jaoks ei mängi videovalve teostamine turvatunde tõstmisel mingisugust rolli, kuna isikud ei ole seda enda jaoks teadvustanud, pole sellega kokku puutunud või arvavad, et videojärelevalve pole lihtsalt vajalik. Samuti selgus, et nii rahva kui Robert Kõvaski hinnangul on videovalvest teavitamine turvatunde loomisel tõhus abivahend. Inimesed tunnevad ennast tänu kaameratele turvaliselt sel juhul, kui nad teavad, et need on avalikesse kohtadesse paigaldatud, keegi neid jälgib ja kasutab ning teatakse, kus kaamerad asuvad. Seega leidis kinnitust magistritöös püstitatud 1. hüpotees: videojärelevalve avalikes kohtades tõstab inimeste turvatunnet.

Suurema osa vastajate hinnangul omab videojärelevalve avalikes kohtades kuritegevusele ennetavat mõju. Vastajad arvavad, et turvakaamerad distsiplineerivad inimesi ning seetõttu jäetakse õigusrikkumine toime panemata. Märgiti ka, et õigusrikkuja loobub rikkumise toimepanemisest, kui ta märkab, et videovalvet teostatakse. Tänu kaameratele on võimalik rikkujad tuvastada ning teadmine ja hirm selle ees hoiab ka rikkumise ära. Samas tõdeti, et neid kurjategijaid, kel puudub hirm vahele jääda, videokaamerad ei mõjuta, samuti ei mõjuta see neid rikkujaid, kes ei mõtle kuritegu toime pannes kaamerate peale või neid ei mõjuta teadmine, et nende tegevus jääb kaamerate vaatevälja. Sellisteks õigusrikkujateks on näiteks paadunud kurjategijad ja retsidivistid. Rikkumisi pannakse sageli toime ka impulsiivselt, vihasena või joobes, mistõttu sellistes olukordades kaamerate peale samaaegselt ei mõelda. Tõdeti, et kurjategijad, kes tegutsevad etteavatsetult, toimetavad kohtades, kus kaameraid ei ole ning kuritegevus võib seetõttu suunduda sellistesse piirkondadesse. Kuna kaameraid ei ole võimalik paigaldada igasse piirkonda linnas, siis on vaid teatud kohad videovalvega kaetud ja on seetõttu turvalisemad, kuid piirkondades, kus kaameraid ei ole, on ka kuritegevuse tase

tõenäoliselt kõrgem. Vastustest selgus, et inimeste hinnangul on võimalik tänu videovalvele kõige paremini ennetada isikuvastaseid süütegusid, varavastased süütegusid, avaliku rahu vastaseid süütegusid, üldohtlikke süütegusid, keskkonnastaseid süütegusid ning liiklussüütegusid.

Kuigi korrakaitse üheks peamiseks eesmärgiks on kuritegevuse ennetamine, aitab paljude inimeste hinnangul videojärelevalve tegeleda siiski pigem tagajärgedega. Ka Robert Kõvask tõi välja, et videovalve mõju on tuntav ning see on aidanud politseil süütegusid lahendada. Enamus vastajate hinnangul on kaamerate kasutegur kõige suurem õigusrikkumiste menetlemisel. Videomaterjal on politseile abistavaks vahendiks menetlustoimingute läbiviimisel – rikkumise asjaolude ja rikkuja väljaselgitamiseks ning see kiirendab menetluse käiku. Märgiti ka, et avastada aitavad kaamerad vaid neid rikkumisi, mis jäävad kaamerate vaatevälja ning vaid juhul, kui kasutatav tehnika võimaldab salvestada kvaliteetset pilti. Videosalvestisi on võimalik kasutada kohtueelses menetluses ning kohtus. Paljud respondendid peavad ebatõenäoliseks, et politsei kaameraid pidevalt jälgib ning kõiki salvestisi läbi vaatab, mistõttu on oluline, et isikud, kes rikkumise avastavad, teavitaksid juhtunust ise politseid. Töö autor on samuti seisukohal, et videojärelevalve on politsei jaoks tõhus abimeede, mille abil on võimalik õigusrikkujaid ka otse teolt tabada, kuid rohkem kasutavad korrakaitseorganid saadud salvestisi rikkumiste menetlemisel ning rikkumiste avastamine on kõige tõhusam kodanike ja politsei koostöös. Vastustest selgus, et inimeste hinnangul on võimalik tänu videovalvele kõige paremini avastada isikuvastaseid süütegusid, varavastased süütegusid, avaliku rahu vastaseid süütegusid ning liiklussüütegusid. Seega leidis kinnitust ka magistriltöö teine hüpotees: kaamerad linnades aitavad elanike hinnangul ennetada ning avastada õigusrikkumisi. Sealjuures leiab enamik vastajaid, et videojärelevalve aitab pigem kaasa õigusrikkumiste avastamisele, kui ennetamisele.

Üle poole vastanutest leidis, et videojärelevalve omab mõju õigusrikkumiste vähenemisele. Põhjendustena toodi välja kaamerate preventiivne mõju õigusrikkumistele, rikkumiste avastamise suurem tõenäosus, kuna korrakaitsetel on „lisa silmapaar“ ning õigusrikkumiste kiirem lahendamine tänu videosalvestiste tõendina kasutamisele, mis annab võimaluse kohtuvälistel menetlejalte tegeleda suurema hulga juhtumitega.

Isikud kirjeldasid, mil viisil on tänu videojärelevalvele nendega seotud õigusrikkumised lahenduse saanud. Ent osa vastajaid nentis, et videokaameratele ole nende suhtes toimepandud rikkumiste lahendamisel abi saadud. Kõvask selgitas, et isikute soovi vaadata turvakaamerate videosalvestisi või saada salvestis tõendusmaterjaliks, politsei kindlasti ei täida, salvestisi

vaatab politsei ning kasutab süütemenetluste raames. Kui rikkumine jääb kaamera vaatevälja, on tõenäoline, et kaamera aitab asjaolusid tuvastada ning tänu sellele viia ka õiglase lahenduseni, kuid igas olukorras ei tasu siiski vaid kaamerate peale lootma jääda.

Vastajatelt uuriti ka, kas nad on teadlikud, kuidas toimub videojärelvalve teostamine avalikus ruumis. Vastustest selgus, et enamus vastajate hinnangul ei ole võimalik kõiki linna paigaldatud kaameraid jälgida, kuna see oleks liiga ressursi- ja ajakulukas. Kaamerate pilti nagu ka kaamerate salvestusi jälgitakse vaid siis, kui selleks tekib vajadus – näiteks politseil väljakutse puhul. 89 vastajat 120-st arvab, et kaameraid jälgib politsei, 75 inimese arvates on kaameratele ligipääs turvafirmadel ning 36 inimese arvates kohaliku omavalitsuse töötajal, kolm inimest arvab, et kõigi kaamerate pilti on võimalik internetis igaühel vaadata. Uuringust selgus, et inimesed omavad erinevat ettekujutust sellest, kes ja kuidas videojärelvalvet Eesti linnades teostab. Põhjuseks on arvatavasti see, et videojärelvalve on Eestis uus valdkond, samuti tundub, et pole tehtud piisavalt teavitustööd videojärelvalve kasutamise kohta korrakaitsevahendina. Üks põhjus võib seisneda ka selles, et kaamerate kasutuse praktika Eesti linnades on ebaühtlane – väiksemates omavalitsustes on politseil ja omavalitsustel vähem ressursse korrakaitse teostamiseks ning seetõttu kaameraid vähem ning kasutusala ka väiksem.

Vastajate hinnangul on videojärelvalve õigustatud, et tagada turvaline keskkond, kui see riivab nende õigusi vähesel määral ning tegemist on õiguspärase riivega. Üksikisiku õigusi võib piirata ühiskonna heaolu ja turvalisuse huvides. Vastajatele on oluline ka, et videojärelvalvest on neid teavitatud, see oleks eesmärgipärane ja vajalik ning seda teostatakse isikute poolt, kes on oma ala spetsialistid, kelle tegevus on kontrollitud. Suur osa vastajatest pooldaks avalikus ruumis ka varjatud kaameraid – peamine on, et inimesi on linnas kaamerate kasutamisest teavitatud. Vastajad, kes pooldavad varjatud kaameraid leiavad, et need aitaks tabada süsteemseid rikkujaid ja neid, kes nähtava kaamerasilma all rikkumist korda ei paneks.

Uuringust selgus, et kaameraid võiks linnades inimeste hinnangul veelgi rohkem olla. Kaamerad peaksid olema kõigis rahvarohketes kohtades ning mida vähem on linnades „pimedaid nurki“, seda turvalisem on linn. Väiksem hulk vastajaid soovivad rohkem privaatsust ning leiavad, et kaamerate ei ole kasu linnades turvalisuse tagamisel. Avalikus ruumis kaamerate kasutamisel tuleb leida mõistlik tasakaal kaamerate kasutamise vajaduste, nende kasutamise otstarbekuse ja erinevate osapoolte – rahva, riigi ja korrakaitsete soovide vahel. Kindlasti on suurem kaamerate arv õigustatud suuremates linnades ning linnades, kus

on kuritegevust rohkem. Väiksemates linnades on kaamerate kasutamine samuti vajalik, kuid kindlasti ei tohiks kogu väikelinna kaameratega katta. Eeltoodust tulenevalt saab väita, et ka kolmas magistratöös püstitatud hüpotees leidis kinnitust ehk et videojärelvalve korrakaitsevahendina on linnades inimeste hinnangul õigustatud.

Küsimusele videojärelvalve õigusliku regulatsiooni kohta, ei osanud pooled vastajatest vastata. Need, kelle hinnangul ei ole videovalve Eestis piisavalt hästi õiguslikult reguleeritud osutasid kitsaskohtadele, mis puudutavad regulatsiooni ebaselgust, kohalike omavalitsuste õiguse puudumisele teostada videojärelvalvet ning videojärelvalve regulatsiooni ebatäpsusele selles osas, kes, millistel eesmärkidel ning kuidas saab kaameraid jälgida ja salvestisi kasutada. Regulatsiooni ebatäpsus võib olla tingitud sellest, et videojärelvalve on Eestis küllaltki uus ning üha arenev valdkond, kus ei ole veel selget ja lõplikku ühtset praktikat välja kujunenud.

Videojärelvalve on vajalik Eesti linnade turvaliseks loomisel. Samuti on oluline, et rahval oleks võimalik sellesse ka oma sõna sekka öelda. Kindlasti vajaks teema laiemat avalikku arutelu, samuti võiksid kohalikud omavalitsused kaaluda uute kaamerate paigaldamise eel linnakodanike aruteludesse kaasamist. Autori hinnangul peaks andma kohalike omavalitsuste korrakaitseüksustele suuremaid õigusi videojärelvalve teostamiseks, et muuta KOV-ide õigusrikkumiste menetlemine kiiremaks ja efektiivsemaks. Lisaks valvekaameratele on videovalve teavitussildid omaette tõhus abinõu turvalisuse tagamisel ning neid võiks linnaruumis olla rohkem. Teavitussildid ei riiva kellegi õigusi ning on kindlasti säästlikum meede, kui valvekaamerate paigaldamine ja kasutamine. Seoses järjest väheneva privaatsusega avalikus ruumis tuleb leida tasakaal privaatsuse tagamise vajaduse ning korrakaitsemeetmete rakendamise vajaduse vahel ning selleks tuleb meetmete rakendamise reaalsel vajadust igal konkreetsel juhul hinnata.

Eeltoodust tulenevalt on autori ettepanekud alljärgnevad:

1. Riik, kohalikud omavalitsused ja korrakaitseorganid peaksid rahvast videojärelvalve teostamisest avalikes kohtades rohkem teavitama, näiteks avalike arutelude või meedias läbiviidavate teavituskampaaniate abil;
2. kohalikud omavalitsused ning korrakaitseorganid peavad valvekaamerate paigaldamise eel põhjalikult kaaluma ja analüüsima, kas konkreetsel juhul ja kohas on see vajalik, näiteks kaasates linnarahvast avalikesse aruteludesse või viies läbi rahvaküsitlusi;
3. linnadesse tuleks paigaldada rohkem ja paremini nähtavaid videovalve teabetahvleid;

4. õigusrikkumisi, mille lahendamise pädevus on kohalikel omavalitsustel, reguleerivaid õigusakte tuleks seadusandjal muuta, lisades seadusesse volitusnormi, mis lubab teostada õigusrikkumise menetlemisel videojärelvalvet.

Regulations on video surveillance and the impact of video surveillance on crime in public places in the opinion of Estonian residents (Summary)

The aim of the Estonian criminal policy is to ensure a safe society that is subject to rule of law and a personal, efficient, victim-friendly, and independent criminal justice system. Recidivism is predicted and crimes are prevented and solved by taking advantage of technology. For the purpose of crime reduction, it is therefore important to shift focus from punishing individuals to preventing and eliminating threats. Crime prevention is an attempt to eliminate or reduce the causes of and contributing factors to crime, reduce opportunities for criminal behaviour, and prevent or deter crime through cooperation between public institutions, local authorities, and members of the public. Measures for preventing offences are divided into three categories: social prevention measures, prevention measures of circumstances, and measures for eliminating consequences. The aim of prevention measures of circumstances is to make it more difficult to commit offences and influence potential criminals, criminogenic situations, and criminogenic locations at an early stage. In essence, preventive measures of circumstances are influencing of persons with a tendency to commit offences or of criminogenic situations, and monitoring of criminogenic locations. Section 18 of the Law Enforcement Act sets out preventive measures of circumstances, which include video surveillance, as a measure for preventing offences.

Continuous and rapid development of technology enables using more sophisticated surveillance equipment which has resulted in an increased use of video surveillance as a law enforcement tool in Estonia. The main justification for using video surveillance in public places is its impact on reducing crime. The proactive effect of video surveillance on crime has a warning function – criminals are aware that someone is watching them. Video surveillance in public places can prevent crime, as it increases the likelihood of identifying the persons captured on video which, in turn, deters potential offenders from committing offences. Installing surveillance cameras to public places can also increase the probability of detecting crimes. By monitoring surveillance feed, the police or other law enforcement agencies can detect offences faster and promptly intervene. Cameras provide security to more locations with a greater coverage of areas than what police resources could otherwise provide and are nowadays a relatively inexpensive tool. Another benefit of having video surveillance in public is that it increases the likelihood of noticing and reporting offences. The usefulness of cameras is also manifested in the process of eliminating consequences – if an offence has already been committed, it is possible to identify the offence which was captured by a camera and to bring the offender to justice. Furthermore, camera recordings can be used as evidence

in misdemeanour and criminal proceedings – cameras are an objective witness in ‘word against word’ cases. Video surveillance in public places also has a socio-psychological preventative effect on crime. In addition to making people feel more secure and protected, using video surveillance can increase pedestrian traffic in the surveilled areas. Video surveillance can make the monitored area more secure, as a secure environment increases cohesion of the community and ensures social control among members of society. However, video surveillance can also encourage crime. For example, it can create a false sense of security for potential victims and, thus, make them more vulnerable as they become more indifferent about using precautionary measures. Video surveillance can also increase reporting of crimes and registration of crimes by the police; it can also lead to crime displacement and offences committed at other times or against other victims.

Video surveillance, on the one hand, helps to protect the rights of individuals, but on the other hand, it always entails an extensive violation of personal rights. From the moment we leave the privacy of our homes, we fall under almost constant surveillance of cameras. Although video surveillance has become widely implemented in Estonian cities, its effect on crime and people’s sense of security and justice has been little studied in Estonia. A secure society is in everyone’s interest but the means to ensure it should be chosen according to the real needs, be scientifically sound and prudent, and, in a democratic country, have the approval of the majority of the people. Video surveillance is a law enforcement tool that, on the one hand, gives people freedom in the form of security, but on the other hand, limits the freedom of individuals. Therefore, the use of video surveillance in public spaces must be justified and reasoned and different interests should be taken into consideration when assessing its necessity. For that reason, it is important that video surveillance is clearly regulated.

The main aim of this Master’s thesis is to identify the socio-psychological impact of using video cameras on people and, thus, on crime. This study demonstrates the opinions of Estonian people regarding the impact of video surveillance in public places on the prevention and detection of offences, analyses the impact of video surveillance on the sense of security of the Estonian people and whether, in the opinion of the people, surveillance cameras mounted in cities deter potential criminals from committing offences. In addition, it was explored if the Estonian people consider the use of video surveillance as a justified law enforcement tool and how the people of Estonia approach the issue of restriction of rights inherent to using video surveillance. The legal regulations regarding video surveillance in Estonia are also analysed in this thesis. Qualitative, quantitative and comparative methods were used for finding answers

to the research questions of this thesis. In order to answer the questions raised in the thesis, a survey was conducted among the Estonian population with the aim of exploring people's opinions on the impact of video surveillance in Estonian cities. In addition, an expert interview was conducted with Robert Kõvask, a police officer, and the responses provided by him were compared with the results. Other sources used in the thesis are foreign scientific publications, legislation, and Estonian legal literature.

This thesis consists of three chapters. The first chapter discusses the history and nature of video surveillance and its use in Estonia. The second chapter analyses the legal regulation of video surveillance in Estonia and the European Union. The results of the survey and answers to the research questions are discussed in the third chapter.

In a more general sense, video surveillance is collection of personal data using a technical tool that captures image, i.e., a video camera or other similar device that transmits images to a monitor or storage device. Surveillance equipment is a system of technical aids that transmits image and sound that can be used for recording, reproducing, and real-time tracking of people's activities. Surveillance equipment can be used for monitoring or recording images and sounds or for simultaneously doing both. Video surveillance is widely used in public and private security service providers and it can also be performed by private persons, for example, by installing video cameras to monitor private property. Video surveillance is also carried out by different institutions and shops, for example, where indoor space is monitored and the footage is stored. The concepts 'video surveillance' and 'security cameras' have a more narrow definition in the framework of this thesis than in the normal sense of these terms. In this Master's thesis, 'video surveillance' is defined as the use of video cameras by law enforcement and local government authorities for the maintenance of law and order.

Video surveillance has not been in use as a law enforcement tool for very long time in Estonia – the first cameras were installed in cities in the nineties and the early 2000s. The first cameras did not facilitate the quality of video surveillance that is possible today – as technology evolves, more and more functions are added to cameras which allow law enforcement authorities to process personal data in a greater extent. Therefore, video surveillance is an evolving area which has many aspects to discover.

In order to achieve the goals of public order, rules must be followed in public, causing damage to benefits must be avoided, and if a disturbance has taken place, it must be eliminated. To this end, the state has established law enforcement and state supervision by

means of law enforcement agencies, tools, and measures. Law enforcement as state supervision is the activity of a law enforcement agency with the aim of preventing, ascertaining, and countering threats or eliminating disturbances. The primary objective of state supervision proceedings is to place shift emphasis from punishing individuals to the prevention and elimination of threats and disturbances. Performance of video surveillance in public spaces by law enforcement agencies is a special state supervision measure. Law enforcement agencies are state authorities, local government authorities, or legal persons authorised by law. For ascertaining and countering a threat or for eliminating a disturbance, the police or, in the cases provided by law, another law enforcement agency may use, for monitoring events taking place in a public place, monitoring equipment which forwards images or records (subsection 34 (1) of the Law Enforcement Act). There are several purposes for using video surveillance. Camera images can be monitored in real time and later from recordings. If the camera image is monitored in real time, it is possible to immediately take the necessary measures for countering risks and eliminating disturbances. For example, by monitoring the live feed of a surveillance camera, a police officer can see real-time disturbances and forward the information to the nearest police patrol. In addition to monitoring cameras in real-time, recorded images can be reviewed later. Law enforcement agencies can use recorded images for ascertaining and countering threats to public order and eliminating disturbances or in other cases provided by the Law Enforcement Act. The purpose of later reviewing a recording may also be to collect information about a disturbance and, for example, to use the recording as evidence in criminal proceedings.

In cities, municipalities, and small towns, administrative authorities also have certain responsibilities in ensuring public order. In the explanatory memorandum to the draft of the Law Enforcement Act, it was stated that law enforcement agencies may apply special measures only if it is *expressis verbis* prescribed by the law. Chancellor of Justice Ülle Madise, however, considers law enforcement as a secondary role for local governments and rather deems it to be the primary role of other law enforcement agencies, especially the police. Despite the fact that the competence of local governments as an active law enforcer is rather secondary, the cooperation between the police and local governments takes place in such a way that the local government installs cameras on their territory for ensuring public order, but the picture is transmitted to the police. The cameras which are installed in cities are mainly funded from the budget of local governments and are chosen pursuant to the public procurement procedure.

In Estonia, video surveillance is mostly regulated by the Law Enforcement Act, more detailed instructions for using cameras are provided by the guidelines of the Estonian Data Protection Inspectorate, and personal data protection is regulated by the General Data Protection Regulation and the Personal Data Protection Act specifying it. The use of recordings as evidence is regulated by the Code of Criminal Procedure and the Code of Misdemeanour Procedure; on a local level, it is possible that local government legislation has been implemented for video surveillance. All legislation must comply with the Constitution of the Republic of Estonia. Naturally, the national legislation on video surveillance must be in accordance with the international agreements to which Estonia is a signatory and with the law of the European Union.

In order to achieve the aims of the Master's thesis, the author conducted an anonymous survey with 121 residents of Estonia and an interview with Robert Kõvask, a police officer, to compare the answers of the people with the expert's assessments. The results of the survey revealed that video surveillance in Estonian cities is important for people of different ages, men and women, and regardless whether they live in a city or outside major cities. Both the population and the expert believe that video surveillance plays an important role in ensuring security in cities. Video surveillance is a good tool for the police in the event of a disturbance, since the police can react promptly, but cameras are of even greater benefit in detecting disturbances, later proceedings, and prosecution of offenders. For a minority of respondents, video surveillance does not play any role in raising the sense of security, as they have not become aware of it, have not come into contact with it, or think that video surveillance simply is not necessary. It also turned out that, according to both the respondents and Robert Kõvask, informing about video surveillance is an effective way of creating a sense of security. People feel safe thanks to cameras if they know that cameras are installed in public places, someone is watching and using the cameras, and if people know where the cameras are. The respondents believe that security cameras discipline people and, therefore, prevent offences. It was also noted that potential offenders will abandon their plan of committing an offence if they notice that video surveillance is carried out. Thanks to cameras, it is possible to identify offenders and the knowledge and fear of it also prevents offences. However, it was also recognised that those criminals who have no fear of getting caught, who do not take video surveillance into consideration or are unaware that their activities are in the field of view of cameras when committing an offence are not deterred by video cameras. They include, for example, hardened criminals and recidivists. Offences are often also impulsive or committed out of anger or while intoxicated – in such situations, offenders do not think about cameras. It

was also recognised that criminals whose offences are deliberate act in places where there are no cameras, therefore, crime can relocate to places where cameras are not installed. Because cameras cannot be installed in all areas in a city, only certain locations are covered by video surveillance and, therefore, are safer; in areas where no cameras are installed, the crime rate is likely to be higher. The responses showed that people believe video surveillance to be the most effective way of preventing offences against persons and property, public order, environment, offences dangerous to public, and traffic offences.

Although one of the main aims of law enforcement is crime prevention, many people believe that video surveillance is more useful in dealing with the consequences. Robert Kõvask also pointed out that video surveillance makes a real impact and has helped the police to solve crime. Most respondents believe that the efficiency of cameras is the highest in the conduction of offence proceedings. Video materials are a helpful tool for the police in conducting proceedings – in identifying the circumstances of the offence and the offender which speeds up the proceedings. Video recordings can be used in pre-trial proceedings and in court. It was also noted that cameras can only detect violations that take place within the camera's field of view and only if the equipment can record with a high image quality. Several respondents find it unlikely that the police continuously monitor cameras and review the recorded footage, which is why it is important that persons who discover offences notify the police themselves. The author also believes that video surveillance is an effective measure for the police which enables to catch offenders in the act, however, law enforcement agencies mostly use the recordings for conducting offence proceedings; detection of offences is most effective in cooperation between citizens and police. The responses revealed that, in the opinion of the people, video surveillance is particularly effective in detecting offences against persons, property, public order, and traffic offences.

More than half of the respondents felt that video surveillance had an impact on the reduction of offences. The reasons given for that were the preventive effect of cameras on offences, the greater likelihood of detecting offences due to law enforcement officers having an 'extra pair of eyes', and the faster resolution of offences through the use of video recordings as evidence which provides an opportunity for bodies conducting extra-judicial proceedings to work on more cases.

The respondents described how video surveillance has contributed to resolving offences related to them. Some respondents also pointed out that video cameras have not been of help in resolving violations committed against them. Kõvask explained that the police will not

fulfil the requests to watch the recordings of surveillance cameras or receive recordings as evidence; the police will review and use the recordings within the framework of proceedings. If an offence takes place within the field of vision of a camera, it is likely that it will help to identify the circumstances and, as a result, lead to a fair solution; however, one should not solely rely on cameras.

The respondents were also asked if they were aware of how video surveillance is conducted in public places. The survey revealed that most respondents believe that it is not possible to monitor all cameras installed in the city as it would be too resource and time consuming. Camera images are only monitored if there is a need for it – for example, if someone has called the police. Recordings are also viewed only when the need arises – if a camera has recorded an offence. The survey revealed that people have different perceptions of who conducts video surveillance in Estonian cities and how. This is probably due to the fact that video surveillance is a new concept in Estonia and it seems that there is not enough awareness-raising about the use of video surveillance as a law enforcement tool. One reason may be that the practices of using cameras vary in Estonian cities – smaller municipalities, the local police and the local authorities have fewer resources for law enforcement and, therefore, fewer cameras are used.

The respondents believe that video surveillance is warranted to provide a secure environment if it infringes their rights to a limited extent and the infringement is legitimate. Individual rights can be restricted in the interest of well-being and security of the society. It is also important for the respondents that they are informed about video surveillance, it is purposeful and necessary, and carried out by persons who are specialists in their field and subject to supervision. A large proportion of the respondents would also prefer hidden cameras in public places – the main thing is that people have been informed about the use of cameras in the city. Hidden cameras would help to catch offenders who are well-organised and who would not commit an offence in the field of view of a visible camera.

According to the survey results, people think that there should be even more cameras in cities. There should be cameras in every crowded place and the less ‘blind spots’ there are, the safer the city. When using cameras in public places, a reasonable balance must be found between the needs and expediency of using cameras and the wishes of the various parties – the people, the state, and law enforcement agencies. A higher number of cameras is justified in larger cities and cities with a higher crime rate. In smaller towns, the use of cameras is also necessary but a small town should certainly not be completely covered with cameras.

55% of the respondents were not able to take a position on the regulation of video surveillance but those who do not think that video surveillance is sufficiently regulated in Estonia pointed to shortcomings regarding the clarity of regulations, the fact that local governments have limited rights to perform video surveillance in cities, and the vagueness of video surveillance regulations as to who can install cameras and use the recordings, for what purposes, and how. Regulatory inaccuracies are perhaps a reflection of the fact that video surveillance is a relatively new and developing concept in Estonia where there is no clear and well-established practice yet.

Video surveillance is necessary for securing Estonian cities. It is also important for people to be able to have a say on this matter. The issue certainly requires a broader public debate and local authorities should also consider including citizens in the discussion before installing new cameras. In the author's opinion, law enforcement agencies of local governments should be granted greater rights in conducting video surveillance in order to make the procedures of local governments faster and more efficient. In addition to surveillance cameras, there should be more information notices concerning video surveillance in cities. Notice signs do not infringe anyone's rights and are certainly a more cost-effective measure than using surveillance cameras. Due to ever-decreasing privacy in public places, a balance needs to be struck between the need for privacy and the need for taking law enforcement measures; to this end, the need for implementing law enforcement measures must be assessed on a case by case basis.

The results of this Master's thesis can be used as a basis for supplementing existing regulations and developing new regulations regarding the monitoring of people in cities and other public places by means of video surveillance.

Lühendid

AKI – Andmekaitse Inspeksioon

EIK – Euroopa Inimõiguste Kohus

EIÕK – Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon

IKS – isikuandmete kaitse seadus

KoRS – korrakaitse seadus

KOV – kohalik omavalitsus

KrMS – kriminaalmenetluse seadustik

PPA – Politsei- ja Piirivalveamet

PS – Eesti Vabariigi Põhiseadus

VTMS – väärteomenetluse seadustik

KASUTATUD ALLIKAD

1. L. Anderson. CCTV: Familiar technology on the cutting edge. American City & County nr 113. 11.10.1998. Internetivõrgus: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ut.ee/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=1185295&site=ehost-live> (12.04.2019).
2. Andmekaitse Inspektsioon. Euroopa andmekaitse reform. 26.02.2019. Internetivõrgus: <https://www.aki.ee/et/eraelu-kaitse/euroopa-andmekaitse-reform> (15.04.2019).
3. Andmekaitse Inspektsioon. Juhend kaamerate kasutamise kohta. 09.04.2013. Internetivõrgus: https://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/Kaamerate%20kasutamise%20juhispdf (05.04.2019).
4. Britannica Academic. Lumière brothers. Encyclopædia Britannica. 28.05.2014. Internetivõrgus: <https://www.britannica.com/biography/Lumiere-brothers> (15.04.2019).
5. Britannica Academic. Police. Encyclopædia Britannica. 20.02.2018. Internetivõrgus: <https://academic-eb-com.ezproxy.utlib.ut.ee/levels/collegiate/article/police/108569#260943.toc> (15.04.2019).
6. J. S. Dempsey. Introduction to private security. Suffolk County Community College, 2008.
7. J. F. Dooley. Was Herbert O. Yardley a Traitor? Cryptologia, 2010.
8. W. Dornberger. V-2. Ballantine Books, 1954.
9. Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu seletuskiri. 06.11.2017. Internetivõrgus: https://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/iks_sk_21.03.18.pdf (12.04.2019).
10. K. Jaanimägi, L. Oja. Põhiseaduse § 26 kommentaar – Ü. Madise jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 4., täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Internetivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/> (20.04.2019).
11. Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika võrgukodu kriminaalpoliitika.ee 04.12.2012. Internetivõrgus: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/kuriteoennetus/mis-kuriteoennetus> (11.04.2019).
12. K. Kalamees. Maanteedele jõudsid esimesed kiirust mõõtvad kaamerad. Delfi, 09.01.2007. Internetivõrgus: <http://epl.delfi.ee/news/eesti/maanteedele-joudsid-esimesed-kiirust-mootvad-kaamerad?id=51070592> (12.04.2019).

13. Korrakaitseeaduse eelnõu seletuskiri. 23.02.2011. Internetivõrgus: <https://www.riigikogu.ee/download/a67e1f77-6a73-26c5-5648-71b05c92d979> (20.04.2019)
14. Ü. Madise. Õiguskantsleri 2017. a märgukiri nr 18-2/170255/1700953 Siseministeriumile. 02.03.2017. Internetivõrgus: https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/Kohaliku%20omavalitsuse%20korrakaitse.pdf (10.04.2019)
15. K. Masing. Tartu kesklinna hakkavad jälgima turvakaamerad. Eesti Päevaleht, 11.10.2006. Internetivõrgus: <https://epl.delfi.ee/news/eesti/tartu-kesklinna-hakkavad-jalgima-turvakaamerad?id=51059854> (12.04.2019).
16. N. Möllers, J. Hälterlein. Privacy issues in public discourse: the case of “smart” CCTV in Germany. Innovation: The European Journal of Social Sciences, 2013.
17. R. Nagel. Tallinnas tagavad turvalisust uued HD pilti edastavad turvakaamerad. Delfi, 01.03.2016. Internetivõrgus: <https://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/tallinnas-tagavad-turvalisust-ued-hd-pilti-edastavad-turvakaamerad?id=73829327> (15.04.2019).
18. C. Norris, J. Moran, G. Armstrong. Surveillance, Closed Circuit Television and Social Control, Routledge, 2016.
19. Q. M. Rajpoot, C. D. Jensen. Video Surveillance: Privacy Issues and Legal Compliance. Promoting Social Change and Democracy through Information Technology. 2015. Internetivõrgus: http://orbit.dtu.dk/files/110934780/Video_Surveillance_Privacy_issues_and_legal_compliance.pdf (18.04.2019).
20. A. Rinde. Multimeedium, video. Tallinna Ülikooli informaatika instituut. 04.11.2014. Internetivõrgus: http://www.cs.tlu.ee/~rinde/mm_materjal/pdf/mm_video.pdf (11.04.2019).
21. H. Ruuven. Kuidas kiiruskaamera tegelikult töötab ning kuidas jõuab trahv sinuni? Autolevi, 23.01.2018. Internetivõrgus: <https://autolevi.ee/kuidas-kiiruskaamera-tegelikult-tootab/> (05.04.2019).
22. J. Saluorg. Turvakaameraid võib isikuandmete töötlemiseks kasutada. ERR, 19.10.2018. Internetivõrgus: <https://www.err.ee/870300/turvakaameraid-voib-isikuandmete-tootlemiseks-kasutada> (22.04.2019).
23. A. Silke. The Psychology of Counter-Terrorism. Routledge, 26.11.2010.
24. L. B. Snider. Recollections from the Church Committee's Investigation of NSA Unlucky SHAMROCK. 14.04.2007. Internetivõrgus: <https://www.cia.gov/library/center-for-the->

- study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/winter99-00/art4.html
(15.04.2019).
25. M.-L. Sööt. Justiitsministeerium. Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030. Seletuskiri. 07.12.2018. Internetivõrgus: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/seletuskiri.pdf> (10.04.2019).
26. Tallinna linna liikluskaamerad. Tallinn 2002 – 2019. Internetivõrgus: <http://ristmikud.tallinn.ee/index.php/cams> (25.04.2019).
27. Tallinna Ülikooli e-õppe keskuse sari "Haridustehnoloog soovitab" koolituskava E-õppe sisu tootmise A&O. Tehnilised vahendid videote salvestamiseks. Kaamerate tüübid. Internetivõrgus: https://www.tlu.ee/opmat/eope/videokoolitus/kaamerate_tbid.html (10.04.2019).
28. Turvakaamera aitab risustajaid tuvastada. Tallinna linna kodulehekülg. 25.08.2017 Internetivõrgus: <https://www3.tallinn.ee/est/pirita/Uudis-Turvakaamera-aitab-risustajaid-tuvastada> (15.04.2019).
29. Väärteomenetluse seadustiku eelnõu seletuskiri, 03.10.2013.
30. B. P. Welsh, D. C. Farrington. Effects of closed circuit television surveillance on crime. Campbell Systematic Reviews, 2008.
31. C. A. Williams. Police Surveillance and the Emergence of CCTV In the 1960s. Crime Prevention & Community Safety. 2003. Internetivõrgus: https://www.academia.edu/277763/Police_Surveillance_and_the_Emergence_of_CCTV_In_the_1960s (11.04.2019).

KASUTATUD ÕIGUSAKTID

32. Eesti Vabariigi Põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.
33. Ehitusseadustik. – RT I, 01.02.2019, 5.
34. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus). – ELT L 119/1, lk 1.
35. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2016/680, 27. aprill 2016, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist

ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK – ELT L 119, lk 89.

36. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon – RT II 2000, 11, 57.
37. Keskkonnaseadustiku üldosa seadus. – RT I, 26.06.2018, 12.
38. Korrakaitse seadus. – RT I, 13.03.2019, 95.
39. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. – RT I, 05.02.2019, 8.
40. Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I, 13.03.2019, 7.
41. Liiklusseadus. – RT I, 15.03.2019, 9.
42. Videovalve kord. – RT IV, 10.05.2014, 26.
43. Videovalve teostamist reguleeriv kord Anija Vallas. – RT IV, 26.11.2013, 73.
44. Väärteomenetluse seadustik. – RT I, 13.03.2019, 200.

KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA

45. RKKKo 3-1-1-21-09.
46. RKHko 3-3-1-3-12.

LISA 1 – KÜSIMUSTIK KOONDVASTUSTEGA

Hea vastaja!

Kindlasti olete pannud tähele, et linnaruumis kasutatakse üha enam videojärelevalvet. Antud küsitluse eesmärgiks on välja selgitada Eesti elanikkonna arvamus videojärelevalve mõju kohta Eesti linnades (linnatänavatel, parkides, parklates ja teistes avalikes kohtades, kuid mitte poodides, asutustes, muudes siseruumides).

Alljärgnev küsimustik on anonüümne ning selle tulemusi kasutatakse ainult selleteemalise magistr töö kirjutamisel Tartu Ülikoolis. Palun vastake ausalt ja avameelselt, sest ainult siis saame tulemusi, mis aitavad tõhustada videovalve süsteemi meie avalikus ruumis.

Küsimustik internetis kättesaadav: <https://forms.gle/mzsrbyxZssLaAmXaA> .

Küsimuste tekkimisel võite pöörduda minu poole meiliaadressil: mariliisuprus@gmail.com.

Teid abi eest ette tänades!

Vastanute üldarv 121

1. Teie sugu?

	Arv	%
Naine	72	59,5
Mees	49	40,5
Kokku	121	100

2. Vanus?

Vanus	Arv	%
13 – 20	2	2%
21 – 25	20	17%
26 – 30	30	25%
31 – 35	10	8%
36 – 40	9	7%
41 – 45	7	6%
46 – 50	7	6%
51 – 55	13	11%
56 – 60	13	11%
61 – 65	5	4%
66 – 70	2	2%
71 – 75	2	2%
76 – 80	1	1%
Kokku	121	100

3. Linn, kus elate?

Linn	Arv	%
Tartu	47	38,8

Otepää	6	5,0
Tallinn	6	5,0
Elva	36	29,8
Valga	10	8,3
Kohila	1	0,8
Kabli	1	0,8
Elan maal	1	0,8
Elva vald	2	1,7
Kuressaare	1	0,8
Kääriku	1	0,8
Pärnu	1	0,8
Põlva	1	0,8
Soinaste küla	1	0,8
Sooru	1	0,8
Tõrva	1	0,8
Tõrvandi	1	0,8
Võhma	1	0,8
Võru	1	0,8
Viljandi	1	0,8
Kokku	121	100

4. Kas tunnete end kodulinnas turvaliselt?

Vastus	Arv	%
a) Jah	75	62,5
b) Pigem jah	41	34,2
c) Pigem ei	2	1,7
d) Ei	2	1,7
Kokku	120	100

5. Kas videojärelvalve linnades tõstab Teie turvatunnet?

Vastus	Arv	%
a) Jah	43	36,1
b) Pigem jah	63	52,9
c) Pigem ei	9	7,6
d) Ei	4	3,4
Kokku	119	100

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Videojärelvalve võimaldab tuvastada/tõestada jms kuritegusid ja nende toimepanijaid, nt vargus, kallaletung.
2) Hädaohu või rünnaku korral on hiljem võimalik sündmuse asjaolusid uuesti üle vaadata.
3) Kunagi sai käidud jaoskonnas ekskursioonil, näidati uhkeid ekraane, kust sai näha eri kaamerate pilte, mis linnas on. Neid aga ei jälgita alatasa (arusaadav, kellel see aeg on). Seega arvan, et tänu nendele kaameratele, enamuse ajast ei saa ära hoida kuritegusid, küll aga saab hiljem tuvastada isikuid. Kui ma näiteks satun röövi ohvriks täpselt kaamera all, seda võib-olla küll kaamerast kohe nähakse ja saadetakse patrull, aga rööv on politsei jõudes suure tõenäosusega juba toimunud. Selle tõttu ka vastus pigem ei.

4) tõestus potentsaalsest väärteost/kuriteost
5) Kui peaks midagi kriminaalset juhtuma on sellest olemas tõestusmaterjal.
6) Kahtlased tegevused on võimalik tagantjärele tuvastada või ennetada.
7) Videovalve võiks aidata edaspidiste probleemide lahendamisel.
8) Tean et tänu videovalvele on saadud pätte kätte ning nt kesklinnas vandaalitsemine on vähenenud politsei kinnitab et videoalvest on abi sel on teatav preventiivne mõju
9) Avalikus ruumis on kohad, mis vajavad automatiseeritud valvet.
10) Kadunud isikute puhul saab jälgida, kus neid viimati nähtud on. Olulistel liiklussõlmedel saab jälgida juhtunud õnnetuste puhul asjaolusid. Samuti saab jälgida üleriigiliselt näiteks ärandatud sõidukite liikumisteede. Korrarikkumised saavad salvestatud ja rikkujal ei võimalik anonüümsusele lootma jääda.
11) Väga palju on pimedaid ja valgustamata alasid, kus on väga kõrge liikuda Nt. Elva-Peedu jalgteed, Arbi järve ümbrus
12) Järelevalve distsiplineerib alateadlikult inimesi seadusekuulekalt käituma. Tekib ka kindlustunne, et juhtumite korral on võimalik asjaolusid kindlaks teha.
13) Meie linnas on järelevalvatud kohti praegu veel liiga vähe
14) Kaamera võimaldab rikkumisi järeleleandada ja ennetab kuritegevust.
15) Videojärelevalve tõstab mu turvatunnet seetõttu, et tean, et nii on võimalik kurjategijaid ja nende käike kiiremini tuvastada. Samuti on võimalik nende abil teha kindlaks kadunud inimeste trajektor, kui nad on kaamerasilma alla jäänud. Iseasi on muidugi selle kaamerapildi kvaliteet, kui hea see on ja kui palju see võimaldab abiks olla.
16) Täiendav silmapaar ja hilisem abivahend toimepandud teo tuvastamiseks
17) Kui midagi juhtub, siis on hea selle abil selgust leida oma murele
18) Videovalve pole seostub lisanduva turvalisuse, vaid lisanduva jälgimisõhkkonnaga.
19) Teades, et seal kus ma liigun on olemas videopilt, mis võib õnnetuse või rünnaku korral olla tõendusmaterjaliks, tõstab kindlasti turvatunnet.
20) Kui peaks toimuma õnnetusjuhtum, siis oleks võimalus tuvastada teotoime panija.
21) Oma turvalisuse aspektist ei ole kunagi sellele mõelnud ja ei pea vajalikuks. Küll on see oluline avaliku korra ja objektide valveks.
22) See ei aita nii hästi ennetada kuritegusid, kui pärast tagajärgedega tegeleda
23) Kesklinna piirkonnas esineb vähem vandalismi ning teisi vara- ja isikuvastaseid kuritegusid.
24) Pahade teod ei jää peitu vähemalt seal, kus järelevalve toimib.
25) Kui on avalikult suured kaamerad, siis nende ees vast keegi mind mõrvama ega röövima ei tule lol. Kui midagi peaks juhtuma, on asitõendid tänu kaameratele olemas.
26) Sattudes ohvriks rünnakule on lootus leida salvestise abil süüdlane kui pol õnnestunud teisi vahendeid kasutades lahendust/ tõendusmaterjali leida
27) Palju vargusi ja kaklusi
28) Ei ole kunagi isegi mõelnud selle peale ning olen end siiski turvaliselt tundnud.
29) Kui see on kuskil olemas (ma täpselt ei tea), siis saab videomaterjali hiljem tõestusena või muu abimaterjalina kasutada.
30) Videojärelevalve ei mängi turvalisuse puhul minu jaoks suurt rolli. Ma saan aru, et kauplustes ja erinevates asutustes on see tarvilik. Avalikus ruumis tekitab see pigem tunde, et inimesi ei usaldata ja domineerib niiöelda inimeste kahtlustamine.
31) Võimalus korrarikkujaid kergemini tuvastada
32) Kurjategude avastamise tõenäosus on suurem
33) Kui midagi juhtub, on suurem tõenäosus jälile saada, kui mingi nurga alt ehk on midagi peale jäänud.
34) Kui oleks piisavalt hästi reklaamitud, et teie tegemisi jälgib videokaamera.
35) Oht, et pahateod fikseerib kaamera vähendab pahategude ja kuritegude arvu.
36) Paljudele kurikaeldele, siiski kaamerad mõjuvad üllatavalt rahustavalt.

37) Ma tean, et on võimalik tagantjärele kindlaks teha teatud ebameeldivaid tegevusi ja nende tegijaid.
38) Pätid reeglina kardavad kaameraid
39) On abiks, agakas turvaliseks elu muudavad seda ei usu.
40) KUI midagi juhtub, siis ehk on võimalik paika sättida minu teekond vms
41) Kasutan ise ka. Võimalus taastada juhtumite ja sündmuste käiku
42) Tegelikult ei mõtle sellele
43) Vajadusel saab videost tuvastada isikuid, kes toime pannud kuriteo (vargus, vara lõhkumine vms)
44) Mulle tundub, et turvakaamerate piirkonnas tehakse vähem kuritegusid
45) Kui keegi kaduma läheb, saab alati vaadata, kuhu inimene läks või mis juhtus temaga, samas igalpool pole alati kaameraid ning tihtipeale jääb info poolikuks. Kui toimub kaklus või midagi ära varastatakse, on samuti hea saada kiirelt infot kaamerate lindistustest.
46) Võimaliks tuvastada isikuid ja paljastada väärtegusid.
47) Videovalve olemasolu võib teatud seltskonda veidi distsiplineerida, kuid samas ei saa sellelt eeldada kõigi probleemide lahendamist
48) See riivab minu privaatsust
49) Lihtne viis tuvastada kurjategijaid
50) Kui midagi juhtub saan alati loota et midagi jäi kuskil pildile
51) Ei puutu otseselt kokku
52) Kaamerate olemasolu on teada ka kurjategijatele, siis on valve olemas nende üle
53) Olen ise turvakaamerate initsiator olnud, seoses erinevate osalustega.
54) tunnen turvaliselt
55) Mingi kuriteo või kellegi kadumise korral on võimalik jälgi ajada, kui kaamerad on hästi paigutatud.
56) Videovalve olemasolu garanteerib justkui kindluse, et on väiksem tõenäosus õnnetuste vms juhtumiseks ning sarnaste juhtumite korral on ka kergem argumenteerida.
57) Kuriteod jäävad kaamerasse
58) on võimalik kurikaelu tabada-tuvastada
59) Kuuldavasti on paljud kurikaelad tänu videovalvele enamuses ka avastatud
60) Kui linna ahel ratas jätta, siis pigem kindlam tunne on kui näeb lähedal asuvat kaamerat.
61) Aitab kaasa turvalisusele
62) Kurja teevad arad, kes kardavad päevalgust. Pimedas toimetamist avalikes kohtades pärsivad kaamerad.
63) Kui ma jään teadmata kadunuks, siis on lähedastel mingigi juhtnõör, kus ma viimati liikusin, või kui keegi vägivallatseb minuga või varastab on suurem tõenäosus kurjategija kätte saada.
64) Igaks juhuks võiks ju olla, et tuvastada mingid jamad
65) Olukorra tekkimisel tean, et kusalgi on sellest salvestus. Kuigi paljudes kohtades vananenud tehnika, mis annab umbes sama palju kirjeldust süüdlasest, kui jope- ja pükste värv.
66) Videovalve võimaldab tuvastada korrarikkujaid ja teadmine videovalve olemasolust ilmselt motiveerib võimalikke korrarikkujaid, päte jms õigesti käituma ja hoiab seeläbi probleeme ära.
67) Ei ole kokkupuutunud olukorraga, kus videovalvet vaja oleks.
68) Teadmine, et iga tegu on nähtav paneb inimese mõtlema, mida ta teeb
69) Kui mingi kuritegu toimub ja video salvestus töötab ,on ikka hea kurjategija kohe tabada selle järgi.
70) Võiks rohkemgi olla, et ei tekiks ühtegi trajektoori, kus ei pääseks linnast välja ilma, et sattuks kaamerasilma ette.

71) Hea on teada, et korda jälgitakse.
72) Siiani pole mingit kasu tundnud sellest. Ning puudub ka info kuidas infot hallatakse, et tagada igale inimesele isikukaitse seda andmekaitse seaduse tähenduses.
73) Kui on teada, et koht on videojärelvalvega, on väiksem võimalus, et seal pannakse toime kuritegusid.
74) Pigem on selline jälgimine õudne.
75) kurjameid lihtsam tabada
76) Nii palju kui Elvas videovalveid on aitavad lolluste tegemise vältida
77) Tegu on ennetava tegevusega
78) Vargad jms pätid vast ikka kardavad, et neid on tänu kaameratele lihtsam tabada
79) Videojärelvalve hirmutab huligaane mingil määral.
80) Kes või mis on kaamera taga jääb ebaselgeks. Piisavat automaatikat sündmustele automaatreageerimisteks Politseil vaevalt on, seega on küsimus inimtööjõus, mida jällegi kuulu järgi napib - palju nendest kaameratest otseülekandes üldse keegi märkab?
81) Liigun ikka valgustatud piirkonnas
82) Videojärelvalve annab juhtimiskeskusele reaajas infot mida edastada patrullidele. Lisaks on videojärelvalve käigus talletatud salvestised kohtus kasutatavad tõendid
83) Kui midagi halba juhtub, siis saab turvakaamerate salvestistelt vaadata mis päriselt juhtus. Tunnistajate ütlused võivad olla vastukäivad
84) Näiteks kui midagi juhtub, on olemas tõestusmaterjal
85) Kui miskit juhtub, saab infot liikumiste kohta. (ehk) Arvan, et on pahategusid ärahoidev, sest pahad teavad, et võimalus nende leidmiseks on suurem.
86) cam pilti ei jälgi füüsiliselt keegi. Aitab üksnes raskete kuritegude puhul, kuid mitte huligaansuse puhul
87) Elva on küll turvaline elukeskkond, ent kaamerad tõstaksid turvalisust tõenäoliselt veelgi.
88) Ei ole kunagi mõelnud, et turvakaamerate olemasolu minu enda turvalisust tõstaks, aga kahtlemata on nad vajalikud.
89) Kui miski juhtub, saab hiljem videosalvestisest järgi vaadata

6. Kas videojärelvalve linnades (tänavatel, parkides jt avalikes kohtades) aitab Teie hinnangul kaasa õigusrikkumiste ennetamisele?

Vastus	Arv	%
1) Jah	50	41,3
2) Pigem aitab	49	40,5
3) Pigem ei aita	18	14,9
4) Ei	4	3,3
Kokku	121	100

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Kui potentsiaalne rikkuja on teadlik turvakaamerate olemasolust, siis võib-olla jätab oma kuritegelikud plaanid teostamata
2) Inimesed on teadlikumad, et kõik rikkumised on hiljem võimalik tuvastada.
3) Hiljem vahele jääda on risk suurem.
4) Ühiskonna tase ja majanduslik seis on tähtsam
5) Õigusrikkumised on teostatavad ka videovalve all
6) Vastus selline, kuna aktiivse ennetuse ja monitooringuga ei tegeleta. Personal on koolitamata jms.
7) Muudab inimesed kohusetundlikemaks

8) Valga keskväljakul vandaalitsesti ja see lõppes peale pättide tuvastamist kaamerate abil
9) Sunnib inimest ennest rohkem jälgima.
10) Rikkujaid on võimalik tuvastada, see ehk hoiab rikkumise ära.
11) On võimalik tuvastada korrarikkujaid
12) Noorte kogunemiskohtades on valvekaamerate olemasolu ennast õigustanud. Teadmine, et kohta jälgitakse, ennetab nii vara kui ka isikuvastaseid rikkumisi. Eriti tõhus järelevalve on juhul, kui rikkumise korral on kohal koheselt ka politseipatrull. Levib teadmine, et jälgitakse reaalajas.
13) Kuriteod tehakse enamuses joobes või vihasena ja siis ei meenu järelevalve küll ühelegi pätile
14) Pahalane valib oma tegevuse jaoks reeglina sellise koha kus ta kõige vähem silma torkab.
15) Mulle tundub, et õigusrikkumisi see ennetada väga palju ei aita, kui, siis õige vähe. Kurjategijad on sellega arvestanud ja maskeerivad end. Pigem aitab see ikkagi politseil mingeid liikumistrajekteore jm infot saada.
16) Videopilt aitab hiljem tõestada ning selle kartuses jäetakse rikkumine tegemata
17) Usun, et "pätid" ei ole enam nii julged
18) Ei. Olukord on turvaline kurjategijate puudumise tõttu, mitte kaamera olemasolu tõttu.
19) Õnnetuse, rünnaku, vms asjaolude ilmingute puhul on ju hea kui on olemas videopilt, mille pealt sündmuse tagamaid välja selgitada.
20) Kes see kaamera all ikka tahab lollusi teha. Rohkem aitab see kaasa aga õigusrikkumiste tuvastamisele.
21) Aitab tegeleda pigem tagajärgedega
22) Teadmine, et avalikku ruumi jälgitakse mõjub distsiplineerivalt.
23) Pahateod tahavad pimedust ja peitmist.
24) Kui on avalikult suured kaamerad, siis nende ees vast keegi mind mõrvama ega röövima ei tule lol.
25) Inimesed on valvsamad ja keerulisem on kurjategijal skeeme kasutades end nõhtamatuks teha
26) Kuigi kaamera pilt pole kõige parem, aitab see siiski tagant järgi selgust saada mis toimus.
27) Need, kes tavaliselt õigusrikkumistega tegelevad on nii rumalad, et vaevalt mõtlevad kaamerate peale.
28) Ma ei usu, et inimesed väga mõtlevad ja tulevad selle peale, et kuskil tänaval või pargis võiks kaamera olla).
29) Inimene, kes soovib kuritegu toime viia, võib seda vabalt teha ka siis kui videojärelvalve on linnades toimiv.
30) Videovalve ei ennetata iseendast midagi, see on rohkem ikka tagajärgede lahendamiseks
31) Osa kurjategijatest arvestab sellega
32) Pahalased ma usun mõtlevad samuti nende kaamerate ja vahelejäämise tõenäosuse peale
33) Äkki jääks mõni kuritegu tegemata
34) Hirm tabamise ees mõjub profülaktiliselt
35) Vastus nr 5
36) Jah, teadmine et on VJV talitseb ehk teatud tegevusi mitte tegema
37) Pätid reeglina kardavad kaameraid
38) Profid vargad leiavad igas olukorras lahendusi ja alkoholi joobes inimesele ei lähe vandaalitsemise ajal midagi korda.
39) Natukenegi tunnet, et keegi jälgib mind ja kuritegu ei jää karistusega
40) Kui on tagatud pidev jägimine, siis on võimalik ka õigeaegne abi saata
41) Kui peas on teadmine, et kuskil võib kaamera olla, siis ehk ei juleta paha peale minna
42) Muudab ilmselt vargad jms ettevaatlikuks ning kaamera olemasolul ei julgeta

kuritegevust toime panna
43) Arvan, et inimesed teevad vähem halba, kui nad teavad, et neid jälgitakse rohkem.
44) Võimalik järele vaadata väärtegusid.
45) Videovalve olemasolu võib teatud seltskonda veidi distsiplineerida, kuid samas ei saa sellelt eeldada kõigi probleemide lahendamist
46) Meie kuritegevuse tase ei ole nii kõrge, et peaksime privaatsust selle võrra riivama
47) Ajaga on nende pildikvaliteet paranenud ja paraneb veelgi. Aastaid tagasi oli küll rikkumist võimalik tuvastada, kuid isikut tihtilugu mitte.
48) Lihtne viis tuvastada kurjategijaid
49) See on aktiivne juba Tartus ja toimib väga edukalt
50) Eks kratt ikka kardab pildile jääda
51) eeldan, et vähemalt nendes piirkondades ei toimu õigusrikkumisi
52) Kui on toimunud mingi insident siis saab alati järele vaadata, kuidas sündmused tegelikult olid. Lisaks levib info kiiresti, et teatud piirkonnas on kaamerad mis tagab juba selle, et seal väga korrarikkumisi ei sooritata.
53) vajalik, las jälgivad
54) Kui inimestele pole selget sõnumit levitatud, et kaameravalve suure osa avalikust ruumist katab, siis ei tea seda karta ka kurjategijad. Samas praegu Tartus väga laia kaameravõrgustikku polegi.
55) Põgusalt kirjeldasin eelmises küsimuses. Aga jah, loogika järgi lihtsalt suureneb tõenäosus, et inimestel on soovi ja julgust n-ö midagi korda saata, halvas mõttes.
56) Videojärelvalvele pigem ei mõelda kuriteo sooritamise ajal
57) kui kaob anonüümsus siis mõeldakse rohkem oma tegude üle enne nende tegemist
58) Kes ei taha sekeldustesse sattuda ning omab veel kainet mõtlemisvõimet, siis see inimene kindlasti loobub oma esmastest mõtetest ja kiusatusest mingi paha tegu sooritada
59) No neid juhtumeid on palju kus nägu otseselt ei näe aga kõige muu järgi tunneb keegi kuidagi ikka ära. Ja ilmselt inimesed veits mõtlevad enne kui teevad
60) Aitab kaasa
61) Kurjad on arad.
62) Küsimuses oli vastus olemas.
63) Kui ikka tead, et seal on nägijaid, siis jätad mõne asja tegemata.
64) Täieliku kaitset ei paku miski, kuid vähendab tunduvalt. Selleks muidugi võiks teada, kus järelvalvet teostatakse.
65) Paljud kurjategijad enam ei julge kuritegu sooritada, kui n'evad, et neid filmitakse
66) tegija leitaks üles
67) Videosalvestus näitab kurjategija ära.
68) Kaamera nägemine tekitab hirmu (nt vargal raskem tegutseda).
69) Kui inimesed tajuvad, et avalikus ruumis neid jälgitakse, siis kontrollivad nad rohkem oma käitumist.
70) Kurikaelasid on ehk kergem tuvastada.
71) Kindlasti ei nulli see kuritegevust, kuid kindlasti ei hakka piisavalt teadlik varas sellises kohas autot varastama vms.
72) Ma tõesti ei tea, kas see ennetamisele kuidagi kaasa aitab, asjaolude väljaselgitamisel tagantjärele on sellest kindlasti abi. Vargad tõenäoliselt vaatavad, kus kaamerad asuvad, aga joobes inimesed ja lihtsalt hullud vaevalt selle peale mõtlevad.
73) Tegu must-valgel kirjas
74) kardetakse ikka pildile jääda
75) Ehk seaduserikkuja mõtleb enne kui tee kui teab, et võimalus tema tuvastamiseks on reaalne.
76) Nii mõnigi jätab varguse või lõhkumise või kakluse ära, kui teab et kaamera on pea

kohal
77) Keegi ei taha näha enda nägu pärast korrarikumise sooritamist.
78) Preventatiivne funktsioon. Aga kui politsei nähtavusega seoses videovalvega ei tegeleta - pressiteated ja uudised näiteks, kuidas tänu kaameratele kedagi kinni peeti, siis vajub see kiirelt tapeediks ja keegi ei hooli - teatakse, et nagunii midagi ei nähta.
79) Kindlasti aitab
80) Kuritegevus toimub reeglina kohtades kuhu kaamerapilt ei ulatu. Hea näide oleks Tallinna kuritegevuse statistiline järejepidevus
81) Kurjategijagd ei pane neid kaameraid tähelegi
82) Paljud õigusrikkumised (huligaansused) pannakse toime impulsiivselt.
83) Kaameratest teadlikud kurjategijad ehk jätaksid emotsiooni ajel kaamera läheduses pahateo tegemata.
84) Kuritegude puhul on olemas mingisugune tõendusmaterjal.
85) Kui on teada, et kaamerad filmivad, ei juhtu vast ka paha nii palju
86) Kui potentsiaalne rikkuja on teadlik turvakaamerate olemasolust, siis võib-olla jätab oma kuritegelikud plaanid teostamata
87) Inimesed on teadlikumad, et kõik rikkumised on hiljem võimalik tuvastada.
88) Hiljem vahele jääda on risk suurem.
89) Ühiskonna tase ja majanduslik seis on tähtsam

7. Kas videojärelevalve linnades (tänavatel, parkides jt avalikes kohtades) soodustab Teie arvates õigusrikkumiste avastamist?

Vastus	Arv	%
1) Jah	60	49,6
2) Pigem soodustab	52	43
3) Pigem ei soodusta	7	5,8
4) Ei	2	1,7
Kokku	121	100

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Ikka jah, on ju näha kes ja mida toime pani. Samas see eeldab ka kvaliteetset turvakaamerat.
2) Pigem jah sel juhul, kui keegi on näiteks avalduse esitanud õigusrikkumisest ja asja uurima hakatakse.
3) keegi ei vaata 24/7 filmivaid kaadreid, pigem võimalik tuvastada juba juhtunud tegusid ja identifitseerida isikud.
4) Enne kamba toimetamist olid asjad terved. Pärast ei olnud. Kui kohtus kasutada ei saa, aitab kaasa menetlustoimingute läbiviimisel.
5) Kurjategi võib jääda salvestisele
6) Vt eelmine vastus
7) Kiirendab menetlust.
8) Tegutsejad on tavaliselt ühes piirkonnas samad sellid. Nägusid on võimalik kuriteo iseloomu järgi kokku viia.
9) Väga tõhus meede ning politsei on salvestisi õigusrikkumiste korral ka kasutanud.
10) Põhjendust siin vist vaja pole
11) kõik mida salvestatakse, on hilisemalt võimalik järelevaadata.
12) Kuna kõikidele tänaval olevatele kaameratele politsei ilmselt ligi ei saa, siis kindlasti ei ole võimalik nende kõigi abil õigusrikkumist tuvastada. Siin loeb kindlasti palju ka kaameraomaniku tegutsemine, kas ja kui palju ta seda materjali üle vaatab ja kas

kahtlastest liikumistest ka politseile märku annab.
13) Tartu näitel on see mitmeid kordi aidanud lahendada probleeme
14) See on kindlasti märkimisväärne asitõend
15) Tean kahte õigusrikkumist - vargus ja rüüstamine - kaamera all, kus kaamera pildi kättesaamine oli keerukam kui õigusrikkuse tagajärgi taluda - seadus keelab pilti vaadata ylekaaluka bürokraatia ja aja koormuseta.
16) Tihti on politseiametnikud pöördunud valda, et jäätmekonteineri videosalvestusi vaadates tuvastada nt poevargust.
17) Kui on korralikud süsteemid mis võimaldavad tuvastamist.
18) Vähesel määral, pigem aitab ta kaasa õigusrikkumiste tagajärgedega tegelemisel.
19) Pahadel on vähem põgenemisteid.
20) Videosalvestust saab vaadata.
21) Korduvrikkumisi märgatakse ja kurduvrikkumistega numbrimärke on parem avastada kui jälgida kaameraid
22) Kaameraid jälgitakse 24/7 ja vastavalt sellele saab saata välja patrulli või kiirabi.
23) Vahel on videote kvaliteet nii halb, et sealt pole ikkagi võimalik isikut tuvastada.
24) Kui on nõ rohkem silmi, siis on ka suurem tõenäosus vahele jääda, kuid samas need turvavideod, mis uudistes olen kunagi näinud on nii kehva kvaliteediga, et tundub, et kaamera asemel on olnud kartul. Minu arust ei olnud nendes videodes kellegi nägu küll võimalik eristada, mis juriidiliselt ma arvan mängiks suhteliselt olulist rolli. Võib-olla on see nüüd paranenud, ei oska öelda.
25) Ma ei tea kui palju ja kes tegelevad nende lintide vaatamisega. Ma ei usu, et kõik videod pingsalt läbi vaadatakse.
26) Avastamist soodustab, kuna siis on võimalik turvalinte üle vaadata ja suurema tõenäosusega leitakse kahtlustatav.
27) Kui tegevus on toimunud kaamera vaateväljas, siis on avastamise võimalus suurem
28) Salvestustelt on näha liikumised, neid saab kombineerida muu teabega
29) Kindlasti on kergem jälile saada kui midagigi on kuskil peale jäänud.
30) Mingitel juhtudel on see abiks.
31) On võimalu, et teod on salvestusel ja tegijad äratuntavad.
32) Kui pahategija nägu ikkagi jäädvustatud, siis tahtmise korral leiab selle isiku.
33) Kuna on kasutada abimaterjal, kus t infot saada
34) Võimalik järelda vaadata
35) Kui videopildilt on kurjategija tuvastatav, siis on abi.
36) Eespool vastatud
37) Mõnikord saab ehk pahategija tuvastada
38) Sama vastus, mis eelmisele küsimusele, ehk inimesed teevad vähem halba, kui nad teavad, et neid jälgitakse ja kui midagi tehaksegi, siis on hea videolt kindlaks teha, mis, kes, kus jne. Aitab kaasa kohtuprotsessides kurjategijate ja ka süütute määramisel.
39) Ebaloogiline ju. Kui, siis ainult lokaliseerib väärtegade kohad nii, et tekivad pinedad ja mustad nurgad või kohad.
40) Reeglina on need, kes õigusrikkumistega hakkama saavad, olemas teadlikkus sellest, kus kaamerad asuvad ning tihti ei aita olemasolevad kaamerad seetõttu õigusrikkumisi tuvastada
41) Ma ei usu, et nii head kaamerad ostetaks, mis tuvastaksid inimesi väga kergesti
42) Lihtne viis tuvastada kurjategijaid
43) Sest kui pandi toime kaamera vaateväljas on alati olemas tõestus ja järelduste tegemise materjal
44) kui sul pildilt ära tunneb, siis ikka
45) Eeldan, et siis on õigusrikkujad ikkagi ära tuntavad

46) On võimalus lisa materjale saada kaasuse läbiviimiseks.
47) saab tõestada
48) Ilmselt ainult kesklinnas, inimeste kodude juures mitte, pole kaameraid nii palju.
49) kurikael on tuvastatav
50) On võimalik tuvastada tegija(-te) nägu, kontuuri, tegijate hulka, riietust või liikumissuunda selleks, et sooritada edasi menetlustoiminguid
51) Kui pealtnägijaid ei ole siis videost mingi informatsiooni ikka saab.
52) Keegi ikka oskab näo või riietuse või käitumismustri järgi tuvastada.
53) Kui kaamerad ikka korralikult töötavad, siis aitab ikka ja kui politsei viitsib tegeleda.
54) Tuvastada lihtsam
55) Aegund tehnika, rikkis seadmed muudavad uurimist isegi keerulisemaks ja aega nõudvamaks.
56) Tegija tabatakse
57) Vaadatakse videosalvestust ja tehakse järeldused
58) Võimalik järgi vaadata, kus mis juhtunud on.
59) Videotehnika peaks tänapäeval nii hea olema, et lubab näotuvastust teha, mida saab kadunud inimeste otsimiseks ja kuritegude võimalike toimepanijate identifitseerimiseks kasutada.
60) *
61) Kvaliteetne video on hea asitõend.
62) Tõestus olemas
63) sis kui ikka linte kontrollitakse
64) Kui on ikka reaalsed salvestused, siis on ka väga suur portsent avastada õigusrikkuja.
65) Kaamerate abil on lihtsam jälgida, kes kus mis ajal liikus
66) Selle põhjal saab rikkuja kindlaks teha
67) Tagantjärgi videomaterjali analüüsimisega saadakse, usun, hakkama.
68) Nagu eelpool mainitud siis videojärelvalve käigus talletatud videosalvestised on tõendina esitatavad kohtus
69) Vt punkt 5 vastust
70) Sest pilt on anonüümne.
71) Kinnitus kuriteo toimumisele ja selles osalenute kohta.
72) Nii on õigusrikkujat võimalik tuvastada.
73) Salvestistest peaks ju pahalased tuvastatama
74) Ikka jah, on ju näha kes ja mida toime pani. Samas see eeldab ka kvaliteetset turvakaamerat.
75) Pigem jah sel juhul, kui keegi on näiteks avalduse esitanud õigusrikkumisest ja asja uurima hakatakse.
76) keegi ei vaata 24/7 filmivaid kaadreid, pigem võimalik tuvastada juba juhtunud tegusid ja identifitseerida isikud.
77) Enne kamba toimetamist olid asjad terved. Pärast ei olnud. Kui kohtus kasutada ei saa, aitab kaasa menetlustoimingute läbiviimisel.
78) Kurjategi võib jääda salvestisele
79) Vt eelmine vastus
80) Kiirendab menetlust.
81) Tegutsejad on tavaliselt ühes piirkonnas samad sellid. Nägusid on võimalik kuriteo iseloomu järgi kokku viia.
82) Väga tõhus meede ning politsei on salvestisi õigusrikkumiste korral ka kasutanud.
83) Põhjendust siin vist vaja pole
84) kõik mida salvestatakse, on hilisemalt võimalik järelevaadata.
85) Kuna kõikidele tänaval olevatele kaameratele politsei ilmselt ligi ei saa, siis kindlasti

ei ole võimalik nende kõigi abil õigusrikkumist tuvastada. Siin loeb kindlasti palju ka kaameraomaniku tegutsemine, kas ja kui palju ta seda materjali üle vaatab ja kas kahtlastest liikumistest ka politseile märku annab.
86) Tartu näitel on see mitmeid kordi aidanud lahendada probleeme
87) See on kindlasti märkimisväärne asitõend
88) Tean kahte õigusrikkumist - vargus ja rüüstamine - kaamera all, kus kaamera pildi kättesaamine oli keerukam kui õigusrikkuse tagajärgi taluda - seadus keelab pilti vaadata ylekaaluka bürokraatia ja aja koormuseta.
89) Tihti on politseiametnikud pöördunud valda, et jäätmekonteineri videosalvestusi vaadates tuvastada nt poevargust.

8. Kas videojärelevalve linnades omab Teie hinnangul mõju õigusrikkumiste vähenemisele?

Vastus	Arv	%
1) Jah	42	35,3
2) Pigem omab	56	47,1
3) Pigem ei oma	17	14,3
4) Ei	4	3,4
Kokku	119	100

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Ei julgeta toime panna õigusrikkumist-vahele jäämise risk suur
2) Õigusrikkumisi toimub alati, igal pool, olenemata videoalvest. Võib-olla suuremaid rikkumisi toimub valve all vähem.
3) potentsiaalsed kriminaalid teavad oma riski vahele jäämisest
4) Usun, et see ei vähenda väga õigusrikkumist
5) Teatakse, et kõik salvestub ja lihtsam on mitte proovida.
6) Kurjategijat ei hirmuta mingi videovalve
7) Kuna teatakse et sisuliselt ollakse politsei vaateväljas siis loomilikiult hoitakse end vaos
8) Õigusrikkumised kolivad sinna kus ei ole kaameraid.
9) Kui on teada, et tänu valvele on eelmised kuriteod avastatud ning salvestus on viinud lahenduseni, siis võib see mõtlema panna küll, kas tasub kaamera all jama korraldada.
10) Mõned ikka kardavad vahelejäämist
11) Tahaksin uskuda, et mõni õigusrikkumine ehk jääb ikkagi ära, kui kurjategija märkab, et tema ja ta tegevus jääb kaamerale.
12) Aitab kaasa vähenemisele, sest "silmi" on rohkem
13) 1. Õigusrikkuja ei hooli kaamera olemasolust. 2. Arvestab kaameraga ja rikub kaamera vaatevälja kõrval 3. Kaamerapildi kättesaamise keerukus, väga madal operatiivsus ja selle legaalse kasutamise piirangud ei teeni õigusrikkumise ära jätmise huve.
14) Kuna enamik kaameraid paiknevad linna südames, leian, et nad ei oma suurt ülevaadet tegelikkusest. On ju juhtumeid, kus jälgitakse kadunud inimese teekonda alates kesklinnast, kuni kohani kust rohkem kaameraid pole. Seda teavad ka kurjamid, mis kohtades on rohkem kaameraid ja mis kohtades pole.
15) Vt üle-eelmist vastust.
16) Eelpool mainitud distsiplineeriv mõju
17) Enne mõeldakse, kui tehakse.
18) Kutitegevuse langus.
19) Kordub eelmine vastus

20) Eeldan, et ka teised soovivad, et meie elukeskond oleks turvaline
21) Raske öelda, aga arvan nagu eelmainitud, et kes on ikka piisavalt loll, et õigust rikkuda, on ka piisavalt loll, et mitte mõelda kaamerate peale.
22) Ei osanud vastata, panin pigem ei. Ma ei usu.
23) Nagu eelnevalt sai öeldud siis inimene, kes soovib kuritegu sooritada, võib teha seda ka videojärelvalve olemasolu korral.
24) Ehk jäetakse mõni sigadus tegemata kui teatakse, et võidakse sattuda kaamera vaatevälja
25) kopipeist eelmine vastus.
26) Kui oleks piisavalt hästi reklaamitud, et teie tegemisi jälgib videokaamera.
27) Keegi ei taha, et tema pahateod salvestatakse ja nende kohta aru päritakse.
28) Ei oska öelda, ei ole infot
29) Pätid reeglina kardavad kaameraid
30) Koos eelneva reklaamiga omab.
31) Tavaline kurikael loobub kaamerat nähes üldjoones oma plaanist. Ettevalmistuse d teinu oskab kaameraid eirata.
32) Kuritegevus liigub mujale
33) Inimesed teevad vähem halba, kui nad teavad, et neid jälgitakse
34) Oht tabatud saada on kordades suurem.
35) Videovalve olemasolu võib teatud seltskonda veidi distsiplineerida, kuid samas ei saa sellelt eeldada kõigi probleemide lahendamist
36) Kindlasti õpitakse seetõttu ka varjatumalt tegutsema.
37) Lihtne viis tuvastada kurjategijaid
38) Sest inimesed ei julge tegutseda järelvalve all. Seda enam kui sind on võimalik hiljem tuvastada
39) Nii lihtsalt arvan
40) Tahaksin väga loota
41) 100% kindlust pole kuskil.
42) rohkem hirmu
43) Vähe kaameraid ja väike motivatsioon neid hästi paigutada, rohkem paigaldada ja neid kasutada.
44) Kurikael ei taha vastutada, karistust kanda. Hirm vahele jääda mõjutab ka tegude tegemist.
45) Adekvaatne inimene ikka mõtleb tagajärgedele, mis on tänu videovalvele kergemini tuvastatavad ning jätab teo tegemata või ei lase sellisel mõttel tekkidagi
46) Kohtades, kus muidu oli rohkem rikkumisi ja peale kaamerate paigaldamist on pisirikkumised ära jäänud, sest kardetakse pildile jääda.
47) Inimesed usuvad turvatundesse.
48) Küsimused korduvad.
49) No kui ikka kergem vahele jääda, siis ikka niisama naljalt pahandust ei tee
50) Hoiab vaos vähekenegi mõtlemaid
51) õigusrikkuja saab õiglase karistuse
52) Ma arvan et kui nähakse kaameraid tehakse vähem kuritegusid-kardetakse
53) "Pigem", kuna nutikas suudab end kaamera vaateväljast nagu välja jätta.
54) Ilmselt omab sarnastel põhjustel, mis eelnevalt välja tõin.
55) ühesugustele küsimustele ei jõua vastata.
56) Oleneb rikkumisest
57) Kui keegi einäe, siis miski näeb
58) seal kus kaamerad üleval ,pättust ei teha
59) Üldine foon annab õigusrikkujatele märku, et pole mõtet panna toime õigusrikkumist,

sest võimalus vahele jääda on väga suur.
60) Sama põhjendus, mis eelmistel, pätt kardab vahele jäämist
61) Pätid on arad ja tahavad jääda tundmatuteks.
62) Preventatiivne funktsioon. Aga kui politsei nähtavusega seoses videovalvega ei tegeleta - pressiteated ja uudised näiteks, kuidas tänu kaameratele kedagi kinni peeti, siis vajub see kiirelt tapeediks ja keegi ei hooli - teatakse, et nagunii midagi ei nähta.
63) Kellele mõjub, kellele mitte
64) Õigusrikkumiste kiirem lahendamine videosalvestise tõendina kasutamise läbi annab võimaluse kohtuvälistel menetlejal tegeleda suurema hulga juhtumitega
65) Vt punkt 6 vastust
66) Ma arvan, et ka statistika kinnitab seda. Raskeid õigusrikkumised vb vähenevad, muu huligaansus mitte
67) Kaamerate olemasolu tekitab kurjategijates ohutunnet.
68) Loodan küll, et õigusrikkumise vähenevad videojärelvalvega kohtades
69) Ei julgeta toime panna õigusrikkumist-vahele jäämise risk suur
70) Õigusrikkumisi toimub alati, igal pool, olenemata videoalvest. Võib-olla suuremaid rikkumisi toimub valve all vähem.
71) potentsiaalsed kriminaalid teavad oma riski vahele jäämisest
72) Usun, et see ei vähenda väga õigusrikkumist
73) Teatakse, et kõik salvestub ja lihtsam on mitte proovida.
74) Kurjategijat ei hirmuta mingi videovalve
75) Kuna teatakse et sisuliselt ollakse politsei vaateväljas siis loomilikiult hoitakse end vaos
76) Õigusrikkumised kolivad sinna kus ei ole kaameraid.
77) Kui on teada, et tänu valvele on eelmised kuriteod avastatud ning salvestus on viinud lahenduseni, siis võib see mõtlema panna küll, kas tasub kaamera all jama korraldada.
78) Mõned ikka kardavad vahelejäämist
79) Tahaksin uskuda, et mõni õigusrikkumine ehk jääb ikkagi ära, kui kurjategija märkab, et tema ja ta tegevus jääb kaamerale.
80) Aitab kaasa vähenemisele, sest "silmi" on rohkem
81) 1. Õigusrikkuja ei hooli kaamera olemasolust. 2. Arvestab kaameraga ja rikub kaamera vaatevälja kõrval 3. Kaamerapildi kättesaamise keerukus, väga madal operatiivsus ja selle legaalse kasutamise piirangud ei teeni õigusrikkumise ära jätmise huve.
82) Kuna enamik kaameraid paiknevad linna südames, leian, et nad ei oma suurt ülevaadet tegelikkusest. On ju juhtumeid, kus jälgitakse kadunud inimese teekonda alates kesklinnast, kuni kohani kust rohkem kaameraid pole. Seda teavad ka kurjamid, mis kohtades on rohkem kaameraid ja mis kohtades pole.
83) Vt üle-eelmist vastust.
84) Eelpool mainitud distsiplineeriv mõju
85) Enne mõeldakse, kui tehakse.
86) Kutitegevuse langus.
87) Kordub eelmine vastus
88) Eeldan, et ka teised soovivad, et meie elukeskond oleks turvaline
89) Raske öelda, aga arvan nagu eelmainitud, et kes on ikka piisavalt loll, et õigust rikkuda, on ka piisavalt loll, et mitte mõelda kaamerate peale.

9. Kas Te olete saanud abi Teie suhtes toime pandud õigusrikkumise avastamisel, tõendamisel või muul viisil tänu videojärelvalvele linnades?

Vastus	Arv	%
a) Jah, olen saanud abi	17	14

b) Ei ole saanud abi	12	9,9
c) Pole sellisesse olukorda sattunud	92	76
Kokku	121	100

Kui jah, siis milles see abi seisnes?

1) Esitati alusetu materiaalne pretensioon vallavalitsusele kus vastutav ametnik olen mina. selgus et see oli kelmus: selgusid hoopis muud asjaolud
2) Politsei tegi väljavõtte lähedal paikneva kaamera salvestisest ühe sõiduki kohta, kus noored mehed tüdrukuid autosse kutsusid. Kahjuks oli kaamera salvestus aga nii udune, et peale auto kirjelduse ei õnnestunud midagi tuvastada.
3) Paigaldatud on valvekaamerad isiklikele objektidele, mille tagajärjel on tabatud kiiresti korrarikkujad
4) Lilledel vargus avalikus kohas ja jaamahoone akende lõhkumine - need pole küll otseselt minu suhtes toime pandud rikkumised.
5) Olen kahe õigusrikkumise ohver otse kaamera all. Kaamera pildi kättesaamise ja töötlemise piirangud ei aidanud rikkumist ära hoida ega tagajärgi menetleda.
6) Kodust varastatud sõiduvahendi vargus jäi linna kaamerasse.
7) Aidatakse turvakaameraid üle vaadata kui kahtlustasin et kaotasin telefoni kiirtoidukohas
8) Selles kohas, kus juhtum aset leidis ei olnud kaameraid. (Vargus)
9) Leidsime kätte avarii põhjustanud ja sündmuskohalt lahkunud isiku, kes tänu salvestise olemasolule kahju korvas
10) Kaotasin oma telefoni ära poodi, või nii ma vähemalt arvasin. Igaljuhul turvakaamerate tõestusel tuli välja, et ma siiski võtsin telefoni kaasa. Lõpuks leidsin kodust, aku oli lihtsalt tühjaks saanud ja oli sellises kohas, kuhu ma tavaliselt seda ei pane.
11) Avalikus kohas urineerimisel!
12) Avastasid pakkekonteinerite prügistajad
13) Nt, Lõhuti liiklusemärgid, peale salvestise esitamist teo kordasaatjatele polnud probleemi kahju hüvitamisele.
14) -
15) Pole juhtunud sellist. Soovitan ikka päevasel ajal ringi kõndida.
16) Vararikkumine jäi kaadrisse.

10. Kas kaamerad peaksid olema linnades nähtavad või varjatud?

Vastus	Arv	%
a) Jah, kaamerad peaksid olema nähtavad	98	81
b) Ei, kaamerad peaksid olema varjatud	23	19
Kokku	121	100

11. Kui vastasite eelmisele küsimusele jaatavalt, siis miks? Valida võib mitu vastusevarianti.

Kokku küsimusele vastanud 102

Vastus	Arv	%
a) Nähtavad kaamerad hoiatavad	77	75,5

potentsiaalseid õiguserikkujaid õigusrikkumisi toime panemast		
b) Mulle on oluline teada, et mind jälgitakse, kuna vastasel juhul see riivab minu õigusi	52	51
c) Nähtavad kaamerad teevad jälgitava koha turvalisemaks	62	60,8

Muu:

1) Tahaksin vastata tegelikult ka "ei" ja mõlemast blokist valida esimese variandi.
2) Inimesed on teadlikud kus on turvalisem liikuda kui kaamerad on paigaldatud. Kuid see ei tähenda, et alaealised sellega pigem nalja teevad ja kaamerasse otsa vaatavad ja korrarikkumisi toime panevad
3) Kaameraid ei peaks üldse olema. Nad loovad üleaurust paranoiat õiguskuulekates, kuid ei oma efektiivset mõju õigusrikkumistele.
4) Usun, et vastavalt kohale võiks kasutada mõlemat varianti. Samas kaametate nähtavus hoiab ära ilmselt linnaruumis kuritegelikku tegevust, seega pigem nähtavad.
5) Võib-olla mingeid korrarikkumisi ikkagi hoiaksid ära, kuid suuremas osas kahtlen.
6) Eetiliselt korrektne ja igapäevane on õigus teada, kus kaamera asub - isiklikult end sellest küll puudutatuna ei tunne
7) Pigem võiks olla teade, et antud piirkonnas on valvekaamerad
8) Pätid ei soovi kunagi, et keegi neid näeks. Aga suurem tõenäosus oleks saada kurjategija kätte kui ta arvab, et keegi teda ei näe.
9) Tuleks kasutada mõlemaid kaameraid. Nähtavaid ja varjatud.
10) Kui inimene käitub normaalselt, siis võib kaamera teda igal pool jälgida
11) Tuleb vähendada erisusi politsei ja erasektori õiguste vahel. Erasektor ei tohi kasutada varajatud jälgimist, seega tekib õigustatud ootus, et ka politsei ei tohi ja vastupidi.
12) Usun, et osad kaamerad peavad olema varjatud. Kuigi et nähtavad kaamerad hoiatavad potentsiaalseid õiguserikkujaid õigusrikkumisi toimepanemast, pannakse osades avalikes kohtades tõenäolisemalt toime raskemaid kuritegusid ning selliste kuritegude ennetamine kaamerate abil kahjuks ei tööta. Kahjuks ei võimalda meie käesolevad seadused varjatud kaamera videosalvestisi riikliku järelvalve korras kasutada kohtus tõendina, kuna tegemist on ebaseadusliku jälitustoiminguga

12. Kui vastasite 10. küsimusele eitavalt, siis miks? Valida võib mitu vastusevarianti.

Kokku küsimusele vastanud 26

Vastus	Arv	%
a) Varjatud kaamerad aitavad tabada rohkem õiguserikkujaid	19	73,1
b) Ma ei tunne, et see minu õigusi riivab	15	57,7
c) Varjatud kaamerad aitavad muuta jälgitava koha turvalisemaks	14	53,8

Muu:

Kaameratel pole olulist mõju õigusrikkumistele kuid soodustavad tarbetut jälitamiseõhkkona loomist.
Siit tulebki oluline dilemma minu jaoks. Varjamata kaamerad tekitavad pigem kõhedust. Varjatud kaamerad ei jää igapäevaselt silma ehkki on teada, et nad on olemas olulisemates avalikes kohtades.

Aitab protsessides tabada süsteemseid rikkujaid, kes tegutsevad süüdimatult ega arvevõsta riskidega teistele liiklejatele ja kodanikele.
Kuriteo planeerimine on raskem
Põhiline, et kaameraid kasutatakse vaid õigetest eesmärkidest.
Vandalitsemise oht on väiksem

13. Kas toetate seisukohta, et videokaamerad linnades võivad olla nii varjatud kui ka nähtavad?

Vastus	Arv	%
a) Jah	83	69,2
b) Ei	37	30,8
Kokku	120	100

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Inimestel on õigus teada, et nende tegevust järgitakse.
2) Eelmise punkti eitava ja jaatava vastuse esimesed lõigud.
3) nähtavad kaamerad on parem alus läbinähtavale ühiskonnale, mitte spiooni tüüpi järelvalve ühiskonnale
4) Peaksime olema ikka teadlikud kaameratest, muidu on riivatud meie privaatsust
5) Keegi ei teosta ka praegu erilist järelvalvet. Veel vähem varjatud kaamerate puhul.
6) Sildid peaksid väljas olema, et antud asukohas teostatakse videovalvet
7) Igal inimesel on õigus teada, kui teda jälgitakse.
8) Et kuritegevus ei koliks kusagile teise kohta ning et pätid saadaks ikka kätte
9) Varjatud jälitustegevus on saatanast!
10) igal pool ei pea olema nähtavad, varjatud kaamerad aitavad luua ühtlast pilti üle terve linna, et näiteks jälida kadunud isiku teekonda. Suurtes sõlmpunktides võiksid olla siiski nähtaval.
11) Mind isiklikult see ei häiri kas on nähtav või varjatud
12) Oleneb kohast
13) Oluline on, et inimesi teavitatakse, et linnas on kaameravalve. Kas kaamerad on nähtavad või mitte ei oma tähtsust.
14) Linnaruum on avalik ruum, mu arust on see piisav põhjendus.
15) Soovin teada kui mind jälgitakse
16) Kui eesmärgiks on õigusrikkumiste vältimine - pole kaameraid üldse vaja.
17) Nähtav videokaamera muudab teatud inimesed ettevaatlikumaks. Samas piirkonnad kus kaameraid näha pole, võib see sama seltskond millegi halvaga hakkama saada. Inimene kellel pole midagi varjata, ei pea muretsema oma õiguste riivamise pärast. kokkuvõttes teenivad kaameraid ju kõiki meid.
18) Vastus üle-eelmises küsimuses.
19) Vastuses 11
20) Kui esineb kohti, kus varjamata kaamerate kasutus on põhjendatud, kuna vastavas kohas, kus neid kasutatakse esineb väga sagedasti õigusrikkumisi, siis jah.
21) Kui on olemas avalikud kaamerad ja sealsamas mõnda nurka katavad kaamerad, mis pole nähtavad, siis see ei häiri. Kui oleks ainult varjatud, see häiriks.
22) Mind ei häiri kaamerad, kuna ma pole vanglamaterjal. Kuid mulle tundub, et avalik kaamera võib kasulik olla, kuna selle all ei pane ajudega inimene toime kuritegusid. Selle pärast on mul endal kindlam tunne, kui näen kaamerat. Mu kortermajal on ka nüüd kaamerad ja olen mõelnud, et kui keegi peaks mind kodu lähedal ründama vms,

jookseksin ruttu esimese kaamera alla. Siis jääb vähemalt kurjategija kaamerasse või läheb ära, kui kaamerat märkab.
23) On erinevaid põhjuseid miks kaamerad on paigaldatud ning selöest tulenevad ka erinevad võimalused õiguslikust vaatepildist lähenetuna
24) Avalikult nähtavad kaamerad tekitavad turvalisemat tunnet
25) Mul ei ole vahet kas mind filmitakse ehk kas nad on nähtaval või mitte. Ja kui õigusrikkumine jääb pildile, siis on hästi igal juhul.
26) Ma arvan, et kaamerate peitmine on ebaõiglane, kuna inimene ei tea, et teda jälgitakse ja see tundub mulle inimeste ellu sekkumisena.
27) Varjatud asjad on sobilikud mõnele teisele riigikorrale
28) Nähtaval on ikka parem.
29) Inimesed peavad teada, et neid võidakse jälgida.
30) Nähtaval asuv kaamera võib ära hoida õigusrikkumise. Varjatud kaamerad fikseerivad õigusrikkumise, millest rikkujal ei ole aimugi.
31) Teatud kohtades on varjatuna oleks põhjendatud.
32) Varjatud jälitustegevus/jälgimine linnaruumis ei ole ok
33) Pigem nähtavad
34) Normaalselt peab käituma/tegutsema igal pool, mitte ainult kaamerasilma all
35) Igal pool pole vaja teada, et inimesi jälgitakse, näiteks pankades või teatud tüüpi parklates. Nii on võimalik vahele võtta inimesi, kes panevad toime kuritegusid või teevad kahtlaseid tehinguid või illegaalseid tegevusi, mis Eesti seaduste järgi on keelatud.
36) Vaja teada, et olen jälgimisel.
37) Samas põhjendused, mis küsimuses 11 toodud
38) Sõltuvalt asukohast või muudest aspektidest
39) Lihtne viis tuvastada kurjategijaid
40) Kui tahta midagi teha otsid ikka koha kus kaamera ei näe, kuid samas varjatud kaamerad tulevad ükshetk ikka välja - inimesed ju räägivad!
41) Vastavalt vajadusele
42) Piisab ka tahvlist, et kaamerad on paigaldatud
43) On kohti kus ei pea kaamera olema nähtval, vaid aitab varjatult rohkem tagada turvalisust.
44) oleneb kohast
45) Olenevalt asukohast, mõne asutuse juures võib olla vajadus varjatud kaameratele.
46) Oleneb kohast. Aga suudaksin tegelikult argumenteerida mõlema variandi poolt või vastu.
47) kui kaamera on nähtav, siis hoidutakse selle vaateväljast eemale või kaetakse see kinni.
48) See tekitab ebakindlust, et sind kõik aeg võidakse jälgida ja teadmatust tekitab inimestes usaldamatust kohaliku elu korraldajate vastu. Iga sinu liigutust, vestluskaaslast ja käiku võidakse fikseerida ja analüüsida, mis tekitab stressi. Samuti on piseksimused inimesele omased, mis ei peaks kusagil kajastuma. Olen seda meelt, et kui videovalve olemasolust on hoiatatud ja sooritatakse sellele vaatamata pahategu, on see tegija ka tema suhtes alustatud menetluse ja karistuse ära teeninud.
49) Sest paljud vaatavad just seda, et kaameraid ei ole siis võib kõike teha ja mida n niiöelda julgemad ja hiljem pildilt on seda lihtsam tuvastada. Sest normaalne inimene ei paneks toime õigusvastast tegevust ja miks peaks midagi kartma. Ning põhjendada seda sellega, et rikutakse minu õigusi ja jälgitakse mind on lollus, kes tahab teada mida lambi Anni linnas kõndides teeb. Kui oleks vaja teada, siis teataks seda niikuinii.
50) Varjatud kaamera aitab vajadusel kurikaelu tabada.
51) Pigem varjatud, vastus on eelmises küsimuses.
52) Ei oska põhjendada, vastu ka ei ole :)
53) Varjatud kaamerad hakkavad juba inimõigustele. Igalühel peab olema valik kaamerate

juures käia või mitte.
54) Varjatud kaamerad aitavad tabada ka neid korrarikkujaid, kes käituvad õigesti vaid teades, et kaamera neid jälgib ja kaamerat märkamata asuvad oma kuritegu sooritama.
55) kõikjal peab olema turvaline
56) Ise tahaks siiski teada, kus millega peale võin jääda.
57) Kaamerad ise võivad olla varjatud/nähtavad aga linnaruumi peaks olema paigutatud videoalvest teavitavad märgid.
58) Ei taha elada jälgimisühiskonnas, nõukaajal kogetust piisab täiesti.
59) Mõnes kohas peab varjama
60) Nii ja naa, osad kaamerad võiksid olla nähtavad osad varjatud.
61) Mul täitsa ükskõik kas on naha või mitte, mul pole plaanis kuritegu sooritada
62) Olgu kõik avalik ja kõigile teada.
63) Eestis on seadused, mis ütlevad, et varjatud jälgimiseks annab kohtunik loa, sõnastage kas küsimus täpsemalt või miks see on siin? Kas uurime hinnanguid võimaliku seaduse muudatuse kohta?
64) Ehk dissiplineerb õigusrikkujaid
65) Usun, et osad kaamerad peavad olema varjatud. Kuigi et nähtavad kaamerad hoiatavad potentsiaalseid õiguserikkujaid õigusrikkumisi toimepanemast, pannakse osades avalikes kohtades tõenäolisemalt toime raskemaid kuritegusid ning selliste kuritegude ennetamine kaamerate abil kahjuks ei tööta. Kahjuks ei võimalda meie käesolevad seadused varjatud kaamera videosalvestisi riikliku järelvalve korras kasutada kohtus tõendina, kuna tegemist on ebaseadusliku jälitustoiminguga
66) Kaamera peab olema nähtav, siis ma tean, et minu tegevust jälgitakse
67) Võiksid olla nähtavad.
68) Mulle ei meeldi, ka lihtsalt võimalus, et mind salaja jälgitakse
69) Teatavates olukordades toovad kasu rohkem nähtavad kaamerad, teatavates varjatud.
70) Varjatud kaamerad aitavad kergemini kuritegusid avastada, kuna kurjategijad ei eelda nende olemasolu.
71) Kaameraid võib olla mitut varianti, nähtavad ja varjatud just küsimus nr 11 ja 12 vastuste tõttu

14. Kas Teie hinnangul aitavad kaamerad linnades kaasa sellele, et potentsiaalsed õigusrikkujad loobuvad õigusrikkumiste toimepanemisest? Palun valige üks vastusevariant.

Vastus	Arv	%
a) Kindlasti	11	9,2
b) Pigem jah	84	70
c) Pigem ei	22	18,3
d) Kindlasti mitte	3	2,5
Kokku	120	100

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Ehk paneb see neid mõtlema, et tõenäosus vahele jääda on suurem.
2) Mõned kindlasti.
3) teavad riski
4) Lihtne vahele jääda, aga füüsiliselt kätt ette ei pane.
5) Kaamera olemasolu võib distsiplineerida inimest
6) Miks ei peaks kui ei ole tegemist retsidivistidega kel on ükskõik sellest Kas ta tabatakse või siis mitte

7) no näiteks kui nad pole vahele jäänud teises linnas, aga kuriteo käekiri on sama, siis võidakse neid seostada.
8) Kuritegude avastamise protsent on suurem ja õigusorganid saavad kiiremini sekkuda
9) Isikute spontaanset reaktsiooni (nt õigusrikkumine alkoholi jooles, või emotsiooni ajal) kaamerate olemasolu ei mõjuta. Organiseeritud õigusrikkumisi küll.
10) Targemad kurjamehed siiski kardavad vahelejäämist
11) Nagu ma siin küsimustikus juba eelnevalt kuskil vastasin, siis tahaksin loota, et see aitab ära hoida mõne õigusrikkumise. Statistiliselt ma seda küll öelda ei oska.
12) Kaamerad on juba väga hea kvaliteediga ja tuvastamine lihtne
13) Usun, et natuke väheneb see arv, hirm on suurem vahelejäämisel
14) Alati leitakse variant kuidas rikkumist toime panna. korralik maskeerimine ning eelnevalt tehtud luuretoode kaamerate jms turvalisust tagavate seadeldiste olemasolu kohta muudab õigusrikkumise väga keeruliseks.
15) Otsene mõju toimepanijale, kes peab arvestama, et õigusrikkumise kohta võib tekkida tõend.
16) Mida suurem vahelejäämise tõenäosus, seda vähem tehakse.
17) Kui ta just idiot pole, siis ma ei usu, et keegi tahtlikult kaamera ees seadust rikkuks. Kuigi juba seaduse rikkumiseks peab sinuga midagi korrast olema. Aga ma lootan sellele.
18) Inimesed kes tõesti oma käitumist ka siis ei mida kui korduvalt on samas kohas vahel tabatud on neil võimu kuritarvitamise probleem. Enamus inimesel aga pole raha nii palju, et koguaeg rikkumisi kinni tagada. Mõjutusvahendid peavad toimima kindlasti, aga alati ei pruugi need inimese mõtlemist positiivses suunas viia kuid patoloogilised rikkumised võiks võtta vastutusele nii rahaliselt kui ka sundkorras psühholoogilise kursuse läbimise läbi, mis seaks kohustuse ravil olla VÕI toetan sügavalt ka seda, et korduvrikkumised võiks shokivangistusele saata.
19) Kui kaamerad on nähtavad siis peab rikkumise rohkem mõtlema, kuidas enda tegevust varjata. Samas järgmises kaameras võib juba nägu nähtaval olla.
20) Loodan, et on inimesi, kes ikka mõtlevad enne kui tegutsevad
21) Loot ju võib.
22) Korduvalt juba eespool vastatud
23) Teadmine, et jään vahele talitseb ehk kedagi
24) Kui potentsiaalne õigusrikkumise endale õiguse rikkumise eesmärgiks seab, siis vaevalt teda kaamera piirab.
25) Pätid reeglina kardavad kaameraid
26) Aitavad kaasa, aga päris ära ei kao.
27) Spontaansetele rikkumistele vältimisele aitavad kindlasti kaasa.
28) Panevad toime mujal
29) Ma arvan, et tänapäeval paljud, kes oleks muidu pannud elus toime pisivargusi, on loobunud, sest tihtipeale pannakse videod ja pildid video salvestitest interneti üles ja need võivad rikkuda inimese karjääri ning elu paari sekundiga.
30) Otse kaamera all ei tehta, seega peab paremini planeerima ja pole enam nii lihtne.
31) Kes soovib, saab õigusrikkumise ikka hakkama, lihtsalt valib muu koha, sest kogu linna ei ole võimalik kaameratega katta
32) Lihtne viis tuvastada kurjategijaid
33) Eks julgeid on aga väheneb kindlasti õigusrikkumiste arv!
34) Lootma ju peab
35) Õigusrikkumised ei soovi, et nad tabataks
36) Alati on olemas neid keda ei "sega" kaamerad.
37) rohkem hirmu ja vastutustunnet
38) Kui suudetakse avalikkuse ette tuua "näidis-vahelevõtmiseid" just tänu heale kaamerate

võrgustikule, siis on sellel kindlasti heidutav mõju.
39) Osatakse oma nägu varjata, kasutatakse kõrvaltänavaid, kaamerate kvaliteet halb
40) Keegi ei taha avalikku tähelepanu ja karistust
41) Paadunud kurikaelad ei hooli millestki oma eesmärgi saavutamise nimel. Nemad oskavad ka põhjendusi leida ja oma "jälgi segada" hilisemaks avastamiseks. Näiteks Leedu autovargad, tehnikavargad. Ei takista neid signalisatsioonid, koduvalve kaamerad ega muu, vahepeal ette valmistatud autode vahetamised põgenemiseks jne.
42) Kui nad midagi teha tahavad nad teevad seda niikuinii aga teevad seda kohtades kuhu ei ulatu kaamera pilk. Ja sellega on linna üldpilt minuarvates ohutum, sest kohad, kus inimesed rohkem liiguvad on kaameratega varustatud.
43) Kooli juures toimepandud rataste rüstamine lõppes peale kaamera paigaldamist.
44) Õigusrikkujal pole nkn peas päris kõik korras ja vanglas istumisega on juba harjunud. Kes tahab pätti teha, see teeb seda niikuinii.
45) Narkomaani ja raskes joobes inimest võib-olla kaamera märkamine ei huvita või ta ei märkagi seda, aga iga vähegi arusaaja inimene ei hakka kaamera vaateväljas kuritegu sooritama.
46) Kui inimene tahab tähelepanu ja seda muul moel ei leia
47) Hirm vahele jääda
48) Mõni oskamatum jätab kindlasti tegevuse tegemata.
49) Ei usu, et kurikael kurjuse hetkel mõtleb kaameratest.
50) Kindlasti aitavad kaasa osadel juhtudel, kuid mitte üleüldse.
51) Oleneb kuriteost.
52) Äkki tuleb mõistus õigel ajal "koju".
53) Kes ikka tahab pättust teha sellele need kaamerad ei heiduta
54) Vahelejäämise risk on suur.
55) Purjus inimest vast kaamera ei mõjuta aga kainet küll
56) Kõik muidugi ei arvesta kaamerate olemasolu ja rikuvad korda edasi.
57) Preventatiivne funktsioon. Aga kui politsei nähtavusega seoses videovalvega ei tegeleta - pressiteated ja uudised näiteks, kuidas tänu kaameratele kedagi kinni peeti, siis vajub see kiirelt tapeediks ja keegi ei hooli - teatakse, et nagnii midagi ei nähta.
58) Õigusrikkujaid on seinast sein
59) Mõned potentsiaalsed õigusrikkujad võib olla loobuvad. Pigem usun et leitakse koht kuhu kaameraid paigaldatud pole. See aga ei tähenda, et kaamerad oleks kasutatud. Neist on abi juhtimiskeskusele, et edastada patrullidele reaalses ajas asjakohasemat infot ja leida ning jälitada õigusrikkumise toimepanemises kahtlustavaid isikuid
60) Vt punkt 6 vastust
61) Nad teavad, et neid avastatakse.
62) Korduv küsimus, teises sõnastuses.
63) Ei saa olla kindel, et see neid takistab, ent lootus on, et mõtlevad enne kui sooritavad. Samas hetkelist vihahoos tehtud kuritegu see ei takista, kuna kurjategija ei mõtle kaameratele tõenäoliselt.
64) Kaamerate olemasolu kahtlemata muudab nende hoiakut kuritegude toimepanemise plaanidest linnapiirkonnas.
65) Kui pahalased teavad, kus on kaamerad või kahtlustavad kaamerate olemasolu, siis võivad mitmed pahateod ära jääda, kuna kardetakse vahelejäämist. Ma loodan.

15. Kas ja milliste õigusrikkumiste avastamisele aitab Teie hinnangul kaasa videojärelevalve linnades?

1. Kindlasti aitab kaasa 2. Pigem aitab kaasa 3. Pigem ei aita kaasa 4. Kindlasti ei aita kaasa

Süüteo liigid	1.	2.	3.	4.
Isikuvastased süüteoed (nt kehaline väärkohtlemine, kakluses osalemine, raske tervisekahjustuse tekitamine, tapmine, vägistamine)	77	37	4	1
Poliitiliste ja kodanikeõiguste vastased süüteoed (nt vaenu õhutamine, võrdõiguslikkuse rikkumine, seksuaalne ahistamine, ahistav jälitamine)	27	60	25	4
Süüteoed perekonna ja alaealise vastu (nt võõra lapse hõivamine, lapsealise seksuaalne ahvatlemine, alaealise kallutamine alkoholi tarvitamisele)	39	48	28	3
Rahvatervise vastased süüteoed (nt narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseaduslik käitlemine, narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseaduslikule tarvitamisele kallutamine)	31	50	28	7
Süüteoed töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas (nt töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramine)	22	48	32	15
Varavastased süüteoed (nt varastamine, röövimine, vara rikkumine, vara hävitamine)	66	43	7	2
Riigivastased süüteoed (nt riigireetmine)	13	27	52	25
Intellektuaalse omandi vastased süüteoed (nt autoriõiguste rikkumine jne)	8	18	52	39
Avaliku rahu vastased süüteoed (nt avaliku korra rikkumine, keelatud avalik koosolek)	36	58	19	3
Ametialased süüteoed (nt võimuliialdus, altkäemaksu andmine, altkäemaksu võtmine)	15	31	48	24
Õigusemõistmise vastased süüteoed (nt kuriteost mitteteatamine, kuriteo varjamine)	12	41	45	18
Avaliku usalduse vastased süüteoed (nt raha võltsimine, dokumendi võltsimine)	7	21	46	43
Keskkonnavastased süüteoed (nt keskkonna saastamine, maastiku kahjustamine)	38	51	22	6
Majandusalased süüteoed (nt alkoholi ebaseaduslik käitlemine, tegevusloata- ja keelatud majadustegevus)	15	37	46	19
Üldohtlikud süüteoed (nt süütamine, plahvatuse tekitamine, elutähtsa rajatise kahjustamine)	48	59	11	1
Liiklussüüteoed (nt sõidukijahi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine)	68	43	6	1
Kaitsevæteenistusosalased süüteoed	9	33	52	24

16. Kas ja milliste õigusrikkumiste ennetamisele aitab kaasa Teie hinnangul videojärelevalve linnades?

1. Kindlasti aitab kaasa 2. Pigem aitab kaasa 3. Pigem ei aita kaasa 4. Kindlasti ei aita kaasa

Süüteo liigid	1.	2.	3.	4.
Isikuvastased süüteoed (nt kehaline väärkohtlemine, kakluses osalemine, raske tervisekahjustuse tekitamine, tapmine, vägistamine)	43	48	13	2
Poliitiliste ja kodanikeõiguste vastased süüteoed (nt vaenu õhutamine, võrdõiguslikkuse rikkumine, seksuaalne ahistamine, ahistav jälitamine)	21	39	38	6
Süüteoed perekonna ja alaealise vastu (nt võõra lapse hõivamine,	26	39	33	6

lapsealise seksuaalne ahvatlemine, alaealise kallutamine alkoholi tarvitamisele)				
Rahvatervise vastased süüteod (nt narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseaduslik käitlemine, narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseaduslikule tarvitamisele kallutamine)	19	41	32	11
Süüteod töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas (nt töötervishoiu- ja tööohutusnõuete eiramine)	16	34	28	25
Varavastased süüteod (nt varastamine, röövimine, vara rikkumine, vara hävitamine)	46	49	8	3
Riigivastased süüteod (nt riigireetmine)	12	21	35	35
Intellektuaalse omandi vastased süüteod (nt autoriõiguste rikkumine jne)	10	13	42	36
Avaliku rahu vastased süüteod (nt avaliku korra rikkumine, keelatud avalik koosolek)	29	49	21	6
Ametialased süüteod (nt võimuliialdus, altkäemaksu andmine, altkäemaksu võtmine)	13	26	43	23
Õigusemõistmise vastased süüteod (nt kuriteost mitteteatamine, kuriteo varjamine)	14	34	37	17
Avaliku usalduse vastased süüteod (nt raha võltsimine, dokumendi võltsimine)	11	16	39	39
Keskkonnavastased süüteod (nt keskkonna saastamine, maastiku kahjustamine)	27	49	23	6
Majandusalased süüteod (nt alkoholi ebaseaduslik käitlemine, tegevusloata- ja keelatud majadustegevus)	16	27	41	20
Üldohtlikud süüteod (nt süütamine, plahvatuse tekitamine, elutähtsa rajatise kahjustamine)	44	42	13	6
Liiklussüüteod (nt sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitlusnõuete rikkumine)	44	40	13	7
Kaitseväeteenistusalased süüteod	13	23	35	31

17. Kas Teie arvates jälgitakse kõiki kaameraid, mis on linnaruumi paigaldatud ning need salvestavad ka pilti?

Kokku küsimusele vastanud 117

	Arv	%
a) Kõik kaamerad töötavad ning salvestavad pilti ja nende pilti jälgitakse	9	7,7
b) Enamus kaamerad töötavad, salvestavad pilti ning enamus kaameraid jälgitakse, kuid mitte kõiki ning osad kaamerad ei tööta/ paigaldatud on ka kaamera makette	68	58,1
c) Kaamerad vaid salvestavad pilti, kuid neid ei jälgita	60	51,3
d) Kaameraid jälgitakse, kuid pilti ei salvestata	7	6
e) Enamus kaamerad ei tööta/enamus kaameraid on maketid	3	2,6

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Arvan nii
2) Ei oska põhjendada
3) Vastasin esimesele küsimusele pikemalt põhjuse. Tahaks valida ka variandi B.

4) pole resursse jälgida kõike
5) Füüsiliselt ei jõua kaameraid keegi kogu aeg jälgida
6) Ma tean seda kuna ma olen töölasele süsteemiga seotud
7) kaamera salvestust vaadatakse vaid siis, kui ilmneb probleem
8) Oleneb linna suuruselt on vajalik pidev jälgimine
9) Isiklik kogemus. Puudub ressurss, et reaalselt jälgida kõiki kaameraid. Samas puudub ka vajadus kõiki jälgida, sest tegemist üsna turvalise linnaga.
10) Ma arvan, et kui enamik kaameraid isegi salvestavad sisu, siis ei usu, et keegi seda üle kontrollib, kui selleks just põhjust ei ole. Kindlasti on paigaldatud ka makette, kunagi nagu oleks kuskilt uudistest see läbi käinud.
11) Usun, et osad kaamerad on pandud makettidena hirmutamiseks
12) Enamus kaameraid ei jälgita reaalselt.
13) Enamus salvestavad pilti, mõningaid jägitakse. Esineb ka mitte-töötavaid kaameraid.
14) Jälgimine pole kõikvõimas.
15) Tahaks loota.
16) Variante on mitmeid kuid inimesed ei tea millised kaamerad on kastide sees või kas need üldse filmivad või pilti teevad
17) Linnapoolt paigaldatud kaameraid jälgitakse 24 /7 päästeameti jälgimiskeskusest
18) Ma ei tea, pakkusin.
19) Erinevates paikades ilmselt erinevad variandid
20) Kes neid ikka koguaeg jälgida jõuab. Ja ikka mõni läheb vahel katki.
21) Arvan ainult
22) Üldiselt jälgitakse aga mõned kaamerad võivad olla rivist väljas.
23) Maketid tunduvad jaburad
24) Vajadusel jälgitakse.
25) Oleneb kaamerate arvust, füüsiliselt on päris raske kõiki kaameraid jälgida.
26) Kõiki kaameraid ei saa lihtsalt pingsalt jälgida, vahepeal eiratakse mõnda pilti ning alles hiljem, kui vaja, saab salvestust vaadata. Jutt siis linna ruumis olevatest kaameratest mitte asutustes ega nende läbi-ümbruses.
27) Ma seda maketiasja ei usu. Kaamera ikka on ja salvestab.
28) Üldlevinud praktika
29) Olen kuulnud, et kaamerad on aga ei salvestata või neid ei jälgita
30) Oleneb kuidas on sätestatud, kuna üha enam kaameraid linnades ühendatakse häirekeskuse võrku muutub ööpäevane jälgimine ja salvestamine üha tavalisemaks.
31) Kes see jälgib?
32) ma ei tea, aga eeldan et selleks need ikka paigaldadakse
33) kõike kindlasti ei jälgita
34) Jälgitakse siis, kui on mingi konkreetne olukord tekkinud.
35) Olen 50/50 b ja c variandi vahel. Panin mõlemad, kuid pigem kaldun c poole.
36) Pidevat jälgimist ei toimu
37) ei ole pädev vastama
38) Sest see oleks mõttetu, pigem vaadatakse siis kui vaja.
39) Ma ei tea kuidas töötavad valvekaamerad meie linnas
40) Pole kuulnud, et mõne kaamera puhul oleks kaamerapildist abi olnud.
41) Tegelikult mina ei tea paljud kaamerad töötavad reaalselt :D
42) Kõiki kaameraid ei saa jälgida, selleks pole piisavalt vahendeid riigil
43) Ei ole reaalne, et inimesed suudavad kõiki kaameraid pidevalt jälgida. Heal juhul nende kõikide pilti salvestatakse.
44) Loodan, et see on nii
45) Tean juhtumeid ELVAs ,kus pole kaameraid jälgitud,kuid pahandus on toime pandud.

46) Puudub isiklik kogemus aga meediast on jäänud kuvand, et kui vaja siis millegi pärast on kaamera rikkis või mälu täis. Või siis on kaamera kvaliteet nii kehv, et sealt pole võimalik midagi tuvastada.
47) Kindlasti on ka makette, kuid väga loodan, et enamik kaameraid siiski salvestavad. Võib-olla osasid kaameraid jälgitakse, kuid ei arva, et kellelgi on aega kõiki kogu aeg jälgida. Pigem kasutatakse enamikke kaameratest selleks, kui on vaja hiljem kuritegu tuvastada.
48) Kuritegude lahendamisel on kasutatud videosalvestusi, järelikult vähemalt osad kaamerad salvestavad. Meedias on näidatud politseis olevaid ekraane, kus jooksevad erinevad kaamerapildid.
49) Abi kuriteo uurimisel
50) Kasu on ka nn.kaameramakettidest
51) Oluline on pigem tagantjärgi materjali saamine, mitte et koguaeg inimene kaamera taga istuks
52) Kõike ei ole lihtsalt võimalik jälgida, esineb ka kaamerate rikkeid.
53) Juba täna olemasolevate kaamerate arv vs politsei- ja piirivalveameti vähemalt avalikus kuvandis räägitud pidev tööjõu- ja raha puudus. Täpsemalt, tööjõu puudus, et teha seda käsitsi. Raha- ja teadmiste puudus, et paigaldada piisavalt AI vahendeid linnaruumi kaameratest automaatselt huvipakkuvate olukordade väljafiltreerimiseks.
54) Kui on vaja, saab kaamerapilti vaadata
55) Kaamerapilti jälgitakse kui juhtimiskeskusel on põhjust konkreetse kaamera pilti vaadata (näiteks väljakutse puhul). Sama kehtib ka salvestamise kohta
56) Saab vaadata, kui tekib vajadus tuvastada mingit situatsiooni.
57) Tahaks vähemalt loota, et enamik kaameraid on töökorras ja jälgitavad, salvestavad, sest see aitab tuvastada toimepandud süütegusid. Samas tean, et mitmed kaamerad ei tööta või on maketid.
58) Mõnda kindlasti jälgitakse ka, kuid selleks pole ressursi, need on pigem vajadusel järeelvaadatavad mingi aeg
59) Jälgitakse, kuid mitte kõiki ja pidevalt.

18. Kes Teie teada jälgib kaameraid, mis linnadesse (tänavatele, parkidesse jt avalikesse kohtadesse) on üles pandud? Valida võib mitu vastusevarianti.

Kokku küsimusele vastanud 120

	Arv	%
a) Politsei	89	74,2
b) Kohaliku omavalitsuse töötaja	36	30
c) Turvafirmad (G4S jne)	75	62,5
d) Kõigi kaamerate pilti on võimalik internetis igäühel vaadata	3	2,5

Muu:

1) Jälgitakse ainult vajadusel.
2) Keegi ei jälgi neid 24/7 nii põhjalikult.
3) kaamerat ei jälgi Elva linnas keegi. vajadusel vaadatakse salvestust
4) Elvas linnas ilmselt ei jälgi keegi pidevalt neid, kuid suuremates linnades politsei
5) Enamust ei jälgi. Olulisi objekte jälgib lepinguline turvateenuse osutaja.
6) Osasid näeb jah internetis
7) Erakaamerad, mida on võimalik läbi interneti jägida
8) Mõned pildid on ka vaatamiseks internetis, näiteks teelusid ja ilmastikku on võimalik

näha ilmajaama portaallehel
9) pole õrna aimugi
10) Ei oska öelda
11) Kui midagi peaks juhtuma, siis tegeleb sellega ikkagi politsei
12) Arvan, et enamasti ei vaata keegi, pigem harva
13) Mõne kaamera pilti on võimalik vaadata ise internetist.
14) IT mehed, kes seadistavad jälgivad rohkem kui teised eelpool nimetatud tegelased.
15) Osasid kaameraid võib-olla turvafirmad, kuid tegelikult pole mul aimugi...
16) Tean, et politsei jälgib, pole kuulnud, et ametlikult keegi teine seda veel teeks.
17) Oleneb kaamera omanikust, on ka eraomanduses kaameraid, kust on võimalik linnapilti naha
18) Kaamerapildid on kättesaadavad ja jälgitavad juhtmiskeskuses töötavate politsei- ja päästametnikele
19) Ei tea
20) oleneb kohast ja otstarbest, avalikud veebis nähtavad kaamerad on näiteks ilma- või teekaamerad

19. Kas kaameraid võiks olla linnades rohkem või vähem?

Vastus	Arv	%
a) Võiks olla rohkem	48	40,3
b) Pigem võiks olla rohkem	53	44,5
c) Neid on parasjagu	13	10,9
d) Pigem võiks olla vähem	3	2,5
e) Võiks olla vähem	1	0,8
f) Neid poleks üldse vaja	1	0,8
Kokku	119	100

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Peale kuritegevusi lihtsam olukorda välja selgitada.
2) Pole märganud, et igal pool oleks kaamerad. Aitaks oluliselt turvalisusele kaasa, eriti suuremates linnades
3) Kõik rahvarohked kohad ei ole kaetud
4) lin võiks olla kaetu võrgustikuga
5) Rahvarohkemad kohad kindlasti vajalik katta
6) Rohkem kaameraid loob rohkem võimalusi
7) Kaamerad teenivad ausates kodanikes jälitamise õhkkonna, kuid mitte õigusrikkumise vältimise huve.
8) Ei ole teadlik kaamerate kogusummast mu linnas ning kas nende juurdepaigaldamisel on positiivne mõju olnud.
9) Mida vähem "pimedaid" nurki, seda turvalisem.
10) Turvalisem
11) Peab jälgima nendes kohtades ka kus ei ela nii palju inimesi ning kus kurjategijad võivad muretult kurja teha
12) Turvalisus
13) Turvatunde suurendamiseks
14) Elasin Inglismaal ja see on kõige rohkemate kaamerate riik maailmas. Seal kusjuures see lisas turvatunnet. Ühe kaamera nurga all oli isegi mu magamisto aken. Ma tundsin ennast selle võrra lausa kodus turvalisemalt.
15) Turvalisuse huvides

16) Profülaktiline mõju ja tuvastamine.
17) Pätid reeglina kardavad kaameraid
18) Võimalus rahvarikastes kohtades korda luua.
19) Mõne koha peal võiks olla rohkem kaameraid, mis kergendaks kadunud inimeste otsinguid või kurjategijate leidmist.
20) Kaamera posti otsas suurendab turvatunnet ning avatud linnaruumis olles olen nagoonii jälgimise all teiste inimeste poolt. Ei riiva minu tundeid, kui pargis on kaamerad.
21) Mida rohkem on linn kaetud, seda suuremat efekti võib see anda väärtegade ennetamisele ja avastamisele
22) Lihtne viis tuvastada kurjategijaid
23) Strateegilised ja potentsiaalsed ning teada olevad inimeste poolt aktiivselt kasutatavad kohad peaks olema kaetud.
24) Saab teada
25) turvalisuse tagamiseks
26) Turvalisem.
27) las valvavad
28) Ühiskondlikel aladel võiks olla rohkem. Kindlasti ka liikluse rahustamiseks linnas.
29) Suurem võimalus jälgida kurjategijate teekonda
30) osa probleemseid kohti on katmata
31) Iga pakendijäätmete kogumiskohas võiks olla, et avastada sinna mittedobilike jäätmete toojaid
32) Et inimeste turvalisust tõsta
33) Tähtsamad objektid võiksid olla turvatud.
34) Minul pole midagi karta ega varjata, seega võiks olla ausate kodanike pärast veelgi rohkem :)
35) mdea zavvi ees hiljem ea näha ,kellele ära toksutad
36) Tartus on esinenud kuritegusid ja isegi inimeste tapmisi, mis on toimunud kesklinna piirkonnas, kus küll on kaameraid, aga neid pole olnud piisavalt, et vajalikud tõendid kaamerasse jääksid.
37) Mida rohkem, seda vähem toimub rikkumisi
38) Hetkel (vähemalt meie linnas), on võimalusi pääseda linnast ühegi kaamera ette jäämata.
39) Avalikus ruumis võiks neid olla iga nurga peal. Ning kaamerad peaksid olema eristatava kvaliteediga, et kuriteo vms juhul oleks neist ka kasu nt inimeste tuvastamisel.
40) Kaamerad võivad olla, aga ma tahan teada, kus nad on, salajast jälgimist ei taha.
41) Väikestes linnades pole.
42) ainult siis kui ka kontrollitaks kaamera salvestusi
43) Mida suuremad alad on jälgitavad, seda turvalisem on.
44) Mida rohkem seda turvalisem
45) Praegu ei ole kaameraid veel piisavalt.
46) Tagantjärgi videosavlestuste analüüsi võimekus peaks ikka olema olema. Seega mida rohkem, seda parem võimalus kuritegusid avastada.
47) Kõik jääb raha taha kinni
48) Võimaldab õigusrikkumisi kiiremini lahendada
49) Rohkem privaatsust sooviks
50) Suvel on tundmatuid noori vanavanemate juurde saadetud ja linna endagi noored ei tea tihti kuhu oma energia panna. Tehakse igasugu lollusi ja lõhkumisi. Kasvatustlikult (ükski süütegu ei jää karistuseeta) on väga hea, kui saadakse pahalane teada.
51) Õigusrikkumiste ennetamisele on oluline, et neid oleks piisavalt.
52) Siis jääb vast rohkem pahategusid tegemata.

20. Kas olete teadlik oma õigustest, mis seonduvad videojärelevalvega?

Vastus	Arv	%
a) Jah, olen teadlik	21	17,5
b) Ei ole teadlik, aga tean, kust leida vajadusel informatsiooni	60	50
c) Ei ole teadlik ja ei tea, kust informatsiooni leida	26	21,7
d) Ma ei tunne selle vastu mingit huvi	13	10,8
Kokku	120	100

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Kui vajadus tuleb, uurin välja.
2) Pole vaja läinud, vajadusel uuriks
3) pigem ei ole sellel teemal avalikult räägitud
4) Olen tööalaselt kursis, koolitatud
5) ei ole selles osas huvi tundud. Tean et saab vajadusel pöörduda politsei poole
6) Kurjategijate õigusi tuleks igati vähendada ja keskenduda kannatanute õigustele
7) Ei ole selle vastu huvi tundnud
8) On oluline nende seaduste sisu, mitte nende olemasolu või ülesleidmine.
9) Pole vajadust olnud end sellega kurssi viia.
10) Eks seaduseid ja eetikat peab ikka tundma ja järgima.
11) It's obvious
12) Ma tean, et avalikes kohtades on videojärelevalve juba aastaid
13) Ei näe põhjust, miks ei peaks linnaruumi jälgima, arvestades seda milliseks on meie elukeskkond muutunud viimaste aastakümnete jooksul
14) Pole vajadust olnud ja pole tekkinud probleeme
15) Vajadusel tahaks teada, kust infot leida oma õiguste kohta.
16) Info puudub
17) Nii on.
18) Pole olnud vajadust kurssi viia
19) Ei ole olnud olukorras, et oleks olnud vajadus.
20) Kasutan oma hoovi valvamiseks kaamerat
21) Ma olen teadlik sellest... Aga mind eriti ei huvita, kui keegi jälgib või filmib, sest ma ei tunne, et oleks pannud toime kuritegu või peaksin midagi varjama.
22) Pole huvi ega kokkupuudet olnud.
23) -
24) olen teadlik avaliku ruumi videovalvega.
25) Mi see minu asi on
26) olen varem sellega kokku puutunud
27) ei pea kartma,
28) See info võiks olla omavalitsuste lehtedel kergesti leitav ja ehk ka videovalve siltide juures linnaruumis.
29) käitun seaduskuulekalt ning ei ole valmistunud oma õigusi taga ajama. Kui tekib vajadus, eks siis otsin vastavat informatsiooni
30) Kõik ei ole aga kõikvõimas Google aitab vajadusel
31) Tegutseda tuleb vastavalt vajadusele.
32) Vast politsei poole peab pöörduma kui miskit lahti :)
33) mdea ma mingi mdea

34) ma ei karda kaamerat
35) Midagi kaudselt tean aga päris teadlik ei ole. Sellele saab vastuse punkt 5 seletusest.
36) Internet aitab.
37) Pole siiani selle teema vastu sügavat huvi tundnud.
38) Mul pole vaja läinud
39) ei huvitu
40) Olen sellega ennast kurssi viinud.
41) Pole seadust otseselt lugenud
42) Selle kohta on võimalik lugeda.
43) Ee.... olen lugenud materjale, puutunud tööalaselt kokku.
44) Töötan ise videokaamerateaga
45) Töötan politseiametnikuna
46) Mind ei ole vast jälitatud. :)
47) Pole antud teemaga kokku puutunud. Ei tunne end kaamerate olemasolust häirituna.
48) Ma ei tea, mis on mu õigused seoses videojärelvalvega. Pole vajadust olnud uurida.

21. Kas tunnete, et Teie õigusi riivatakse videojärelvalve teostamisega linnades?

Vastus	Arv	%
a) Jah	4	3,3
b) Pigem jah	17	14,2
c) Pigem ei	63	52,5
d) Ei	36	30
Kokku	120	100

22. Kui vastasite eelmisele küsimusele „jah“ või „pigem jah“, siis milles see riive seisneb? Võite valida mitu vastusevarianti.

Kokku küsimusele vastanud 23

Vastus	Arv	%
a) Vabaduse piiramine	9	39,1
b) Tunnen, et minu privaatsust rikutakse	15	65,2
c) Isikuandmete kasutamisega, töötlemisega seonduv riive	16	69,6

Muu:

1) Järelvalve nõrk või puudulik. Lisaks tehnilised tingimused.
2) Samas olen riivega nõus kui olen teadlik, et mind võidakse jälgida. Korrakaitse nimel tuleb sellega arvestada.
3) Nagu ikka, mul pole midagi varjata. Minugi poolest võivad kaamerad linnas olla.

23. Kas nõustute järgmiste väidetega?

1. Täiesti nõus 2. Pigem nõus 3. Pigem ei ole nõus 4. Üldse ei ole nõus

	1.	2.	3.	4.
a) Pean oma õiguste riivet väheoluliseks ning videojärelevalve on igal juhul õigustatud, et tagada turvaline keskkond.	49	51	13	4
b) Kui minu õiguste riive on väike, siis on videojärelevalve õigustatud, et tagada turvaline keskkond.	58	53	1	3
c) Suurema õiguse riive korral ei ole videojärelevalve õigustatud turvalisuse tagamisel.	12	46	44	10
d) Pean oma õigusi väga oluliseks, minu õigusi ei tohi riivata ning videojärelevalve ei oma rolli turvalisuse tagamisel.	7	15	46	45

Palun põhjendage oma vastust eelmisele küsimusele:

1) Olen kõige poolt, mis tagab turvalisuse meie riigis
2) Õigus elule ja turvalisusele on olisem kui teatav privaatsuse kadu
3) Kõik sõltub ikka "kodusest kasvatusel".
4) Ma arvan, et avalikus ruumis on avalikud teod. Avalik ruum on kõigile kasutada. Kui see aitab hoida korda, siis on see hea meede.
5) Viimase küsimuse täiendamiseks: Pean oma õigusi väga oluliseks ning minu õigusi ei tohi rikkuda. Õiguspärane riive on õigustatud.
6) Videojärelevalvet ON VAJA
7) Kes loobub oma vabadusest turvalisuse arvelt, ei vääri kumbagi.
8) Avalik ruum ei ole minu privaatterritoorium, seega ei saa kuidagi minu õigusi riivata.
9) Ohutuse tagamisel on vähene õigusriive õigustatud.
10) See on üksiku ja üldise vahekorra teema. Kui palju saame piirata üksikisiku vabadusi ühiskonna huvides ja vastupidi.
11) Mind häiriks avalikus wc kabiinis ja riietusruumis kaamera. Muidu mitte.
12) Ma aevan, et üldine norm on, et igäühe õigust ei saa taga ajada ning üldiselt peaks olema heaolu tagatud ka neile kes õigusest mittemidagi ei ole kuulnud
13) Normaalne inimene ei pea kartma, et nende õigusi riivatakse kui kaamerad jälgivad
14) Linna ruum on avalik ruum, pead arvestama, et oled linnapildis
15) Mida ta sul ikka riivab? Kui sa oled normaalne inimene, siis sa käitud niikuinii ju hästi ja mis vahet seal on, kas seal on kaamera sinu head käitumist jälgimas? Kui sa oled mingi pahalane, siis see ainult riivab sind, et oi oi, ma ei saa halvasti käituda, sest keegi jälgib mind. Mis ju kaamera üks eesmärke ongi.
16) Kui ma olen teadlik, kus jälgitakse, siis tean, mis olukorda mind pannakse.
17) Vastatud on vaistlikult ja ratsionaalselt seda põhjendada ei oska.
18) Kui Sul pole midagi kartat, siis las neil kaameratel olla.
19) Ma olen nõus, kui kasutatakse videofaile, kus võin ka mina peal olla ja seda analüüsivad oma ala professionaalid. Kui aga mingeid videosalvestisi jagatakse sotsiaalmeedias, kus võin ka mina peal olla ning mõnitavalt või kuritarvitatakse mingil moel, siis ma ei ole sellega nõus.
20) Avatud linnaruumis on OK kaamera.
21) Avalikus ruumis viibimise korral ei saa me eeldada kõigi isikuõiguste tagamist, kui need kaaluvad üle avaliku huvi
22) -

23) Nõustun!
24) Ei oska
25) Ma püüan olla seadusekuulekas
26) vaja jälgida
27) Videojärelvalve juurdepääs peab olema vaid väga piiratud arvu isikute käes, kelle taust ja võimalik huvide konflikt peab olema põhjalikult kontrollitud ja seda taustakontrolli peab ka jooksvalt kaasajastama/uuesti tegema.
28) Videojärelvalve peab olema suunatud mingile objektile, mitte kellegi jälgimiseks, seetõttu ma ei tunne end häirituna
29) Riietusruumides, kus inimesed ennast paljaks koorivad võiks olla mingid piirangud
30) Oma turvalisuse huvides olen kaameratega nõus.
31) Juhul kui mõni kaamera vaataks mulle "aknast sisse", siis see ilmselt ei meeldiks mulle, aga sama kui mõni kaamera on minu kodu piirkonnas, siis võib-olla oleks see hoopis hea, sest tagaks turvalisema keskkonna. Usun, et kompromisse õiguste tagamise ja turvalisuse tagamise vahel on võimalik.
32) mulle meeldib elada turvalises keskkonnas
33) Jube tüütu küsimustik, muudkui põhjenda... ausalt ei viitsi enam.
34) Kui just ei filmita ja ei avalikustata nt mu pangakaardi numbrit või muud isiklikku, siis ei tohiks avalikus ruumis filmimine olla suur õiguste rikkumine. Muidugi ei tohiks iga turvakaamera pilt olla näiteks internetis suvaliste inimeste poolt järgitav.
35) Mina ja õigus
36) Kogukonna turvalisus on kindlasti olulisem kui üksikisiku tunnetus, et tema õigusi on riiatud kaameratega jälgides.
37) Nagu kõik inimesed, kes tänaval kõnnivad ja mind näevad, siis mis vahet on, et see kusagile kaamerale salvestatakse. Kui nii hull õiguse taga-ajamine käib siis tasub kodus nelja seina vahel istuda, et keegi näeks ega kuuleks mida inimene teeb
38) Minul ei ole küll jälgimist vaja karta.
39) Avalikus ruumis võiks iga inimene käituda alati viisil, mida ta ei pea ühelgi ajahetkel häbenema olenemate sellest, kas keegi näeb või mitte.
40) Turvalisus eelkõige
41) Videojärelvalve eesmärk ja ainus kasutusala on õigusrikkumiste avastamine, ennetamine ning lahendamine. Kõik inimesed kes arvavad, et politseinikud kasutavad videosalvesti oma tarbeks või kuritarvitavad neid, tuleks kurssi viia sisekontrolli haardelisuse ja jõhkruusega
42) Videojärelvalve omab rolli turvalisuse tagamisel.
43) Mind ei häiri kaamerate olemasolu, kuna pean turvalisust tähtsamaks. On aga inimesi, kes ärrituvad, kui kaamerat näevad.
44) Turvalisuse huvides ning kuritegude lahendamisel on kaamerate olemasolu siiski oluline.
45) Videojärelvalve on igati õigustatud, et tagada turvaline elukeskkond

24. Kas Teie hinnangul on videojärelevalve Eestis piisavalt hästi õiguslikult reguleeritud?

Vastus	Arv	%
a) Jah	3	2,5
b) Pigem jah	20	25
c) Pigem ei	17	14,2
d) Ei	4	3,3
e) Ei oska vastata	66	55
Kokku	120	100

25. Kui vastasite eelmisele küsimusele „ei“ või „pigem ei“, siis mis peaks õiguslikus regulatsioonis olema teisiti?

1) Peaks olema reaalse eluga kooskõlas. Võiks läbi vaadata andmekaitseadusega sätestatud punktid. Jälgitakse ettevõtteid ja eraisikuid, aga omavalitsused olematu järelvalvega. Kõik on toores ja ebareaalne.
2) KOV regulatsioonid paljuski puudu või erinevad
3) Oluline pole reguleerimise ulatus, vaid regulatsiooni sisu.
4) Inimestele peaks tutvustama nende õigusi (reklaambrožüürid)
5) Täpselt võiks olla teada, kes ja mille tarvis saab salvestusi kasutada.
6) -
7) Regulatsioonid ja kasutusala. Kes mida ja kuidas?
8) Ei ole pädev vastama.
9) Mulle on jäänud mulje, et avalikult (meedias) on seda teemad üsna vähe käsitletud. Väheksitletud teemad ei tundu olevat piisavalt hästi reguleeritud, seda enam, et võimalus videovalvet odavalt ja suures mahus teostada ei ole väga vana. Odavad ja piisavalt head videovalvevõimalused on turule jõudnud alles viimase viie või kümne aasta jooksul.
10) Paljudes kohtades Eestis puudub videovalve ja tänu sellele toimub rohkem õigusrikkumiste mitte avastamist
11) Pole kursis regulatsioonidega.
12) Ei ole selle teemaga väga kursis.
13) Seaduste ja eriti vastavate määruste kirjutajad võiksid kasvõi mõne päeva istuda realselt kaamerate jälgimismonitoride taga ja aru ka saada, mis valdkonda nad üldse reguleerida üritavad. Seadused ja tegelikkus on väga väga suures lahknevuses, sest regulatsioon on ebatäpne, asjatundmatu, kohati turvalisust- ja majandustegevust liigselt piirav või ütleme otse, lihtsalt loll.
14) Arvan, et varjatud kaameratega tuleks teha mõndadel juhtudel ka riikliku järelvalvet
15) KOVide õigusi teostada videojärelvalvet ei ole minu hinnangul piisavalt hästi reguleeritud

26. Teie mõtted/ soovitusel/ ettepanekud videojärelvalve teemal

1) Videovalve võiks olla kohustuslik kõigis kortermajades, kui naaber ahistab, ei pea puhtust vms.
2) Anda KOHalikele omavalitsuste korraaitseüksustele suuremaid õigusi
3) rohkem kaameraid, parema kvaliteediga kaameraid
4) Vajalik oleks avalikkuse laiem teavitamine isikute õigustest.
5) Kaamerate pildi kvaliteet peab olema väga hea, et neist tõesti abi oleks
6) Usun, et videojärelvalve on vajalik, kuid soovin näha vastavaid märke, kui seda kuskil tehakse
7) Suhe privaatsuse rikkumine/korra hoidmise efektiivsus on suur.
8) Jõudu tööle!
9) Ma tunnen end tänu nende turvalisena.
10) Kaamerad on turvalisuse tagamiseks
11) Ma tahaks, et tavakodanikuna oleks mul ka kuidagi võimalik saada ligipääsu neile kaameratele kui mul mingi mure on või salvestust näha tahan. Kui nad salvestavad avalikku ruumi, peaks need olema ka avalikult kättesaadavad.
12) See teema nõuaks suuremat ja avalikku arutelu.
13) Pisut rohkem võiks olla aga ainult avalikus ruumis.
14) Võiks rohkem reklaamida video järelvalve kohti.
15) Liiga pikk! Mitmes kohas sai küsimust mitut moodi tõlgendada. Olge tulemuste

tõlgendamisel metoodika suhtes kriitiline.
16) Pole. Edu töös, muud midagi.
17) Turvaline Eesti, ei usu sellesse paranoiasse, et igats kaamerat keegi jälgib ja kasutab ära.
18) 1) Hirm on, et tulevikus hakatakse inimesi liigselt ja ebavajalikult jälgima, sarnaselt Hiinale. 2) Kaamerapildile saavad ligipääsu kõrvalised isikud (häkkerid jne)
19) Vargad on nii profid, et neid ei sega üksi videokaamera.
20) Võiks rohkem neid üles panna
21) vajalik leida rahastus
22) valvaku edasi ja pangu veel rohkem kaameraid
23) 15. ja 16-s punktis võib vastata kahte moodi: kui kaamera vaateväljas (seda nii linnaruumis kui ka ühiskondlikult kasutatavates või töö/tootmisruumides) juhtub mõni loetletud tegevustest, on nendest kasu nii avastamisel kui ka ennetamisel
24) Jah
25) Keskmine inimene usub turvatundes ja kahtlemata aitavad kaamerad seda tagada. Korraliku kodanik ei pea kaamerat kartma.
26) Natuke palju samu küsimusi. Kokkuvõttes on videovalve ju positiivne inimesele, kellel pole midagi varjata.
27) Edu sulle mariliis, lopp on lähedal
28) Avalikkuses tuleks teemat rohkem käsitleda. Linnad ja riik võiks küsida inimeste käest arvamusi, et kuhu nad tahaks kaameraid või muid elektroonilisi järelevalve süsteeme, sest kindlasti on kohtu, kus on probleeme, mida kaamera võiks lahendada, aga kaamerat veel lihtsalt pole pandud.
29) Edu teile!
30) Rohkem, ja suurem rõhk ka nende jälgimisele/salvestamisele.
31) Järgmine kord võik natuke kasutajasõbralikum olla küsimustik. Vastaksin meeleldi, kui poleks nii pikk ja kui ei peaks ühe ja sama mõttega küsimusi muudkui põhjendama.
32) Telekas näidati kuhu Hiina sellega on jõudnud, loodetavasti meil inimesi tuvastama ja neile käitumise eest punkte panema ei hakata.
33) Olen igati videojärelevalve poolt
34) Ei ole askjatundja.
35) Kaamerate asemel tuleks tegeleda tõsiselt teise osta kontrolli ja reglementeerimisega - kes ja kuidas vaatab ja pääseb ligi materjalile. Sellepoolne korralik kontroll looks aluse mõistlikumatele kaamerakasutuse reeglitele või tänaste määruste ja tegelikkuse lähenemisele.
36) Peab veel arenema
37) Avalik ruum kaameravabaks. Eramaal võivad kaamerad olla
38) Võiks olla rohkem varjatud kaameraid ning võimalusel ka kaameraid vähemkätavates kohtades kuritegude lahendamise eesmärgil.
39) Jõudu!

Suur tänu vastamast!

LISA 2 – Kagu politseijaoskonna patrullitalituse arestimaja grupi juht Robert Kõvask'i vastused töö autori esitatud küsimustele

1. Palun tutvustage ennast lühidalt. Mis on Teie nimi, kui vana Te olete, kus Te elate?

Vastus: Olen Robert Kõvask, elan Valga vallas Koikküla külas Kooli talus. Olen 46 aastat vana.

2. Mis ametit Te peate ning kui kaua olete seda ametit pidanud?

Vastus: Hetkel töötan Kagu politseijaoskonnas patrullitalituses arestimaja grupi juhina. Enne seda olen töötanud 14 aastat piirkonnapolitseinikuna ning 12 aastat patrullitalituse juhina Valgas ning kolm aastat ennetus- ja menetlustalituse juhina Valgas.

3. Kuidas puutute kokku videojärelevalvega, mida linnades teostatakse?

Vastus: Maakonna videovalve loomine oli patrullitalituse juhina minu algatus. Selleks esinesin korduvalt omavalitsuste liidus vallavanemate ja linnapeade ees kaasates videovalve süsteeme paigaldavaid firmasid ning idee õnnestus väiksemal või suuremal määral enamusele valla- ja linnajuhtidele nõ maha müüa. Valgamaal saime toimima sisuliselt kogu maakonda hõlmava videovalve süsteemi, mida oli võimalik tahvelarvuti vahendusel patrullisõidukist jälgida. Kulud siinjuures katsid kõik omavalitsused.

4. Kas videojärelevalve tõstab Teie hinnangul linnades inimeste turvatunnet? Kui jah, siis miks?

Vastus: Kindlasti tõstab turvatunnet. Meie alustasime oma projekti esmalt videovalve siltide ülespanekuga (piirialadele said kakskeelsed sildid) ja kuigi paljudes kohtades kaameraid ei olnud, siis kuritegevus vähenes. Kaamerate abil saime operatiivselt reageerida ning saime kontrolli alla puhkealad ja pargid.

5. Palun kirjeldage lühidalt, kuidas kasutab politsei valvekaameraid oma töös?

Vastus: Reeglina kasutame nõ järelvaatamist, aga väljakutse saades üritab patrull või majajuht koheselt kaamera võimaliku sündmuskohale pöörata või katta sündmuskohale viivad teed kaamerapildiga, kui piirkonnas on kaamerad olemas.

6. Kas kõiki kaamerad, mis on linnaruumi paigaldatud jälgitakse ning kas need salvestavad ka pilti?

Vastus: Kaamerad salvestavad, aga reaalajas ei jälgita.

7. Kas kaamerad on linnades nähtavad või varjatud?

Vastus: Kaamerad on nähtaval ja politsei on seda meelt, et teadmine, et piirkonnas on videovalve on väga tõhus ennetusmeede.

8. Kas kaamerad peaksid olema Teie hinnangul nähtavad või varjatud? Miks?

Vastus: Kaamerate kasutamist reguleerib andmekaitseadus.

9. Kes jälgivad kaameraid ning kellel on ligipääs kaamerate salvestustele?

Vastus: Kaamera salvestustele ligipääs on politseiametnikel politseimajas ja muidugi ka süsteemi haldaval turvafirmal, teistel isikutel reeglina ligipääsu olla ei tohiks.

10. Kuidas hindate videojärelvalve mõju kuritegevuse ennetamisele? Kas Te saaksite tuua näiteid Teie tööst/ politsei tööst?

Vastus: Mõju on tuntav, palju süütegusid oleme saanud lahendada tänu videovalve kasutamisele.

11. Kuidas hindate kuritegevuse mõju kuritegevuse avastamisele? Kas Te saaksite tuua näiteid Teie tööst/ politsei tööst?

Vastus: Teatud liiki kuritegude avastamisele on videovalve tublisti kaasa aidanud.

12. Kas Teie hinnangul aitavad kaamerad linnades kaasa sellele, et potentsiaalsed õigusrikkujad loobuvad õigusrikkumiste toimepanemisest?

Vastus: Mitte ainult kaamerad, vaid ka nähtaval videovalve hoiatussildid.

13. Kas videojärelvalve linnades omab Teie hinnangul mõju õigusrikkumiste vähenemisele? Kui jah, siis miks?

Vastus: Kindlasti omab ja seda just avalikus ruumis.

14. Mil viisil on saanud inimesed abi nende või nende lähedaste suhtes toimepandud õigusrikkumiste avastamisel, ennetamisel või muul viisil tänu videojärelvalvele? Võimalusel tooge mõni näide oma tööst.

Vastus: Kui videovalve aitab sündmust või kuritegu lahendada, on ju abi saadud. Konkreetseid näiteid tuua siinkohal ei tahaks.

15. Milliseid õigusrikkumisi aitab videovalve kõige paremini ära hoida (ennetada)?

Vastus: Avalikus ruumis toimepandud süüteod, löhkumised, joomised, kaklused.

16. Milliseid õigusrikkumisi aitab videovalve kõige paremini avastada, kui rikkumine on juba toime pandud?

Vastus: Neid rikkumisi, mis on jäänud kaamera vaatevälja.

17. Kui sageli (tihti, aeg-ajalt või pigem harva) pöörduvad isikud politsei poole sooviga vaadata turvakaamerate videosalvestisi? Kas salvestisi on küsitud tõendusmaterjaliks?

Vastus: Sellist soovi politsei kindlasti ei täida, salvestisi saame meie vaadata ja kasutada süütemenetluste raames.

18. Kas politseile on esitatud avaldusi või kaebusi, mille sisuks on see, et isikud tunnevad, et videojärelvalve riivab nende õigusi?

Vastus: Hetkel ei mäleta, et mõni selline avaldus oleks laekunud.

19. Kas Teie hinnangul kaasneb kaamerate kasutamisega isikute õiguste riive? Miks?

Vastus: Kindlasti kaasneb teatud riive, aga saadav turvalisuse kasv kaalub selle riive kindlasti üles.

20. Kuidas hindate kaamerate kasutamise vajalikkust politsei töös?

Vastus: Väga oluline ja vajalik.

21. Kuidas hindate kaamerate rolli turvalisuse tagamisel linnades?

Vastus: Väga oluline roll.

22. Kas kaameraid võiks olla linnades rohkem või vähem?

Vastus: Siin tuleb leida mõistlik tasakaal vajaduste, otstarbekuse ja soovide vahel.

23. Kas Teie hinnangul on videojärelvalve Eestis piisavalt hästi õiguslikult reguleeritud?

Vastus: Usun, et kohati isegi pisut üle reguleeritud.

Siinkohal ei tohi unustada, et videovalve hõlmab endas nõ politsei, tolli jne poolt kasutatavaid kaameraid, eraisikute hoonete ja sõidukite kaameraid, erafirmade valvekaameraid ja ka tänapäeval üha sagedamini jäävad süüteod või vääritud käitumised mõne nutiseadme vaatevälja (palju filmime ja pildistame ju telefoniga).

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mari-Liis Uprus

(sünnikuupäev: 04.01.1994.a)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

VIDEOJÄRELEVALVE REGULATSIOON JA VIDEOJÄRELEVALVE MÕJUST KURITEGEVUSELE AVALIKES KOHTADES EESTI ELANIKE HINNANGUL,

mille juhendaja on Silvia Kaugia,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 30.04.2019.